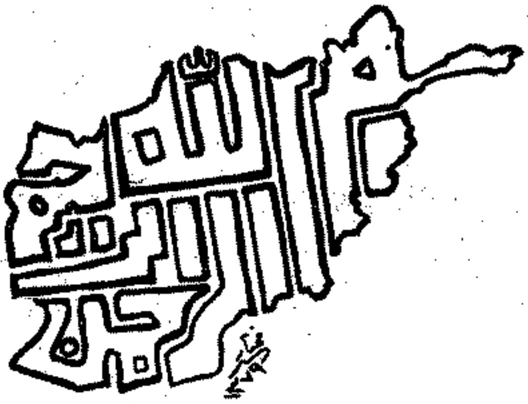

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

اهدا

هغه پښتون زلمي ته چې
د افغان ولس د نجات لاره لټوي

*　*　*

زړه پرې روښانه کړه بلکه واخله
توري تياري لره رڼا واخله

خادم

(c) ketabton.com: The Digital Library

خادم کورنۍ (Khadem Dynasty) وياړي چې د مرحوم مولیناخادم د قلمي ناچاپو آثارو نه یو بل (بلکا) چاپوي.
بلکا د خادم صاحب د دوویشتو ناچاپو قلمي آثارو نه یو اثر دی. د خادم صاحب د دوویشتو ناچاپه قلمي کتابونو نه په بلکا برسيره دولس روغ پاتې دي، نور يې په افغانستان باندې د روسانو په یرغل کې د افغانستان د ډېرو ملي شتمنیو غوندې خاورې شوي دي. که د سام خادم (مولینا خادم کشر زوی) چې کورنی نوم يې بشیر خادم دی پوره څارنه نه وای، نو نن به دغه پاتې کتابونه هم لاس ته نه وای راغلي. په دې اړه د بشیر خادم سرګذشت یو بل داستان دی ،چې هغه د پښتو ادب سره د یو ایمانداره او د یو اهل او صالح اولاد مینه ښیي.

Khadem Dynasty

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړليك

گڼه	عنوان	مخ
۱	د اروابښاد استاد خادم "بلکا"	ا- و
۲	کار او لار	الف- ج
۳	د استاد خادم شاعري او...	۱-۹
۴	بلکا	۱۰-۱۹
۵	افغاني ترانه	۲۰
۶	د کابل سیند	۲۲
۷	زلمیان	۲۴
۸	د خوښۍ دنیا	۲۶
۹	انګریزه توبه	۳۰
۱۰	د خلکو خدمتګار	۳۲
۱۱	د کابل واوره	۳۳
۱۲	وطنه ګران وطنه	۳۵
۱۳	سینما ده سینما	۳۷
۱۴	پس له مرګه	۳۹
۱۵	وطن ته	۳۹
۱۶	هسکوالی	۳۹
۱۷	صنعت او تجارت	۳۹
۱۸	تجدد	۳۹
۱۹	غتوالی	۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۰-	نوې ترقي	۴۰
۲۱-	د ژوند اوبه	۴۰
۲۲-	هوښيار او حکيم	۴۰
۲۳-	زمونږ زلمي	۴۰
۲۴-	بدبخت قوم	۴۱
۲۵-	کار او ژوند	۴۱
۲۶-	ځوان او قوم	۴۱
۲۷-	قام او اخلاق	۴۱
۲۸-	پوډې رنګ	۴۲
۲۹-	د قوم سره مينه	۴۲
۳۰-	خپل آس	۴۲
۳۱-	لټون	۴۳
۳۲-	حجره	۴۳
۳۳-	ماشينې سړی	۴۴
۳۴-	محمود او اياز	۴۴
۳۵-	غزل	۴۵
۳۶-	غزل	۴۶
۳۷-	غزل	۴۷
۳۸-	غزل	۴۸
۳۹-	غزل	۴۹
۴۰-	غزل	۵۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۱-	فرعون ته خطاب	۵۱
۴۲-	د ننګرهار پوهنتون	۵۱
۴۳-	انګریزاو پښتون	۵۲
۴۴-	دعا	۵۳
۴۵ -	دی څوک و	۵۴
۴۶-	د ژوند طلسم	۵۵
۴۷-	هوسیږم	۵۷
۴۸-	پښتون دې ولې کړم	۵۸
۴۹-	درواغجن	۵۹
۵۰-	د میني لیونی	۵۹
۵۱-	سیاست	۵۹
۵۲	تیټ شو پښتون	۵۹
۵۳	د پښتنو مشر	۶۰
۵۴	د قام د خدمت شرط	۶۰
۵۵	د میړنو وطن	۶۱
۵۶	خان عبدالغفارخان	۶۲
۵۷	څه ولیکم	۶۳
۵۸	لویه آرزو	۶۴
۵۹	د محمدګل خان مومند په یاد	۶۵
۶۰	آینده پښتنو ته پیغام	۶۶
۶۱	ځواناتو ته بلنه	۷۴
۶۲	ملي ارشاد	۷۸
۶۳	د استعمار زمزمه	۸۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶۴	واړه افغانان یو	۸۴
۶۵	سپین سترګی	۸۷
۶۶	انسان او کائینات	۸۹
۶۷	غزل	۹۲
۶۸	ځورولې مې شې	۹۲
۷۹	د کابل ښار	۹۳
۷۰	د نوي فکر ماشومان	۹۶
۷۱	تعصب او ایمان	۹۹
۷۲	د شاعر زړه	۱۰۰
۷۳	غوره لار	۱۰۲
۷۴	ګوډ خر	۱۰۴
۷۵	نشته دی ذلبر	۱۰۷
۷۶	لوړ غرونه او لوړ فکرونه	۱۰۸
۷۷	غزل	۱۱۰
۷۸	د شاعر ویره	۱۱۱
۸۹	یو نظر کړه په ما	۱۱۴
۸۰	شا عر او قوم	۱۱۵
۸۱	څه شوه یارانه	۱۱۸
۸۲	سم به نه شي	۱۱۹
۸۳	لاړې قافلې	۱۲۰
۸۴	ځوانان راټولوم	۱۲۱
۸۵	د پامیر د لوړې څوکې نه	۱۲۲
۸۶	د قوم تباهي	۱۲۳
۸۷	د لیډر پیژندنه	۱۲۳
۸۸	اُجمل ته	۱۲۴
۸۹	د غیرت چغه	۱۲۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹۰	چې ته راشې	۱۲۵
۹۱	سیاست څه دی؟	۱۲۶
۹۲	زه او ورور مې	۱۲۸
۹۳	مرګیه	۱۲۸
۹۴	شاعر او دولتمن	۱۲۹
۹۵	غزل	۱۳۰
۹۶	ملي انقلاب	۱۳۱
۹۷	د انقلاب خبرې	۱۳۲
۹۸	درچمن	۱۳۳
۹۹	د افغان بدلون	۱۳۴
۱۰۰	خادم او حمزه	۱۳۴
۱۰۱	لا یې هم ته منې	۱۳۵
۱۰۲	د عمر شپې	۱۳۶
۱۰۳	خوار افغان	۱۳۶
۱۰۴	اولاد ته	۱۳۷
۱۰۵	د پښتون اصل او نسب	۱۳۷
۱۰۶	محشر	۱۳۸
۱۰۷	نوی جهان	۱۳۹
۱۰۸	دنیا واړه ټکې ده	۱۵۲
۱۰۹	خادم وایي	۱۵۴
۱۱۰	کابل او پښتو	۱۵۵
۱۱۱	د سید حسن خان د قبر ډبره	۱۵۷
۱۱۲	ای ددې جهان خاونده !	۱۵۹
۱۱۳	ټولنیز افغان	۱۷۴
۱۱۴	سعادت	۱۷۵
۱۱۵	حاضر عصر	۱۷۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱۶	افغاني سياسيات	۱۷۵
۱۱۷	حبيبي او پښتو	۱۷۵
۱۱۸	بختاني او پښتو	۱۷۵
۱۱۹	د بېنوا پښتو	۱۷۶
۱۲۰	د الفت شاعري	۱۷۶
۱۲۱	سليمان لايق	۱۷۶
۱۲۲	خادم څه دی	۱۷۶
۱۲۳	حبيبي او د پښتنو تاريخ	۱۷۷
۱۲۴	جهان وايي	۱۷۷
۱۲۵	پښتانه او د پښتو مخالفت	۱۷۷
۱۲۶	د پښتو نتيجه	۱۷۸
۱۲۷	زور د استعمار	۱۷۸
۱۲۸	شاه محمود د زهرا زوی	۱۷۹
۱۲۹	زما زړه	۱۷۹
۱۳۰	د خلکو مينه	۱۷۹
۱۳۱	د تکليفونو دنيا	۱۸۰
۱۳۲	د پښتو مينان	۱۸۰
۱۳۳	سياست او پښتو	۱۸۰
۱۳۴	تور دېو	۱۸۱
۱۳۵	د حافظ نصرالله پښتو	۱۸۱
۱۳۶	سيلاب او پښتو	۱۸۲
۱۳۷	رسا او هميش	۱۸۲
۱۳۸	پخواني جاه و حشم	۱۸۳
۱۳۹	روښان به شم	۱۸۴
۱۴۰	مذهب او قوم	۱۸۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴۱	شرع او لار	۱۸۵
۱۴۲	نیم سوسیالیست	۱۸۵
۱۴۳	استعمار او پښتون	۱۸۶
۱۴۴	د پښتون تاریخ	۱۸۶
۱۴۵	ته یې وینې که نه	۱۸۷
۱۴۶	پښتو دلته او هلته	۱۸۹
۱۴۷	د ځان عیبونه	۱۹۰
۱۴۸	د جمهوریت تاسیس	۱۹۱
۱۴۹	د ولي محمد خان مخلص په یاد	۱۹۲
۱۵۰	امیر حمزه شینواری	۱۹۳
۱۵۱	محمد عمر سیماب	۱۹۳
۱۵۲	مراد شینواری	۱۹۳
۱۵۳	غزل	۱۹۴
۱۵۴	غزل	۱۹۴
۱۵۵	مات قلم	۱۹۵
۱۵۶	د پیسو غلام	۱۹۷
۱۵۷	هاتفي اواز	۱۹۹
۱۵۸	افغاني جمهوریت	۲۰۱
۱۵۹	افغاني وطن	۲۰۵
۱۶۰	یو قلم خو راله پریږده	۲۰۷
۱۶۱	پښتیانا ادې	۲۰۹
۱۶۲	ستا پمه	۲۱۱
۱۶۳	کاشکې توتکې او یا بلبله وای	۲۱۲
۱۶۴	د پښتنو تاریخ	۲۱۹
۱۶۵	نوی استعمار	۲۲۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ارواښاد استاذ خادم ړبلکا''

زمانــه د اســتاد خــادم ځوی ګران بشــیر جــان خــادم هیلــه ځرګنده کړه چې د علامــه خادم صاحب په ړبلکا'' نومې شعري ټولګه څه ولیکم. استاد چې د پښتو ادب په ځلانده اسـمان کې د یوه ځلانده ستوري په شان چې وړانګې او پلوشې یې یوازې په خپل هېواد کې منحصرې نه دي پاتې شوې،بلکې په ګاونـډیو هېوادونو سر بیره په اروپایي هېوادو کې یې هم علمـي او ادبي غونډې روښانــه کړي پــه پښتــو ادب کــې ځانتــه مقـام لري. دده شعر او نثر دواړه زیات اوچت ځکه دي چې دده لــه ځغنـده فکر او دماغ څخه سرچینه اخلي چې له لوی خدایه (ج) پرتــه یې دهـېڅـا سجدې نــه دي کــړي، دی د ملحوظـاتو پــه دایـره کې دومـره محصور شوی نه دی چې د پښتو او پښتنولی پهبـاره کـې د چا د بې حیایـی په مقابل کې غلی پاتې شي او بیا یې د کومې والي په انتظار کې په خبره سترګې پټې کړي.

علامــه خـادم حتـی د درباري نـازولو د بیې ځایه شوخیو پــه وړاندې خپله زړورتیا په میړانه ښودلې او بې الدیـان یــې تادیب

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي دي دده خبرې دده ليکنې، دده شعر او نثر دومره جذابيت درلود چې زړونه ورماتيدل او ځای يې ورکاوه.

"کاروان اوځاروان" د ارواښاد استاد دکلاسيکو اشعارو هغه دوه ټولګې دي چې دده په ژوند چاپ شوي او دا دده "بلکا" دده د همدغه راز اشعارو درېيمه مجموعه ده چې دده د نيکو فرزندانو له خوا چې د "صدقه جاريه " حکم لري چاپيږي.

"بلکا" د سريزې په پيل کې په خپله استاد خادم ليکي:

"چې د نړۍ رڼا په څه ده.
ښکلا هم له همده ده
او بلکا هم په ده ده"

خادم صاحب لکه څومره چې په شاعرۍ کې د استادۍ هسک مقام ته رسيدلی دی، دغه راز په نثر کې هم دده مقام ډېر هسک دی. دی که تکړه شاعر او ليکوال دی،نو ورسره جوخت تکړه ژورناليست او نامه نګار هم دی، دی چې کوم وخت د هېواد ورځپاڼې مسوول چلوونکی و نو دده سرمقالې، مقالې او سياسي تبصري به نورو ورځپاڼو يعني "انيس" او "اصلاح" د اقتراح په توګه تعقيبولې اودده په "نقش قدم" به يې ګام پورته کاوه. "د وقت سر کار" دده ليکنو ته د شك او ترديد په نظر کتل نو ځکه دده د ځوراوکړ او سبب کيدل او ور مقام يې نه ورکاوه حتی چې د پښتو ټولنې درياست مقام ته د رسيدلوپه لار کې يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم خنډونه ورته پیدا کول،څکه چې دی له دغو اوصافو سره سر سیاسي شخصیت هم و؛ داسې سیاسي شخصیت چې په خپله لاره په ټینګ عزم روانۍ او یو قدم ترې په شا کیدل یې "بې ایماني" ګڼله

خادم صاحب سره له دې چې یوفلسفي شاعر و،انتقادي شاعر هم و او په خپل انتقادکې یې نه د ملاحظاتو خیال ساتلی او نه یې قلم ټکنی شوی دی،نو څکه یو شمېر تطمیع شویوزلمیانو ته داسې ګوته نیسي:

تول شوي په ټانک وو د حلوا په تمه بساندي
ګوله چې په لاس ورغله خپاره غونـدې ښکاریږي

دا چې "تمدن اول له بلخه شروع شوی" خادم صاحب دغه ټکي ته په "افغاني ترانه" نومي شعر کې داسې اشاره کوي

دنیاشوه منوره زمـا لـه کوهستانه
نـړۍ شوه بهر وره لـه دې بـاغ وبوستانه

اوچت له تولې څمکې په بام ددې جهان یم
افغان یمه افغان یم - افغان یمه افغان یم

اروابناد استاد خادم " د قام سره مینه" تر سرلیك لاندې شعرکې وایي چې :

(c) ketabton.com: The Digital Library

بې تاثيره چې ترې څوك خلاصيدى نه شي
يوه ژبه، بل مكتب، بل سينما ده
كه پردي وي په پردي رنګ كې راغلي
دا څيزونه د يو قوم په سر بلا ده

خپل لباس او خپل اساس درته په كار دى
كه دې مينه له خپل قام سره رښتيا ده

تاسې وګورئ چې د "ماشيني سړي" تر سر ليك لاندې شعر كې څه ښه وايي:

له حجرې جوماته لرې، له ديرې نه خبر نه دى
ښه زلمى دى خوافسوس دى چې زمونږ له ټبر نه دى

مغربي فيشن كې طاق دى عجيبه شانې ګرځېږي
د خبرو سره خوځي نه به وايي چې ګډېږي

- دى زمونږ د اكا زوى دى خو پرديو سره لوى شو
چې د چا سره لوى شوى د هغو په خوى او بوى شو

چې د قام وطن خبرې ورته وكړې خفه كيږي
خلك دده او دى د خلكو په خبرونه پوهيږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشيني‌غوندې سرى دى د دفتر د چليدو دى
نور اميد ترينه ونه كړې چې د غرونو د ختو دى

او په بل ځاى كې وايي:

تېښتې شو پښتون او لا تېښتېږي به نور
ښكته ولېږدلى دى او لوېږي به نور
نه مشر پېژني نه ځي ورپسې
چې داسې وي نو داسې كېږي به نور

د پښتنو د مشر په باره كې وايي:

خلك مشري كوى عزت غواړي
زمونږ چې مشرشي دولت غواړي
اى چې سودا ده د مشرى درسره
قام دې له تاڅخه خدمت غواړي

دى په شعر كې د استادى مقام لري او زه يې د شاګردى وياړ لرم او خپله ليكنه ځوانانو ته د استاد خادم په دغې بلنې پاى ته رسوم

يا خاروان د قافلې شه
يا روان شه په كاروان كې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخـــر تـــه هـــم يـــو انســـان يـــې
کـــار پـــه مثـــل د انســـان کـــړه

پـــه دې لـــوی جـــهان کـــې اوســـې
لـــږ څه غـــم د خپـــل جـــهان کـــړه

پـــه شـــخصي ســـودا کـــې ګيـــره
تـــــګ پـــــه لاره د کـــــاروان کـــــړه

همیـــــش لاڤـــــې د ځوانـــــی کـــــړې
لـــږ خـــو کـــار هـــم لکـــه ځوان کـــړه

يـــــا د بـــــل پســـــې روان شـــــه
يـــــا نـــــور ځان پســـــې روان کـــــړه

ښه پوهېږمه هو ښيار يې سړيتوب غواړې جهان کې
يا ځاروان د قافلې شه ياروان شه په کاروان کې

قتيل خوږياڼی
د ساپي پښتو څېړنو او پراختيا مرکز
ګل حاجی پلازه – پېښور
د ۱۳۸۰کال د وږي ۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

کار او لار

که د کار پسه خونسد خبرشي
و بسه نسه گرځي بې کار څوک

سې کاري لويه بسلا ده ‌ ‌ ‌ پرې دې نه شي گرفتار څوک
م صحت دی هم دولت دی ‌ ‌ ‌ که روان شي پسه دې لار څوک
سلم هم له عمل زده شي ‌ ‌ ‌ که پرې وکا اعتبار څوک
کار توليد او فايده ده ‌ ‌ ‌ چې څه زيات کاندې په زيار څوک
بنه سړی او ښه مېړه شي ‌ ‌ ‌ چې اخته وي په روزگار څوک
له بې کاره خدای بې زاره ‌ ‌ ‌ شيطان نه پرېږدي اوزگار څوک
څوک چې مشق او عمل نه کا ‌ ‌ ‌ شي به څنگه او ستاکار څوک
فائده مې نه ښه شهرت مومي ‌ ‌ ‌ که خواهان وي د اتبار څوک
کار د کور څښتې جوړېږي ‌ ‌ ‌ که خبر وي او هوښيار څوک
هوښيار هغه ده چې کار کا ‌ ‌ ‌ هوښيار نه گڼي بې کار څوک
هېڅ له غمه به خلاص نه شي ‌ ‌ ‌ که له کاره کوي ډار څوک
صلم څه؟ د کار ښودل دي ‌ ‌ ‌ چې دې روږدی کا په کار څوک
ه بې تشې مسلې کا ‌ ‌ ‌ و به نه ساتي وقار څوک
دې بيل کاندي له علمه ‌ ‌ ‌ که راغواړي استعمار څوک
ه کاري سړی واکدار کا ‌ ‌ ‌ چې د ملک غواړي اختيار څوک
کار فرما که کاري نه وي ‌ ‌ ‌ تېرې نه څه کا انتظار څوک
چې ستومانه ستړی نه شي ‌ ‌ ‌ رزق څه له خوري مردار څوک
کار او زيار ډېر ښه شاهد دي ‌ ‌ ‌ بل شاهد نه شته د کار څوک
د توت پانه دا نامه ده ‌ ‌ ‌ چې يې اخلي بې له زيار څوک
مکتب نه دی گمراهي ده ‌ ‌ ‌ چې روزي په کې کار دار څوک
چې يې لاس تنها کې نه وي ‌ ‌ ‌ خواهش څنگه کا د کار څوک

(c) ketabton.com: The Digital Library

کار معیار د جامعې دی — نور دې نه کوي گفتار څوک
"څه کولای شې؟" سوال دا دی — ښودای نه شي بل معیار څوک
په کوم کار چې عاشق نه وي — ترې به نه وي بل ناکار څوک
نامداران واړه کاري وي — بې کار کله وي نامدار څوک
د نړۍ تعمیر په کار دی — بل یو نشته دی معمار څو
که په کار اتکا وشي — و به نه کاندي بد کار څوک
ښه کار گرد دې کار فرما وي — نه دې کاندي انحصار څوک!
چې بېکاره ته کار ورکا — ترې به نه نوي گنهگار څوک
کار د دې عصر مذهب دی — بې کار نه گڼي دیندار څوک

* * *

اول کار د دهقاني دی — دویم دا چې وي مالدار څوک
دریم دا دی چې یې جوړ کا — صنعتونه د بازار څوک
څلورم یې تجارت دی — خو چې نه کا احتکار څوک
چې تاجر پوستین چپه کا — ترې نه نشته بل خونخوار څوک
لا چې واک هم ورسره وي — مه شه دغسې واکدار څوک
د مزدور گټه چې بل خوري — نو به څه وکاږي زیار څوک
د ملت دې ډېر کارونه — که پیدا شي ملتیار څوک
ټول کارونه هله سم شي — چې پیدا شي ور د کار څوک
تعلیم مخکې دی تر ټولو — کوي نه شي ترې انکار څوک
طرفدار د روند تقلید ته — دلته نه شته طرفدار څوک
بې له لارې تګ مشکل دی — خو چې وپېژني لار څوک
ډېر ممنون به له خادم شي — که پیدا کا "نوې لار" څوک
مشوره چې شي انجره — ایستی نه شي ترې نه تار څوک
دا افغان دا یې وطن دی — مجال څه چې کوي ډار څوک
هر څه شته په دې وطن کې — که خبر وي په اسرار څوک

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیســـه دوســـت وطـــن فـــروش دی — چې دولت غـواړي بې زيار ځوک
چـــې پـــه "تـــوي لار" روان شـــي — خـــادم بويـــه هـم هوښيـــار ځـوک
د پيســـو حـــرص يـــو غـــم دی — خدای پرې مه کړه ګرفتـار ځوک
عشـــق د مـــال ميـنـه د قـــام خـوري — کـم پيـدا شـــي ايمـــاندار ځـوک
"ټـــنپال افغــــان" چـــې نـــوي — څـه بـې وويــاړي پـه چــار ځـوک
ځلمان ځـــان بباجهــــان غـــواړي — راتــه نـه دې شـي پـه قــار ځـوک
جامعــــــــه دې وي بډايــــــــه — فـرد ، دې نـه کـا استـثمار ځـوک
هيـڅ يـــو کـــاريې نـــه ښـــه کيـــږي — ښـه چـې نـه لـري سـر کـار ځـوک
دولـــت جـــوړ شـــي لـــه ملـــته — تربـنه کـړي نـه شي انکـار ځـوک
خـــو مـــلت د کـــــلچرزوی دی — بـل يـې نشـته چـرې پـلار ځـوک
کـــه شـــي پـــرې د تـــاريخ مـــزي — خپـل بـه څـه ويـني اثـار ځـوک
هـــر مـــلت لکـــه کـــاروان دی — دی پـه کـار ورتـه سـالار ځـوک

د خـــــادم ځپـــلیه قومـــــه
مـه شـه داسـې خوار او زار ځـوک

کـــه دا شـــعر شـــاهکار نـــه وي — بـل دې وښيـي شـهکار ځـوک
ګلـــه خـــوار هغـــه شـــاعر وي — چـې لـرې داسې اشـعار ځـوک

يادګېرنه: د انظم د "ای ددې جهان خاونده!" له نظم څخه وروسته ليکل شوی دی

خادم

کابل – خادم مېنه

سرطان ۱۳۴۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالهادي هدايت
د ولسي جرګې پخوانی وکيل

د استاذ خادم شاعري
او دده نوی چاپ شوی کتاب "ځاروان"

ما د استاد خادم ټول تاليفات کتلي دي. ټول د پښتني نثرونه دپاره د آبحيات په شان دي، خو "ځاروان" چې شعر دی، دلته د لفظ او معنی دوه دوله خوږوالی يو ځای شوی دی او قند مکرر ترې جوړ شوی دی.

زه د ښختانی صاحب ددې جملې سره پوره موافقه لرم ،چې "خادم صاحب په خوشې خبرو خوشې نه دي ليکلي، بلکې د قوم دويښولو، پوهولو، او لوړوالي دپاره يې سندرې ويلې دي)).

د خادم صاحب فضل په دې کې دی ،چې د معاصرې دورې په علمي ډله کې دمخه د پښتو د خدمت دپاره ميدان ته راګډ شوی دی او تر اخره په کې لګيا دی او د اجتماع د پرمختګ سره سم پښتو ادب پر مخ بيايي.

خادم صاحب پښتو ملي ژبه د تعليم او ښوونې له دورې څخه د ادب او د ادب له دورې څخه د علم او د علم له دورې څخه د فلسفې، تحقيقاتو او سياست دورې ته راورسوله. په هر حالت او هر وخت کې دده په قلم يې نوې ارتقا يې ښه غوره کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دامـان الله خـان د زمـانـې نـه پس د پښتـو د خدمت دروازه اعليحضرت شهيد محمد نادرشـاه افغـان د محمد ګل خـان مومند په لاس ښـرته کـړه. محمد ګل خان په پښتو مين و. دده پر خوا پوري ډېر ځوانان او زاړه راغونډ شول؛ خو ځلوېښت کاله په يوه لاره نېغ او سم تګ يو ازې د ښاغلی استاذ قيام الدين خادم په برخه ليکلی و اوبس.

په دې لاره کې داسې نه چې مشکلات نه وو. لوی لوی غرونه او ګړنګونه پکښې وو؛ خو په ټولـو تېرشو. ډېر شاګردان يې وروزل. د ډېرو مخالفتونو سره مخامخ شو. زجرونه او ناخوالې يې وزغملې؛ خو اخرېې خپله دا خبره تر سره کړه چې:

"ټولې سـوېـې د چـا نــه دي روزي شــوي + ځان به خاورې کړمه داکور به اباد کړم.

استاذ اوس د ډېرو تاليفاتو، تصنيفاتو چې په نظم او نثر مشتمل دي، خاوند دی. ډېر جرايد يې چلولي، ډلې يې جوړې کړي او بنيادونه يې ايښی دي؛ خـو پـه ټولـو کـې يـو ټکی مشترک دی: "خپـل وطـن او خپـل ولـس". بېنواصاحب پـه "اوسني ليکوال"کې ويلی دي: "ښاغلی قيام الدين خادم په اوسنيو ليکوالو او شاعرانو کې د قدامت او مشرتوب حق لري". ربښتيا داده چې په ډېرو د استاذۍ حق لري.

ښاغلی قـابل صـادقوف ليکلي دي: "د ښاغلي استاذ خـادم شاعري او تاليفـات پـه شوروي اتحـاد کې ورځ پـه ورځ شهرت پېداکوي او پـه ټولو ژبو وربـاندې تبصرې کېږي". پـه مسکو کې ويل کېږي چې "خادم" پـه افغـانستان کې هغه لار نيولې ده چې " پوشکين" په لويه روسيه کې ورباندې روان و. د خادم صـاحب اشعارو پـه افغـاني دنيـا کـې هم لوی شهرت پيداکړی دی. دا ځای ددې نـه دی چې دده پـه ټولو اثارو او کـردار مبسـوط بحث وکړو؛ خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دومره به ووایو چې " خادم صاحب په ډېر مشکل او نامساعد وخت کې د افغان ملت په ټولو مقوماتو داسې ټینګې منګولې لګولي دي چې په څلوېښت کاله کې یې هېڅ مانع مخه ونه شوه نیولای. دده کار ته باید لوی کار او ده ته باید د لوی عزم خاوند ووایو."

استاذ خادم د خپل شعر او ادب هدف د " ځاروان" په مقدمه کې داسې اشاره کړېده وایي ((دپښتو شاعري له زرګونو کالو څخه په روان ډول سره په قومي او اجتماعي بڼه راغلې ده". بیاوایي: " پښتنون شاعر نه شي کولای چې خپل آس بې له ملي لارې په بله لاره وځغلوي.دې وایي: "ما شعر د باطني شعور او تجسس له مخې ویلی دی او چې په بله ژبه مې څه ویلي شول نو د شعر شېبلی مې نه ده غږولې"

یعني شعر یې د ډېرو نازکو اداګانو ژبه ګرځولې او نور مفاهیم یې په نثر ادا کړي دي. دستي وریسې وایي: " لکه څنګه چې شعر ته په لوي ضرورت قائل یم، له شعري ضرورته چوړ منکریم،نو ځکه هیله لرم چې د پښتو دادب حقیقي نقادان به په دې مجموعه کې د ژبې سم استعمال د سلاست، فصاحت او بلاغت په قالب کې ومومي".

ښاغلی ډاکټر د وریانکوف دده د شعر په باب ویلي دي:" خادم صاحب په خپل سبك او اسلوب کې د پښتو د لرغونو عنعنوي شفاهي ادبیاتو او ولسي فولکلور له منابعونه ډېره زیاته استفاده کړېده او معاصر مسائل یې په ډېر قدرت د ، ولس په ژبه بیان کړي دي. د خادم صاحب شعر د پښتو ادب د لرغونو عنعنو د پیروی یوه عصري نمونه ده. چې ددې عصر یو ځانله ممتاز سبك یې ګڼلی شو".

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه پورته مطلب ښاغلي بختاني هم نقل کړی او زیاته کړې یې ده:"شک نشته چې خادم صاحب د پراخې مطالعې خاوند دی،ځکه یې د شعر معنوي خوا بډایه ده."

خو څه چې ما په "څاروان" کې موندلي او د خادم صاحب د کلاسیك اشعارو دریمه مجموعه چې "بلکا" نومېږي او لانشر شوې نه ده، د دغې مجموعې له کتلو چې څه لاس ته راغلي دي، دلته یې لیکم:

۱- د خادم صاحب شعر یو اجتماعي او ولسي شعردی، دلته د شعري نزاکتونو د مهارتونو سره یو بل شی چې دی د نورو معاصرو شاعرانو نه ممتاز وي هغه دادی چې دده د شعر آفاقیت ډېر پراخه دی. دده په شعر کې دده ماحول، دده معاصرین، دافغاني دنیا نهضتونه او ددنیا معاصر سیاسیات ښه ترا او چې څومره په کښې تعمق کېږي نور نکات ترې را وځي.

۲- خادم صاحب شعر د ژوند او حیات دپاره ویلی دی، که څوك پکښې ځیر شي لکه د شرق او غرب ددغسې شاعرانو په شان به دده په شعر کې د ژوند ددریاب ډېرې مرغلرې پیدا کړي.

۳- د خادم شخصیت، دوستان او مخالفین یې، دده د عصر روحیه د افغان او افغانستان غوښتنې او د افغان حقیقي پېژندنه دده په شعرکې منعکسه شوېده.

۴- د ده د شعر له لوستلو څخه څرګندېږي چې د عصر په پېژندلو کې د خادم صاحب مطالعه څومره ژوره او نظریې څومره صائب دی.

۵- خادم صاحب دبلکا" په مقدمه کې لیکلي دي: د پښتو په شاعرۍ کې دغه موجوده کلاسیك فورم چې ښه په عروج کې دی، د ښکارندوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرزاخان انصاري، خوشحال خان او رحمان بابا نه راپاتې دي، مګر دغه کلاسيك فورم علاوه پردې چې په پښتو کې مستعاراو مهاجر دی، او د اسلامي عصر له ابتدا څخه د ايران او عربو له خوا راګډ شوی دی، دپښتانه ولس د ټولوافکارو، عقايدو، احساساتو ترجمان نشي کېدای،ځکه چې ډېر تنګ، ګنډلی او محدود دی.

تر دغو اقسامو څخه پرته يو بل قسم شعر هم شته چې ډېر لرغونی شکل لري. په دې شکل او فورم باندې د قديم باختر ادبيات لکه ويدونه ، ژنداو ستا، هخامنشي اثار، ساساني کتيبې، د لويکانو د عصر ځيني اثار چې کشف شوي دي. دا شکل د حضرت با يزيد روښان د خيرالبيان پورې رارسېدلی دی. اوس زمونږ زړه ته دا راځي چې پښتو بېرته خپل اصل ته وروګرځوو او په مقفي نثريا سپين شعرېي وليکو. د دې کار تمهيد ډېر پخوا ايښودل شوی دی. او "د مرغلرو امېل" څخه د پښتو د شعر په کلاسيك فورم کښې د توسيع پېدا کولو لاره نيول شوېده. په "ځاروان" کښې دغه رنګ نور هم ټينګ شو. په "بلکا" کې دې کار بله ښه غوره کړه. چې هغه بايد د پښتو د شعر دپاره د کلاسيك قيودو څخه د خلاصون دوره وبولو".

تر "بلکا" وروسته خادم صاحب په دغه نوی قسم شعر چې ډېر قديم دی، لاس پورې کړی دی. نمونې يې د خادم صاحب پخپله جريده افغان ولس کې مونډل کېږي او په يوه نوې مجموعه کې د (نوې پوهيتانه) په نامه راغونډېږي.

وګورئ دا لاندې يو څو نمونې چې هر ه يوه يې د يوه اوږد نظم يوه ټوټه ده:

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱)

دا ځکه چې پښتون یم

چوکۍ مېزدې د بل وي ماله توره ده او سپاره — داځکه چې پښتون یم
توتې توتې مې تن دی — تیار راته کفن دی
هېڅوك پرما نه ژاړي — پردې رانه وطن دی
زګېروي هم نه اوباسم — نه خبر یم له اسراره
دا ځکه چې پښتون یم

تعلیم ته که رضا یم — پارسي اردو به وایم
له ځانه پټې سترګې — د بل چا ښه به ستا یم
بد ظن په خپله ژبه — له قومي ژونده بېزاره
داځکه چې پښتون یم

که شمه افلاطون — د عقل په مضمون
لایق کېدلی نشم — لا بل دی شواخون
مردود مې هر دلیل وي — لاځه مخکښې له اظهاره
داځکه چې پښتونه یم

په زړه مې دي داغونه — رښتیا وایم حالونه
خادم کله وېرېږم — له خپل هسې مضمونه
راخلاص دې وي پښتون — له یو سفزي تر کندهاره
دا ځکه چې پښتون یم

((د مرغلروامیل))

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲)

د شاعر زړه

ډك لـــه ارمـــانونودی　　نــه پــوهیږم څه غواړي
راز د اسمــانـــونـــودی　　نه پــوهیږم څه غــواړي

* * *

سودیې په پیسو نـشي　　کاریــې پــه ټنګو نشي
تیر له دې غمـــونو دی　　نه پوهــیږم څه غــواړي

* * *

وایي چې دوزخ زمونږ　　ولــې دې جنــت نــشي
تل په دې چــرتونو دی　　نه پــوهــیږم څه غــواړي

* * *

دا جهان خو نه غواړي　　بل له دیـــنه بنه غواړي
زړه دی د شاعـــر دغـــه　　وګورئ چـــه څه غواړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)

ای ددې جهان خاونده

لوی عذاب، و دې نړۍ ته — استعمار دی استعماردی
چې نړۍ نن په کې سوزي — دغه اور دی دغه نار دی
له تیري دا ستعماره — زورزیاتی دی په جهان کې
استعمار شکیدلی کټ دی — تر میمیرۍ انګلستان کې
یو افت توره بلا ده — په نړۍ نازله شوې
دیوال پای توره خپسه — په انسان راتاوه شوې
چې د بل ګټلي اخلي — یا په زور یا په چالونو
دا وګړي بیغرته — دې شي یاد په لعنتونو
چې خدمت یې مردانه وي — او په نورو حکومت کا
سړی څنګه ځان ته وایي — چې داهسې خیانت کا
بې له زیار او بې له کاره — تمول له نورو غلا ده
څوک چې داسې دولتمن شي — د ولس په ځان بلا ده
حیرانیږم پیسه دار ته — استعمار او استثمارته
د ژوندون نه جوړ عذاب کا — ځان ونوروته قصاب کا
داڅه علم څه شعور دی — تري وګړي په ضروردی
دا جهان د استعمار دی — که ستا هم په کې اختیار دی

ای ددې جهان خاونده

(بلکا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۴)

افغان ولس

مونږ افغانان او مسلمانان یو   په خپله سمه لار روان یو
نه تمه لرو نه ډار   عقیده لرو په کار او په زیار
له حرص او بېکارۍ یو بېزار

ترشامو لوی تاریخ او ترمخ مو لوی جهان دی   دا مو له نعمتونو ډك كوهستان دی
لرغونی مو دی ثقافت   او ټینګ مو دی اقتصاد
نشته داسې بنیاد

دا جهان به کړو اباد   په خپل کوشش او جهاد

(نوې پوهېنتانه)

* * *

یادګېرنه: په دغو ټولو نمونو کې ښکارېږي، چې له کلاسیکي قیودو څخه د پښتو د شعر د ازادۍ کوشش شوی دی. دا زیار په اخره کې پوره کامیاب کتل کېږي.

هېواد - ۱۹۶۹ کال د نومبر (۹)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

بلکا

چې د نړۍ رڼا په څه ده
ښکلا له همده ده!
او بلکا هم په ده!

بلکا د کلاسیک اشعارو دریمه مجموعه ده. تر دې دمخه زما د کلاسیکي اشعارو دوه مجموعې "د مرغلرو امېل" او "څاروان" په نامه خپرې شوې دي او دوه نورې د "نصوص الحکم" او "ساتلې خزانې" په نامه روانې دي پوره کېږي.

د پښتو د اشعارو فورم او شکل چې اوس په پښتنې نړۍ کې رواج لري په پښتو کې د اسلامي عصر له ابتدا څخه د ایران او عربو له خوا راګډ شوی دی.

قصیده، غزل، مثنوي، داستان او هغه څه چې پښتانه ورته رباعي وايي، او همدغسې دوه بیتي ګانې، مخمس، مسدس، څه او څه د پښتو د شاعرۍ خپل عنعنوي لرغوني جوړښت نه دی.

د پښتو په شاعرۍ کې دغه موجوده کلاسیک فورم چې ښه په عروج کې دی، له ښکارندوي، مرزاخان انصاري خوشال او رحمان بابا راپاتې دی او رښتیا چې ځینې برخې یې د متانت، خوږلنې او انسجام نه ډکې دي.

مګر دغه کلاسیک فورم علاوه پردې چې په پښتو کې مستعار او مهاجر دی د پښتانه ولس د ټولوافکارو، عقائدو او احساساتو ترجمان نه شي کېدای، ځکه چې ډېر تنګ، ګنډلی او محدود دی.

زما په فکر شعر عموماً او د پښتو شعر خصوصاً د ساز او سرود دپاره پیدا شوی دی، په پښتنې نړۍ کې شعر، ساز، او نڅاګډه ممزوج او یو پربل

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوري تړلي دي. يعنې شعر ددې دپاره دی چې و غږول شي او دساز سره وويل شي او بيا شعراو ساز د دې دپاره دی چې ګډا او نڅا ورسره وشي.

پخپله پښتني روحيه د فن او هنر روحيه ده. ددې خبرې د اثبات دپاره د پښتو د خپلو اشعارو عنعنوي شکلونه، دګډا، اتڼ او نڅا قسمونه، ساز او سرود رقمونه او دساز مختلف او متنوع الات چې په همدې هېواد کې پېداشوي دي. او ددغو کتنه او مطالعه بس کېږي.

څومره چې زه پوه شوی يم، د پښتو د شعرترټولو لرغونی، اساسي او بنيادي قسم "لنډی، ټپه، مسره" ده. دې قسم شعر ته "ټيکی" هم وايي، خو په يوه خاصه ملاحظه. مثلاً کوم وخت چې لنډۍ د کوم "سر، نيمکۍ، سروکي" سره يو ځای کېږي او د موزيکال رقص زمينه تياروي، نو هغه وخت لنډۍ ته "ټيکی" وايي.

زمونږ په ولس کې دا. يو متل غوندې دی چې هر څوك يوه خبره ډېره تکرار وي نو ورته وايي "څه د ټيکيو سر دې ترې جوړ کړ" سرونه يا نيمکۍ يو خاص قسم شعر دی. چې بې پايانه ډولونه لري. ټيکی د دغو سره پيوند کېږي او سرورسره تکرارېږي.

لنډۍ په ټوله پښتو نخوا کې يو شکل او صورت لري، مګر پخپله لنډۍ د پښتونخوا په هره سيمه کې په بېل بېل اهنګ ويل کېږي چې په دغوکې د تيرا، او پېښور لنډۍ زيات شهرت لري. يعنې لنډۍ يوازې هم يو موزيکال شعردی . خو نه نيمکۍ او سردونه په کوم خاص شکل پورې حصر نه لري. نيمکۍ دومره ډېر قسمونه لري چې تراوسه يې هيڅچا احصايه نه ده کړې. وګورئ دا يوه نيمکۍ ده "شاګلې مينې. سور دې پېزوان دی، په کنډو واورې ورو ينه! شاګلې مينې. سور دې پيزوان دی!"

ځينې پښتانه وايي چې ته يوازې سرونيمکۍ نه بلل کېږي، بلکه څه وخت چې په سرکې نيمکۍ واچول شي نو بيا ورته "نيمکۍ" وايي لکه دا چې "پيغمبري ګل به ترې جوړ شي. شاګلې مينې سور دې پيزوان دی"

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا پورته مثال د تیراه نیمکیو څخه وګورئ: "چانه لوي شي، سالومې ورو، ورو خوځوه، له خوبه یمه، ګل مامیر جانه" تیکی ورته داسي ویل کیږي "ماته د ګلو ګېډۍ راوړه ګله- زه د وربل دپاسه چتر جوړومه- ګل مامیرجانه. چانه لوی شي، سالومې ورو، ورو خوځوه له خوبه یمه، ګل مامیر جانه".

لاندې مثال د ننګرهار له نیمکیو څخه وړاندې کېږي: " دباغ هلکا! ماله یوځل- له باغه راوړه زیړ ګلونه، د باغ!-" تیکي پکښې داسي اچول کیږي" بورا به خدای په ګلومورکي د باغ! ... د باغ هلکا، باغوانه ستا نیمګړی نیت مې ژړوینا. د باغ! د باغ هلکا ماله یو ځل، له باغه راوړه زیړګلونه. د باغ"!

دا لاندې سروکي هم وګورئ: داهم د باجوړ دي: ((ګودر له مه ځه، زرزري شال دې لمدېږي واګلالۍ ګلالۍ زار، زار یخ شمال لګېږي"

یو بل مثال هم عرض•کول غواړم، دا مثال هم د باجوړ دي:

"اوږ ولګېدنا اوږ ولګېدنا کوز د چینارو په کندو لیونۍ راغله!...."

دا ځای د ډېر تفصیل او د مثالونو د بښودلونه دی. په لنډ ډول به دومره ووایو چې د نیمکیو اصلي چینه پکتیا او باجوړ دي. اوسنیو سندرغاړو د نیمکیو شان ډېر راتیته کړی دی. سروکي د هر بیت او هرې لنډۍ نه نښې جوړېدای. سر، خورا ښکلي، عاشقانه الفاظ دي چې په هغې کې یوه خاصه جمالیاتي وضعه تصویر شوې وي او په هغې کې یو داسې کیف وي چې په ډېر تکرار راځي. وګورئ پورته ذکر شوي مثالونه. داتن تولي ناري هم باید په نیمکیو کې وګڼو، خو بیا هم ښایي چې یوه ځانته نوعه نیمکۍ وبلل شي. داتڼ اقسام او ناري په وردګو، سلیمانخېلو، کندهار، پښین، ژوتو بنو، ختکو کې په ښه شان او په سوات او چترال کې هم پاتې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اتڼ قسمونه چې څومره ښکلي او ښائيسته دي، هغومره متنوع هم دي دا دواړه قسمونه يعنې د پکتيا او باجوړ نيمکۍ او دروه د اتڼ نارې د موزيك او نڅا د شعر له اقسامو څخه دي. خو لکه چې وموويل ځينې باريك او نازك فرقونه به هم لري.

د لنډو او نيمکيو پسې د پښتو د موزيك او ګډا د اشعارو له اقسامو څخه "لويه، بګتۍ، ټاپکه"ده . دا درې واړه نومونه د يوې نوعې شعر دپاره دي. دا شعر ځانته مطلع، مقطع او بندونه لري. کټ مټ لکه غزل. خو د غزل او بګتۍ په منځ کښې د ځمکې او اسمان فرق دی.

په بګتۍ او غزل کې فرق ذوقي دی،خو دومره سړی ويلی شي چې عموماً په بګتۍ کې چستي زياته ده او په غزل کې راګ او تال زيات حس کېږي، نو ځکه د بګتۍ رقص هم چست دی، دبګتۍ يو مثال:

جلۍ دیار سلام ته ځي سترګې يې سرې دينا + زلفې يې پنجرې دينا

* * *

جلۍ ديار سلام له ځي وريسې مري عاشقان زار قربان
د ليونۍ دلاسه ډکې هديرې ديـنا زلفې يې پنجرې دينا
جلۍ ديار سلام له ځي وريسې مري عاشقان زار قربان
د ليونۍ له لاسه ډکې هديرې ديـنا زلفې يې پنجرې دينا.

د توکل، ميرا، شنيد کمال او رمضان شعرونه عموماً په غزلونو کې راځي، خو دلته دا نکته يادول ضروري ده،چې دا غزل په پښتونخوا اړه لري. د ايراني او عربي تقليد نه وتلي دي. دا هم بايد هېره نکړو چې لومړي درې کسان په غزلو کې د ځانته او عليحده ليك خاوندان دي او خالص د پښتونخوا مال حسابېږي؟

خو رمضان او دهغه نه منځکښې د لرې پښتونخوا غزليان شعراء لکه نوروز، خرم، سلطان پښتو غزل هندي راګونو ته نژدې کړېدی او کله يې د معاصر هند تقليد هم کړی دی، خو ډېر استاذانه چې يوازې استادان يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهېدای شي. د بري پښتونخوا موزيکالو غزل ويونکو شاعرانو کې بها يي جان، ملنګ جان او سېلاب د ذکر وړ دي. البته دا ځاى د شرحې نه دى. امير حمزه استاذ د غزل په ستايل کې ډېر تغير و نشو کړاي،خو په مضمون کې يې لوي ابتکاروکړ. مدعا دا ده چې په اوسنى پښتو کې داسې غزل هم شته چې خالصه د پښتو مال بايد وبلل شي، خو ياد لرل په کاردي چې غزل او بګتى د پښتو د شعر بېل بېل انواع دي، چې که څوك يې يو د بل سره مخلوط او يو شى وګڼي،نو د پښتونولى په دنيا کې به د هغه په نابلدى دليل وي.

د پښتو د غزل او بګتى لږ فرق په دې هم کېدى شي چې ټول غزل د نڅا او رقص دپاره نه دى، مګر بګتى له رقصه نه بېلېږي. که بېله شي نو لکه د ګل نه چې بوي لرې کړى شي.

يو بل فرق به دا وي چې لنډۍ او نيمکۍ خالصه د ولس او ملت مال دى. په دې قسم موزيکال شعر کې چې خالص د ولس او ملت مال ګڼل کېږي او شاعريې نه دى معلوم د پښتو شعر د مشهورو اقسامو څخه د قصو او رومانونو نارې هم دي. لکه فتح خان او رابيا ګله، موسى خان او ګلمکۍ، آدم او درخانۍ او داسې نورې قصې چې په قصه کې يو يو غږ دساز سره او رول کېږي.

بګتۍ او غزل له دغه پورته درې واړو قسمونو څخه [1] په دې هم بېلېږي چې بګتۍ او غزل لکه څنګه چې خاوند لري په پښتني ټول بحراو قافيه هم لري او التزام يې ضروري دي،خو لنډۍ هېڅ قافيه نه لري. نيمکۍ يې کله لري او کله يې نه لري. نارې پخپل پښتني رنګ کې اکثراً قافيه لري،خو په دې وروستيو دواړو کې د خاص بحرالتزام نشته.

---

[1] يعنې د لنډۍ، نيمکۍ او د قصو د نارو څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هو د پښتو بګتی او غزل د نیمکیو غوندې د حصر او تحدید لاندې نه دي راغلي. هره ورځ پکښې شاعران نوی رنګ او اهنګ پیدا کوي.

ددې شپږو قسمونو (لنډی، نیمکی، ډاتن ناري، د قصو ناري، بګتی، غزل) یښې اووم قسم چې دا هم په پښتو پورې اختصاص لري چاربیته ده. چاربیته هم د ساز د شعرونو په اقسامو کې راځي. مګر دګډا او نڅا نه عاري ده. چاربیته په پښتو کې په دوه ډوله ده: عادي او زنځیري. دواړه قسمه د پښتو عروض په اساس بحر او قافیه لري. دعا دي چاربیتې مطلع اثر ځلور مسرې لري چې دوه یې یو قسم قافیه او دوه یې بل قسم قافیه لري. بندونه یې اکثره د ځلورو پنځو مسرو څخه کم نه وي، بیا د بند په ترجیع کې د مطلع دوارو قافیو دپاره مسرې پیدا کېږي. مثلاً دا د یوې چاربیتې سر دی:

((د سرو تیک دې پلوشې کا په جبین باندې

نن دې دواړه سترګې سرې دی له خماره

د نیانیست ثاني دې نښته دی په چین باندې

نوراني شغلې دې خېژي له رخساره))

زنځیرې چاربیتې ډېرې مسلسلې قافیې، پېچیده مطلع، اوږده، اوږده بندونه او عجیب او غریب ترجیعات لري (ددغه کتاب چاربیتې اوس هم د شاعرانو او ساز والاو په خولو جاري دي لکه داچې:

"یوه لور د قاضي وه هم عاقله هم داناوه

بېخوده شهزاده سیف الملوك یې که ګویانه-یوه لور د قاضي وه"

یا لکه دا چې:

"ملوك شهزاده خلاص شو د پیریانو زنځیرو کښې شو

ووت له ځنګلسه تاترین په ننداړو کښې شو

ملوك شهزاده خلاص شو

"یا لکه داچې:

"چې ورغی شهبال باچا، قلزم یې و نیولی

(c) ketabton.com: The Digital Library

بدرىه‌کړي وه فتحه ورتي راوست لاس ترلى ـ چې ورغى شهبال").

د چاربيتو اقسام هم نه دي حصر شوي ،خورا ډېرقسمونه لري. او نوي نوي په کښې اختراع کيږي. زنځيري د شعري قوت انتهاده په دې لړکې کاميابي پخپله د شاعرۍ لوی سند دی.

شپږ اول قسمونه د مينې او محبت، عشق او مينتوب پورې منحصر دي، خو په چاربيته کې عاشقانه مضامين، قصې، تاريخ، مذهب او روايات ټول بيانيږي. د کوم خاص مضمون انحصار پکښې نشته. البته عاشقانه چاربيتې ډېرې خوندورې دي او د ساز سره ډېر خوند کوي. چاربيتې اکثره دعاشق او معشوقې يا د دوی د ماحول مور او پلار، رېبار او رقيب په سوال جواب او ګفتګوی ډکې وي. په پښتو شاعرۍ کې د ښځو له خوا د عشق اظهار په ډېر قديم روايت دلالت کوي.

د پېښور محمد نور نامی يوزرګر چې شاعر و او يا کاله مخکښې د شهزاده سيف الملوك قصه په چاربيتو نظم کړې ده. چې نهايت خوندوره او د ساز و سرود نه ډکه ده. خوافسوس چې اصل نسخه چې چاپ شوې ده اوس ډېره کميابه ده که اصل يې پيداشي په ډېر دولت ارځي او وروسته چاپ شوې کاملاً غلطه ده هيڅ افاده نه کوي په چاربيتو کې د ننګرهار غريبي او زرجان او د پېښور نورالدين، محمد ين او ملامقصود زيات شهرت لري.

تر دې وروسته د پښتو شعر له اقسامو داستان او مثنوي دی. چې اکثرا په کښې قصې بيانيږي. داستان اوږد نظم وي،خو د غزل غوندې د دوهمې مسرې قافيه يوه وي. لکه دبهرام شهزاده قصه چې فياض په نظم کړې ده. او مثنوي خو معلوم دی چې د هربيت دوه مسرې يې په يوه قافيه وي خو يو بيت د بل غوندې قافيه نه لري لکه د امير حمزه قصه چې د نوښار ملانعمت الله ليکلې ده.

البته ټول مثنوي ګان په يوه بحرنه دي اوځينې واړه او لنډ وي لکه د خجستې او د توتي قصه، او ځينې په طويل بحر وي لکه د اميرحمزه پورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ذکر شوې قصه، دپښتو په مثنوي ګانو کې مستزاد مثنوي هم شته چې دا قسم د ننګرهار د للمې ملااحمد ګل تره کي اختراع کړی دی. لکه دا:

د شیخ قصه

پخوا په زمانه کې په یو ښار کې و یو شیخ — هغه ځای کې و میخ
باچا دهغه ښار چې په سخاوې ښکلی نوم و — هر چا وته معلوم و
بخښلی یې دې شیخ ته د بخشش په دود قباوه — خو شرنګه دلبر باوه
د شنه حریر د پاسه مرغلرې قط په قط — ترتیب په یونمط
قبې د سپینو زرو دسرو هم ورسره شمبره — پې نښتې وې برسېره

تردې ځایه مونږد پښتو د خپل شعر بیان وکړ. د پښتو د کلاسیک د- خپل شعر ذکر مو په اول کې کړی دی تر دغو بیان شوو اقسامو څخه پرته یو بل قسم شعریا نظم هم شته چې د ېر لرغونی شکل لري. په دې شکل او فورم باندې د قدیم باختر ادبیات لکه ویدونه، ژند، اوستا هخامنشی اثار، ساساني کتیبې او د لویکانو د عصر ځینې اثار چې کشف شوي دي لیکل شوي دي. دا تشکل د حضرت بایزید روښان د خیرالبیان پورې زارسېدلی دی او اخون درویزه هم زیارکښلی دی چې خپل مخزن اسلام په دغه شکل ولیکي:

وایې چې فوائد الشریعه هم پردغه فورم کښل شوی دی.

دغه فورم په که څه هم لږ موزیکال وي، خو دهر قسم مضامینو د بیان دپاره مساعد دي.

اوس زمونږ زړه ته دا راځي چې پښتو بېرته خپل اصل ته ور وګرځوو، او په مقفي نثر، یا د سپین شعر په اساس یې ولیکو. یعنې د (بلکا) نه وروسته د شعر ښه بدله کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې کار تمهيد ډېر پخوا ايښودل شوی دی او "د مرغلرو امېل" څخه د پښتو د شعر په کلاسيك فورم کې د توسيع پيدا کولو لاره نيول شوې ده.[۱]

په "ځاروان" کې دغه زيار نور هم ټينګ شو[۲]

په بلکا کې دې کار بله ښه غوره کړه چې هغه بايد د پښتو د شعر دپاره د کلاسيك فورم څخه د خلاصون دوره وبولو. په دې ډګر کې د بلکا (ای ددې جهان خاونده" نظم لومړی ګام دی.

دې مجموعې ته موځکه (بلکا) وويله چې (بلك ځلك) جرقې ته وايي چې د (بل-ځل) نه جوړ شوی دی.

ددغسې اسمونو په اخر کې الف د دوام او تسلسل معنی‌لري. لکه (وينا، ګرېدا، کړيا) نو (بلکا) تل بلېدونکی لمبه ده چې نه مړه کېږي. په بلکا کې که څه هم د پخوانو دوه مجموعو ځينې نظمونه راغلي دي،خو ډېر يې نوي دي او خپاره شوي نه دي ځلوېښت کاله مخکې چې لومړی ځل مونږ د شعر مشق کاوه او قلم مو په لاس کې اخيست، نو هغه وخت لامونږ د مضمون په لحاظ د کلاسيك شعر د زلفو د غړوندي [۳] نه ځان خلاص کړی و [۴] نه مو د وصل شپه ياده کړېده او نه مو له سحرانه ژړلي دي. نه مو د سپين مخ او سپينو ليچو په غم کې ځان کړولی دی[۵] زمونږ مخکسې خپله عظيم الشانه جامعه وه چې له عرش نه تحت الثری ته رالوېدلې او ټوټې ټوټې شوې ده.

زه د علم او ادب په شهی مين وم. ما د بوډی په دې ښايسته ټال کې ډېر زانګلي دي. او د خيال په عالم کې مې د ډېرو نوو دنياګانو سيلونه کړي

---

[۱] لکه د مرغلرو د امېل دا نظمونه "دا ځکه چې پښتون يم، "سپين غر" او بهار دی."

[۲] لکه د ځاروان دا نظمونه "د ښکلا ؤ جهان"، "دادی مسکو" او "د شاعرزړه"

[۴] "من بندهٔ آزادیم شاید که گریزم باز+ این طرهٔ پیچان رابرگردنم اویزی"

[۵] "وختو اسمان ته وزر د ازادی ېښر+ ته لابند په زلفو يې دا خيال خوشې عبث دی"

[۳] " دسپين مخ او سپينو ليچو غم کې ډوبه+ دا خبرې هم وړې دي هم زړې دي"

(د خادم ـ ځاروان)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي، خو چې کتل به مې په خپل جنت (د پراديس- فردوس پيراداڼين) کې به چې "څنګ له کل جهان دی" ګرځېدم.

رشتيا دا ده چې دا کار ښه و که بد، ما کړی نه دی په ما شوی دی. بلکا يو نوی جهان دی. د بر تازه او د پسرلي په ګلانو مالامال! د دې خوب نه دوبېنتيا تعبير کېدی شي او د دې خيال نه د يو حقيقيت تصوير لاس ته راتلی شي. دلته ښکلا او ظرافت، د بداعت او قوت او تاريخ د حال او دواړه د مستقبل سره د شعر په طلسمي وربېنېنې رسی تړل شوي دي.

زه پوه شوی یم چې ما دا ځلوښت کاله مزل خوشې نه دی کړی. قدرت خپل کار کوي، د چا ژبه، د چا قلم، د چالاس او د چا توره ورته بهانه شي! تر دې وروسته به ګورو چې د خپل "نوی ادب" په تکل کې تر څه حده بريالیتوب زمونږ په نصيب کېدای شي! اګر چې "نوي پوهنتانه" ښکلي موقف ته رسېدلي ده زه په خپل کار او زيار، فکر او ذکر د عمر په شپېتو ورځو چې په دې شغل کې تېرې شوې دي راضي یم، شکر باسم!

والحمدلله رب العالمين!!!

۱۵ د سرطان ۱۳۴۸

کابل - خادم مېنه

* * * * * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغاني ترانه

په زړه د ایشیا کې یو لال د بدخشان یم
افغان یمه افغان یم، افغان یمه افغان یم
روغ شوئ په عمرونو، پوخ شوی په عمرونو!
په منځ د کوهستان کې لوی شوی په عمرونو!
تاریخ ته د قومونو پخپله زه داستان یم
افغان یمه، افغان یم، افغان یمه افغان یم
دنیا شوه منوره زما له کهستانه!
نړۍ شوه بهره ور له دې باغو بستانه
اوچت له تولې ځمکې په بام ددې جهان یم
افغان یمه افغان یم افغان یمه افغان یم
قومونه د دنیا ټول بدل او را بدل شول
په ژرنده کې د دهر میده میده اودل شول
دا زه یم چې عمرونه ژوندی په یوه شان یم
افغان یمه، افغان یم، افغان یمه افغان یم

(c) ketabton.com: The Digital Library

بـــابل او نینـــوا تــــه، زمــــا اورو نـــــه لاړل
اتـــــن څنــــي رو ماتــــه زمـــا فکرونـــــه لاړل
تبلیــغ د ســـرپتوب تـــه ورغلـــی ترجـــاپـــان یــم
افغـــان یمـــه، افغـــان یـــم، افغـــان یمـــه افغـــان یـــم
د فکـــــر انقـــــلاب مــــا راوړی دی جــــهان تـــــه
بربښنـــا دســــپیتي تــوري مـــي تللـــي ده اسمان تــــه
دهـــر ظلـــم پـــه مخکـــــې د عـــدل نګهبـــان یـــم!
افغـــان یمـــه،افغـــان یـــم،افغـــان یمـــه افغـــان یـــم
راســـخ مـــي ملیـــت دی محکـــم مـــي قومیـــت دی
دښمـــن مـــي تـــل شـــړلی لـــه خـــاوري پـــه غـــیرت دی
ثـــابت پـــه یــوه حـــال یـــم زه قطـــب د اســـمان یـــم
افغـــان یمـــه، افغـــان یـــم، افغـــان یمـــه افغـــان یـــم

۵ د سنبلې ۱۳۳۹ کابل

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل سیند

سپينې واورې چې اوبه شوې د پامير په لوړو څوکو
نرمې نرمې، لړې لړې، غلې غلې، څڅېدلې
د ناوونو، ګړنګونو، کمرونو او پايونو!
رالوېدلې، رغړېدلې، څڅېدلې، بهېدلې
څه له دې خوا، څه له هې خوا، زنځيرې لښتې جوړې کړې
د ګلانو، د غشاپولو، له ځنګلو راوتلې
له لښتيو نه شپېلۍ شوې، له شپېلو نه شوه خوړونه
چې خوړونه سره يو شول په رودونو ګډېدلې
له پامېره هر خواته، په سفر شولې روانې
زغليدلې، ترهېدلې، له فراقه ژړېدلې
له پنجشېره، له شتله، له غوربنده شوې راښکته
له ميدانه له تګاوه، له لوګره چې راتللې
يو قوت شو په قوت بيا، د فطرت له لويه سره
د ورېښمين تنګي له لارې ننګرهار ته ووتلې
د کونړ له سردرونه، د سپين غر له ښاپېرونه
د لغمان له ښکلو څوکو، په مستۍ راکوزېدلې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل لاره یې طی کړه، د خیبر نه شوې ورتېرې
پېښور کې شنه باغونه کروندی یې جوړ ولې
سوات له خپل جنتي ملکه، باړه راغله له تیرانه
د کابل سره په ګډه یې د ژوند ویلې بدلې
د کابل د سیند اوبه وې؟ نه د مور دخوا شودې وې
له سینې د پښتونخوانه چې سیندونه بهېدلې
ودانې، مینه، نرمی یې وه له ځان سره راوړې
چې په هسکو سختو غرونو کې یې لارې وایستلې
په خوږه مینه وروری، شوې داتګ په سیمه ګډې
آباسین له ډېره عشقه خپلې غېږ کې ونیولې
منظره د خوشحالی‌یې د شاعر د سترګو ور وه
غرونه غرونه، لاندې باندې، پرزېدلې، هسکېدلې
له ازله دا ورورې ده، تر ابده به هم اوسي
په هېڅ ډانګ به بېله نشي، هر قوت که باندې یلوسي

کابل- ۱۳۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

زلمیان

چې ویښې وو اوس یې ویـنمه ویده غونډې ښکارېږي
ځوانان چې لږ څه ګرم وو ساړه غونډې ښکارېږي
رښا یې چې به بدن کړه اورکي غونډې په شپه کې
افسوس دی چې پخپله اوس تیاره غونډې ښکارېږي
همسا غونډې چې سم اوتکیه ګاه وو دلوېدلیو
لیندۍ د بل د لاس شولې کاږه غونډې ښکارېږي
له ورایه وراینه غښت وو د خبرو په کولو
چې ښه ورته نږدې شومه واږه غونډې ښکارېږي
د نس د درد خبرې وې د زړه له خوږه نه وې
دا ځکه شوه اوس غلي چې ماړه غونډې ښکارېږي
تول شوي په ښانك وو د حلوا په تمه باندې
ګولـه چې په لاس ورغله خپاره غونډې ښکارېږي
فیشن باندې ځوانان دي، خو د فکر له پلوه
ماغزه یې که لږ وګورې زاړه غونډې ښکارېږي
لاهو پکښې پښتون دی پښتونخوا په ډوبېدو ده
زلمیان په دې سیلاب باندې سپاره غونډې ښکارېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرونه چې دعوه پکښې د مینې محبت وه
ساره شوه ،خو په بل ډول تاوده غونډي ښکاربږي

په دغه انحطاط کې چې سودا دعیش و نوش کا
ماغزه کې تیښک ونه بولې وراسته غونډي ښکاربږي

ددوه وتسکۍ یې پسربهنودو روان شو په ځلورو
پخپله په لارنه دروې رانده غونډي ښکاربږي

مراد چې لنه کوم ډنډه د ملت کته ایستل وو
زلمیان پکښې پخپله اوس پراته غونډي ښکاربږي

پیمان یې مات په خوښه د ساقي په پیمانه کړ
طفلان دي ،خو په ښه لې پاخه غونډي ښکاربږي

مزه د محبت صدق و صفا یې پاتې نه ده
غلط وربانديې نه شي، چې خواږه غونډي ښکاربږي

که ځوتنه ویده شول په زړګونو راویښ شوي
خادمه پخواني وخت په واته غونډي ښکاربږي

جلال آباد ۱۸ د دلوې — ۱۳۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خوښۍ دنیا

هیڅ غمونه پکښې نشته د خوښۍ ډکه فضا ده
خلك وايې چېرته لرې یو جهان دی د ښکلاو

—۱—

ګلان شته دي بې اغزیو، خمر شته دي بې خماره
آئینې د زړونو صافې دي له زنګ او غباره
هر سړی پخپله ژوند کا، خو د بل رضا دپاره
یارله یار سره یاري کا ګټه نه کوي له یاره
ژوندهمدغه دي، خو هلته د ژوندون بله معنی ده
خلك وايي چیرته لري یو جهان دی د ښکلاو

—۲—

هیڅ غمونه پکښې نشته عجیبه شانې جهان دی
په کینه څوك نه پوهېږي، خو یو عشق د انسان دی
تل خوښي ده خو شحالي ده هر سړي پکښې کامران دی
هره ورځ د وصل شپه ده نا اشنا پکښې هجران دی
اوږې ژمي پکښې یو دی په یوه شان یې هوا ده
خلك وايې چیرته لري یو جهان دی د ښکلاو

—۳—

دنګې دنګې، لوړې لوړې ماڼۍ هر چېرته ولاړې
تسول باغونه کروندې دي چېرته نشته څمکې شاړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ارم بلبلې ګرځي تکې سپینې جګې غاړې
سرې خولګې لکه د زرکو ښویه پیه لکه خراړې
یارانې دي، تماشې دي، د رقیب خونه تالاده
خلک وایي چېرته لرې، یو جهان دی د ښکلاو

-۴-

نه مرض نه مفلسي شته نه ظالم او نه مظلوم شته
چې څه دي سم سمکی دی نه حاکم او نه حکوم شته
نه ضرر او نه ازار شته نه د بدو چېرته نوم شته
هر یو کس په خپله ژوند کا نه خادم او نه مخدوم شته
کار د هر چا وظیفه ده بې تکلیفه مشغولاده
خلک وایي چېرته لرې یو جهان دی د ښکلاو

-۵-

د دې وطن د ښاره کار کا، نازنینې ملک خویه
شکر لبې مه جبینې عنبرینې سنبل مویه
نرمې نرمې پاکې پاکې ښکلې ښکلې خنده رویه
تویوي ګلان له خولې نه ګل خنداني سمن بویه
د ژوندون صحنه تمامه تماشه ده سینماده
خلک وایي چېرته لرې یوجهان دی د ښکلاو

-۶-

نر او ښځه هلته دواړه یو خاوند بله مېرمن ده
واک د خان د هرچا خپل دی له قدیمه، نه چې نن ده
ژوند په مینه همکاري ده د اجبار توله لمن ده
ښځه کډه د چانه ده، بلکه (مېړ) او (مېرمن) ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو سکون دی تسلي ده د ژوندون یوه مسکاه ده
خلك وايي چېرته لرې يو جهان دی دښکلاو

—۷—

رقابت خو پکښې شته دی خو د علم او د کمال دی
سرېتوب هلته معیار دی چې سړی وې هغه سیال دی
تول د هر سړي معلوم دی که خور دی اوکه مثقال دی
یون د ټولو یو طرف دی یو هدف یو ایدیال دی
هلته کفر بې کاري ده ناپوهي لویه بلا ده
خلك وايي چېرته لرې يو جهان دی د ښکلا و.

—۸—

هیڅ بې پلاره پکښې‌نه شته هر یو مشر هلته پلار دی
هره مشره ښځه مورده عجیبه شانې روزګار دی
دمیره په لاس کې نه دی په خپل لاس د ښځې کار دی
داسې نه چې ګوندې ښځه او ماشوم د اوږو بار دی
غم خوړ شوی دی له سره له غموخالي دنیاده
خلك وايي چېرته لرې يو جهان دی د ښکلا و،

—۹—

نه آهونه شته د کونډو نه ژړاد يتیمانو!
نه د عوې نه مدعي شته نه پروا دحاکمانو
طبیب ګرځي په ناروغو نه ناروغ په طبیبانو!
د خوارۍ مخ نیوی شوی چاره شوې د خوارانو
په هر زړه کې بل دپاره د خوبیو تمنا ده
خلك وايي چېرته لرې يو جهان دی د ښکلاو

(c) ketabton.com: The Digital Library

—۱۰—

ډېر روښانه يې فکر د پرلاسونو يې يو کار دی
ترقي يې مدعا ده چېرته کلي او که ښار دی
په يو اتفاق دروند جوړ دزانو يو قطار دی
د مشري د پاره فکر او عمل هلته معيار دی
په وينا د ډېرو خلکو د مشرانو امنا ده
خلک وايي چېرته لري يو جهان دی د ښکلاو

—۱۱—

يوه نوي جامعه ده او يو نوی يې انسان دی
په همدې ځمکه او سېږي خو او چت لکه آسمان دی
په يو فکر خو روان دی خو دافکر هم روان دی
هم ثابت دی هم سيار دی لکه خپله دا جهان دی
له قومو يې جوړه شوې د وحدت لويه بنا ده
خلک وايي چېرته لري يو جهان دی د ښکلاو

—۱۲—

لکه کوچ دا جامعه ده چې وتلې له شودو ده
ګبينې دي د عسلو ډکه پکه له خوږو ده
نتيجه د واړه فکر او د انسان د فلسفو ده!
ودانۍ او ارتقايي و انسان وته آرزو ده
د تاريخ د ارتقا له مراحلو نه پيدا ده
خلک وايي چېرته لري يو جهان دی د ښکلاو

کابل د ثور اول ۱۳۴۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

انګرېزه توبه

تا ملستونه ددنیا کړه ریزمریزه توبه
انګریزه توبه

—۱—

د پوهې غر دې پر آسمان دی   واړه علم درته حیران دی
هر توانا درته ناتوان دی   دجهان اس کړي حرکت ستاله مهمېزه توبه
انګریزه توبه

—۲—

که په دوستي وي که په جنګ   له خپل مطلبه نه کړې ځنګ
کارونه تل کړې په نیرنګ   توبه، توبه شه ستادعقل له جنګرېزه توبه
انګریزه توبه

—۳—

کله زمری شې په حمله کې   کله ګیدړشې په حیله کې
ډېر دې ګیر کړي په اسره کې   ډېردې قربان شوه د سروشونډوله مکېزه توبه
انګریزه توبه

—۴—

کله د مورنه مهربان شې   کله خیرخوا هه دانسان شې
کله شې دوست او کله وران شې   کله شې زیات له هلاکو او له چنګېز ه توبه
انګریزه توبه

(c) ketabton.com: The Digital Library

انگریزه تویه

—۵—

ددې دنیا رنګ دې بدل کړو چې نه شو سم هغه دې دل کړو
یا دې ښکاره یا دې پسه چل کړو پښتون دې تېر کړلوله خپله تیغه تیزه تویه
انګریزه تویه

—۶—

ټولې دنیا سره یو څه شوې خسو پښتونخوا سره ښه نه شوې
مونږ نه پوهیږو دا په څه شوې دې جهنم ستا د سینې له اوره تیزه تویه
انګریزه تویه

—۷—

محاصره دې له هر خوا کړو هم له مادې هم له معنی کړو
ورور دې له ورور څینې جدا کړو ډېره تویه ستا د نفاق له تخم ریزه تویه
انګریزه تویه

—۸—

یا به رنګ کیږي ستا په رنګ کې یا به دل کیږي ستا په جنګ کې
"خادم" درغلی دی په جنګ کې جنګ خو دې سخت دی خوله رنګه دې رنګریزه تویه
انګریزه تویه

کابل - خادم مهمند
۱۶ د حمل د شپې پېجې ۱۳۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خلکو خدمت گار

زه څه ووایم چې څه او دڅه کاریم
خو د تللي قافلې د پښو غبار یم

د فطرت باغوان کرلی یم پخپله
په دامان کې غوړیدلی لاله زار یم

څانګې نه راماتوم چې میوه وخورم
چې مېوه نثار وی هغه شاخسار یم

ګلان اخلمه د ګلو په بدل کې
سوداګر نه یم د ګلو خریدار یم

مانونه یم چې دبل په اوږوسپور څې
د کشتی غوندې د خلکو باربرداریم

زهیر یږمه چې څوك رانه ازار شي
څه که خپله زه د خپلو نه ازاریم

عشق او مینې په یوهسې ځای قائم کړم
خوښ پتنګ او سمندر غوندې په ناریم

د سرو شونډو او سورمخ له ډېرې مینې
منت باره د ګلشن او د انګاریم

چې له ښکلو څنې طمعه د وفا کا
ساده لوحه روهیلی د ننګرهار یم

بې له عشقه مې څه عیب اوڅه ګناه ده
معترف په دغه تورد توره دار یم

که په لارد عشق کې وژارم وچاته
په رشتیا به دروغجن په دې اقرار یم

د خودی او خود داری له برکته
په ګومان د ډېرو خلکو دنیا داریم

طوفانونو جګړونو ته د دهر
چې سر نه ښکته کوي هغه کهسار یم

مخ مینځی د ګلو کړم په شان د پرخې
ساتندویه د خپل بوټي لکه خاریم

ازاده یم له همه وارو قیدونو
بې له دې چې یم سړی او سړی چار یم

که څوك مینه مرض بولي نو بېشکه
زه د مینې په مرض باندې بیمار یم

زړه مې پټه خزانه ده دلعلونو
پروت په خپله خزانه لکه ښاماریم

یا مهتاب یم یا افتاب تندرنیولی
یا چې ځان ته سوزی شمعه د مزار یم

کاروانو نه قافلې لاړې په مخکښې
په ایرو کې ترینه پاتې سورانګاریم

چې دتللي کاروان پل ګوري په شپه کې
و هغو ته لکه ستر ګه د سهار یم

چې معراج د سړیتوب ته ځان زینه کا
زه "خادم" د هغو خلکو خدمتګار یم

کابل د جدی ۲۶ شپه - خادم مینه ۱۳۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل واوره

زرې شال د نمر اوچت شو   ورکې لرې منظرې شوې
فضا سپينه شوه ناڅاپه   په آسمان وريځې خپرې شوې

سپينې واورې دي وريږي
زړه له يخه مې ريږي

پشم پشم سپين بخري!   په فضاکې سره بنوري
د فطرت د ژې غيبي دي   له اسمانه چې را اوري

سپينې واورې دي وريږي
زړه له يخه مې ريږي

غرونه سپين شوه سمې سپينې   پکښې وره کې شولې لارې
پټ په سپينو پاغوندو کښې   هرڅو شي شو په يو وارې

سپينې واورې دي وريږي
زړه له يخه مې ريږي

سر کونه واره سپين دي   لوړې لوړې ماڼۍ سپينې
سپين ښاخونه دي د ونو   د مالوچو که يې وينې

سپينې واورې دي وريږي
زړه له يخه مې ريږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

يـــــوه ســــــپينه مـــــــنظره ده   كــــه اســـمان دي او كــــه مځكـــه
چپـــرته ځـــاى د ناســـتى نشـــته   مــــرغى نــــه الــــوزي ځكــــه

ســــــــــپنې واورې دې ورېـــــــــږي
زړه لــــــه يخــــــه مــــــې رپېـــــږي

قرمـــــري كــــره ســــپينو واورو   د خـــو بـــانو ســــپين مخونــــه
يـــو پـــه ســـله اثـــري شـــوو   نــــن د بنكــــلو نظـــرونه

ســــــــــپنې واورې دې ورېـــــــــږي
زړه لــــــه يخــــــه مــــــې رپېـــــږي

نقـــــر يــــــي وطـــــن د اوړي   پـــه غـــنمو طـــلا كـــار شـــي
خـــو لـــه دې ســـپينو او ســـرونه   تـــور ســـكاره زمـــا پكـــار شـــي

ســــــــــپيني واورې دي ورېــــــــــږي
زړه لــــــه يخـــــه مــــــې رپيبـــــږي

هـــاى غـــريب يمـــه بـــې وزلى   پـــلار مـــې نشـــته دي يـــتيم يـــم
اوړى ژمى پـــه عـــذاب كـــې   د ســـعيراو د حجيــــم يــــم

كونــــــډه مــــــور مــــــې راتــــــه ژاړي
خويـــــندي ورونــــــه مــــې رانغـــاړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وطنه ګران وطنه!

تــاج دایشــیاجنت د مــخ یــې د جهــان وطــنه!
وطنه ګران وطنه!

تــه یــې ځــانګو ښېشــکه، د آریــن د نــژاد
اولــه خښتــه یــې تــه د تمــدن د بــنیاد
اوســه ودأن ژونــدي دې واړه فــرزندان وطــنه
وطنه ګرا ن وطنه!

ســتا توریــالو زامــنو او پــاك لمــنو لوڼــو
دنیــا تــابع کړېــده پــه خپــلو ښــو خــو یــو نــو
یــو ځــل بــه بیــا کــړې تمــامي عــالم حیــران وطــنه
وطنه ګران وطنه!

د خپــل پــلرونو غونــدې، پــه شــجاعت او ایمــان
ستــا پــه خدمــت کــې بــه کــړو مونــږه ســرونه قــربان
دا وظیفــه ده لــه ازلــه د افغــان وطــنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وطنه ګران وطنه

له سره تیر یو په تا ښکلي زیبا وطنه
داغ دې په زړه لرو مونږ د اعتلا وطنه
کړو به جلبل په اور د مینې ستا کې ځان وطنه
وطنه ګران وطنه

د یوه پلار یو زامن، یو مؤمسلك او ائین
ټینګ په یوه اعتقاد یو د اسلام ښکلي دین
لکه سیلاب یو د مقصد په لور روان وطنه
وطنه ګران وطنه

یاد داشت: دانظم سهواً د اتم ټولګي د قرائت په کتاب کې د بینوا په نامه چاپ شوی

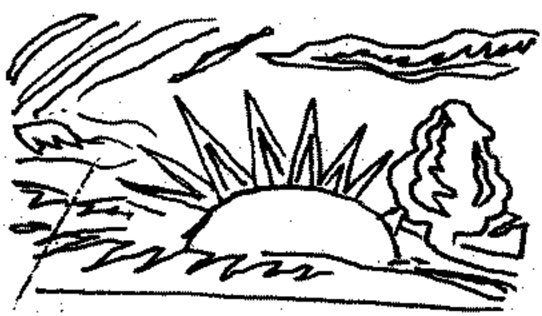

(c) ketabton.com: The Digital Library

سینما ده سینما

جوړه نوې ساحري شوه په جهان کې يې غوغا ده
هلې زرکوې چې درومو، سينما ده سينما ده
طالبان له مدرسې نه ډلې ډلې ورته درومي
پېغلو ځان ورته سنبال کړ غلې غلې ورته درومي
ميندو وړو اولاد ويده کړ مخ مېنځلې ورته درومي
د راديو د خولې خبر دی ډېره ښکلې ډراما ده
هلې زرکوې چې درومو سينما ده سينما ده
چا پيسې ورته په پور کړې چا پيدا ورته په غلا کړې
چا د مال په خرڅولو چا له بلې خوا پيدا کړې
مېرمن سرې دا توري سترګې خپل خاوند ته په ژړا کړې
په قرضونو کې يې ډوب وي نن اخستې يې تنخوا ده
هلې زرکوې چې درومو سينما ده سينما ده
د صنعت سوداګري ده د هنر ګرم بازار دی
دا د علم معجزه ده چې ناپوهه وي پکښې خوار دی
د تهذيب په وسله جنګ دی نوی عصر نوی کار دی
که لږ ځير شې د پردې نه هاخوا بله تماشا ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلـــیٔ زرکـــویٔ چــــې درومـــو ســـینما ده
دلتـــه جنـــګ دلتـــه جـــګړه ده دلتـــه فـــن دلتـــه هـــنر دی
دا مثـــال د حقیقیـــت دی رانښکـــل شـــوی چـــې منظـــر دی
د لـــرې بـــرې خـــبره دې جـــهان کـــې لکـــه نمـــر دی
د قـــوت لـــه وســـائلو یـــوه مـــال بلـــه معنـــی ده
هلـــیٔ زرکـــویٔ چـــې درومـــو ســـینما ده
غلبـــه پـــه علـــم بویـــه هـــم پـــه مـــال هـــم پـــه معنـــی کـــې
څوك لـه عقلـه چې مغلوب شي تينـګ بـه نـه شي بلـه خواکـې
د صـــانع عکـــس ښکـــاريږي د هـــر فلـــم پـــه ربا کـــې
عـــاقبت بـــه یـــې څه حـــال شـــي "د خـــادم" دغـــه ســـودا ده
هلـــیٔ زرکـــویٔ چـــې درومو ســـینما ده

۲۸ د دلوی ۱۳۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

پس له مرګي

پس له مرګي مې يو ځل سر کړئ اوچت   ګوندې پښتون چېرې مور شوی وي تول
څومره به ښکلې د وطن وي فضا   چې په پښتو سره جوړ شوی وي تول

وطن ته

اې په خدمت دې بريالی نه شومه   وطنه ځکه چې سړی نه شومه
باران د اوښکو به په ښارو کوم   باغوان به شم که توريالی نه شومه

هسکوالی

شان د پښتون چې هسکولی نه شي   په اورو تيښت سرګرځولی نه شي
بې له پښتونه د ژوندون څه مزه؟ "خادم" په دغې پوهېدلی نه شي

صنعت او تجارت

په صنعتې دنيا کې زياته نه ده   که تصنع پکښې څه زياته شي هم
تا جر له بنايې چې دې ګټه وکي   که د ربنتيا خونه ميراته شي هم

تجدد

يو جنتلمين ويل مسجد ته مه ځه   بل راته وويل حجره څه کوې
ما د مېلمه ورته خبرې وکړې   ده راته وويل ميلمه څه کوې

غتوالی

ځان خودې غټ کړو خو لږ پام دې اوسه   دا خلک غټو ته په غټو ګوري
خوږ خو له کانو څخه ډک دی مګر   خلک "سيرې" منځ کښې د ګټو ګوري

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوې ترقي

ترقي شوه چې زلمی صاحب دفن شو   بې فکري پخپله فکر دو طن شو
د مسکو د چانس دپاره کمونستؤ   ډیموکرات شو چې یې وارد واشنګټن شو

د ژوند اوبه

د ژوندون لاره مشکل ګذاره   هو شرط یې دادی چې ته به درومې
د ژوند اوبه دي تپه تیاره کې   خو که ته درومې نو څه به مومې

هوښیار او حکیم

فکر دڅان کوه وطن څه کوې   یوه حکیم ته بل هوښیارو ویل
لویې په کار او په لوی فکر کښې ده   دغه حکیم ورته په جار وویل

کابل دلوه ۱۳۴۰

زموږ زلمی

هېواد مایوسه شوله ځوانه څنې   ځوان نا امید دی له اسمانه څنې
دا به لا دومره خطره ناکه نه وي   پاس یې مشکل دی له خپل ځانه څنې
له دغې ځمکې تر اسمانه نړۍ   دغه پراخه او روښانه نړۍ
زموږ زلمی لره صحنه ده د سوال   دا همت باندې ودانه نړۍ
وایې چې ځوان یمه ځوان نه پېژني   جهان کې ګرځي جهان نه پېژني
تاریخ خو پیژني او جبر یې هم   خو د تاریخ قهرمان نه پېژني

(c) ketabton.com: The Digital Library

بدبخت قوم

ای پــه بدبخـــتوکې بدبخــته قومــه پــه معنی لــوړ پـه ظاهــر پــســته قومــه
پـه بدبختی مـې دې يقيـن وشـو لـو زمـا نـاپوه خـواره کـم بخـتـه قومــه
څوك چې ارزو ستـا د خدمت وکوي هغـه لـتـاهم شـي بـې دسـتـه قومــه

کابل - ۱۰ د دلوی ۱۳۴۰

کار او ژوند

کـــــار کـــــوه کــــار کـــــوه چـــې کـــــار ژونـــــدون دی
هغـــــه چـــې کـــــار نـــــه کـــوي ژوند يـــې زبـــون دی
کـــــار وظيفـــــه ده لـــــه حرصـــــه پاکـــــه
چـــې هيـــردې نـــــه شـــي عـــــالي مضـــــمون دی

ځوان او قوم

ځـــوان د قـــوم ســـرمايه ده هـــای افســوس کـــه شي راکــده
لابـــتره بـــه تـــرې دا وي چـــې راکـــده شـــي فاســـده

قام او اخلاق

قـــوم نـــوم دی د اخلاقـــو چـــې افـــراد وکـــې شـــريك وي
څـــه کـــه ويـــنه يـــې د فـــرانس وي پـــه اخلاقـــو چـــې بـــلژيك وي
چـــې د بـــل پـــه لاړو لونـــد شـــي ايـــزنها ورشـــي جـــرمن تـــه!
يابهـــرام د خوشـــحال زوی شـــي بـــد نـــامي پـــريږدي وطـــن تـــه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پردی رنګ

ځان ته خپل تیا تر جنون کړه! د پردي سینما څه کړې؟
په پردي رنګ کې رنګ نه شي که د قامه سره ښه کړې
پردی رنګ سړی بدرنګ کا که لږ فکر باندې وکړې

د قام سره مینه

بې تاثیره چې ترې څوك خلاصېدی نه شي
یو ژبه بل مکتب بل سینما ده
که پردي وي په پردي رنګ کې راغلي
دا څېزونه د یو قام په ځان بلا ده
خپل لباس او خپل اساس درته په کار دی
که دې مینه د خپل قام سره رشتیا ده

کابل - د ۱۳۳۹ دلوه

خپل آس

درته نه وایم چې خپل خره باندې ټینګ شه
تېرې راکوز شه خو په خپل اس باندې سپور شه
پردې کټ د نیمې شپې دی که پوهېږې
ته خاوند د خپلې مینې او د کور شه

۲۹ د دلوی ۱۳۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

لټون

د مشرکشر د لیدو دپاره! د صحبتونو اورېدو دپاره!
زه په سود اومه چې چېرته ولاړ شم په مخکې ودرشه که پېرته ولاړ شم
یوه زلمي راته هوټل وښودو بل د کلوب راته درشل وښودو
هلته یو زوړ و درادیو څه نه وو دلته شطرنج و د لیدو څه نه وو

ما ویل چېرته ده حجرې ته ځمه
یا د مسجد خوا کې دېرې ته ځمه

کابل- ۲۵ د دلوی ۱۳۳۱

حجره

ستا په لمن کې هېتونه شوو لوي واړه واړه غونډې سرونه شوو لوي
ته وې زانګو د غیرت طفل لره دلته د قام کوچني خوبونه شوو لوي
پښتو له تا نه هم خفه ده ګوره چې تا کې نوي فساد ونه شوو لوي
کتاب راتول شو د پښتو د قصو حجرې د چرسو چلمو نه شوو لوي

کابل د دلوی ۲۸- ۱۳۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشيني سړی

له حجري جماته لري لـه دېرې نـه خبر نـه دی
بنه زلمی دی خو افسوس دی چې زمونږ لـه تېرنـه دی
مغربي فيشن کې طاق دی عجيبه شاني ګرځي
د خبرو سره خوځي تـه به وايې چې ګډېږي
دی زمونږ دا کا زوی دی خو پرديو سره لوی شو
چې د چا سره لوی شوی د هغو پـه خوی او بوی شو
چې د قام وطن خبرې ورتـه وکړې خفه کېږي
خلك د ده او دی د خلکو پـه خبرونـه پوهېږي
ماشيني غوندې سړی دی د دفتر د چلېدو دی
نور اميد ترينه ونکړې چې د غرونو د ختو دی
کابل، جوت ۱۳۳۹

محمود او اياز

دميني اوروستا پـه سينه کې دخلکو کورو ستا پـه سينه کې
اياز دې پر ېښود محمودې لاړې پټ کړې وطن بيا پـه درونـه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

چې وخت وي ګلان وسپړي ګلونه په ګلشن ښه
ګلاب ښائيسته رامبيل ښايسته چمبيل او نسترن ښه
راځي چې ورله ورشو د کوکيو په موسم کې
کابل نه ښايسته شوي دي هرات او کتغن ښه
چمن په ګلو ښه ښکاري که ګل په ګلبدن کې
تازه د ګلولښتي چې اغوستي پيرهن ښه
بلبل نه يم چې ووايم نغمې په ګلشنونو
ګلشن زرغونول غواړم د خپل شعر په فن ښه
د چين د ښاپيري غوندې به جوړه مو پښتو کړای
که تول په پښتونخوا کښې مو لېدلای قدرمن ښه
خادمه که فرصت درته په لاس وای دره غلای
ګلان به دې د شعر وای کرلي په وطن ښه

کابل: ۱۵ د جدې ۱۳۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

(د جهانزیب په مینه)

زیبــا ګلونـــه جـــهانزیب پـــه پښتونخـــوا کرلـــي،
تـــازه بڼونـــه یـــې پـــه مینـــه د بابـــا کرلـــي،
بلبلـــو ځئ هغـــه چمـــن لـــه چې صیـــاد نـــه لـــري
بې لـه اغـــزو ګل یـــې پـه ســوات کـې تـــن بیا کرلـــي
ښکلـی وطـــن ښکلـی پښتـــون ښکلـې پښتـــو ده پکـــښې
یـــا پـــه وربـــل ښکلـــي ګلونـــه دي لیـــلا کرلـــي
د عشـــق او مینـــې پـــه هـــواد او د مکـــیز پـــه ســیمه
ګل خندانـــې د اګلونـــــه پـــــه خنـــــدا کرلـــــي
قربـــان د هغـــه پـــاکې خـــاورې د آدم نـــه شـــمه
چـــې درخانـــی پکـــښې ګلونـــه د وفـــا کرلـــي
طوطیـــان بـــه پورتـــه دادم د هغـــې ځمکـــې نـــه شـــي
چـــې بې ګلونـــه د نغمـــو پکـــښې پخـــوا کرلـــي
د افغـــان زیبـــه تـــه بـاچـــا وې چـې ګلشـــن دې کـــه جـــوړ
"خـــادم" تـــه ګوره چـــې ګلان یـــې پـــه بیدیـــا کرلـــي

کابل: د جدی ۱۸ شپه ۱۳۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

نه شته یارمې نه شته چې وربل په وروځو خور کړم
تیسك د چا دپاره د جبین دپاسه سور کړم؟
نه مې رسي لاس د خدای په چارو بارې څه کړمه؟
ښکلي د تقدیر په تندي باندې څنګه نور کړم
هر څه چې پیداشي خو چې ژوند دی هغه نه شته دی
نه پوهېږم څله او د چا دپاره کور کړم
څه به خوشالي د پابسته وي د قصاب په کور
خوله چې وازومه په زړګي باندې مې زور کړم
سخته به ې ننګي شوه د پښتون بابا په سینه کې
چا ته ځولۍ واچوم او چا وته پیغور کړم
تنګه دائره کړه غمازانو د ژوند ون په ما
سوی زړه "خادمه" بې نغمو په څه ټکور کړم

کابل جدی : ۱۳۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

ځمــــه د کـــــابل لـــــه ســـیمې ســــپینې واورې شــــوې دي
ســــرې بـــاغچې د ګلـــو پـــه بـــاګرام تیــــارې شـــوې دي
دغــــه دروبنان ځمکـــــه ده هـــــورې د پښتـــــو پـــــه زور
غـــــتې د غرورککـــــرې نېږ هــــــوارې شــــوې دي
بـــاغ او ځمکـــه شـــته دي خـــو بـــهار او هنګامـــه نشـــته
دلتــــــه د بلبلـــــو ترانــــــې کـــــرارې شـــــوې دي
شـــــمعه پــــه ســــلګوده انجمــــن پــــه خپــــرېدو کــــې دی
شــــو خــــې تــــېزې ســــترګې د ســــاقي خمــــارې شــــوې دي
مستي شـــته پـــه پیالـــه کـــې خـــو مســـتي د جنـــون نـــه لـــري
اوس لـــــه میخـــــانې نـــــه هدیـــــرې تـــــه لاړې شــــوې دي
یومــــې ځئ ښېبوې تـــــه د توکـــــل اوســــید کمــــال کـــــره
ســــرې بلـــــې لمبـــــې د نغمودلتـــــه خـــــاورې شــــوې دي
اورد مینـــــې مړشـــــو د هـــــېواد د زړه پـــــه خونـــــه کـــــې
دا پـــــه پښتونخـــــوا "خادمـــــه" نـــــوې چـــــارې شــــوې دي

جلال آباد : ۵ د دلوی ۱۳۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

خوله مې ترخه ده زه په نورو خوږو څه پوهېږم
په غم کې ډوب يم د ساحل په مزو څه پوهېږم
چې رقيبانو سره وخاندې په مينه هوس
بيا راته وګورې په داسې کتو څه پوهېږم
که راته سُر په سپينه خوله د غمازانو کړې فاش
سر درکولی شم په نورو قصو څه پوهېږم
خو راته ووايه چې ياريم نو لاړار د څه دی؟
د شونډو لاندې دې په (نه) او په (هو) څه پوهېږم
له دغه سم پښتونه څه شې په غمزو غوارې ته!
چې سم نه وايې په وينا د بنو څه پوهېږم
لکه بلبل سوری په خار د ګل په مينه کې يم
په زخمې زړه خادمه بې له ګلو څه پوهېږم

جلال اباد ۷ د جدي

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

ډېره مې کړه ټینګه ژړا نوره ټینګېدی نه شي
راچې شي بانوله اوښکې هسې درېدی نه شي

دومره رقیبانو مې په زړه داغونه ایښې دي
وېره مې ده داغ دیار د لاس به پکښې ځی نشي

سرې سکروټې وګورئ د خولې نه چې باد ېږي
سرې بلې لمبې د غره په زړه کې ځائېدی نه شي

سسته د غیرت ستنه شوه ای خاونده خیر وکې
دا لویه ماڼۍ بې له دې ستنې درېدی نه شي

خپل ورته له یو پلو پردی ورته له بل پلوا
واړه د ښمنان شوه پښتانه لاره مونږدی نه شي

ای خیبره جګک شه پښتونخوا د مخ دسیمې نه
پوزه د دوه سترګو منځ کښې غرونه جوړېدی نه شي

دا غږ مې په غوږ صبا "خادمه" له ها تفه شو
قوم به باقي وي پښتونخوا محوه کېدی نه شي

کایل - ۱۳۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرعون ته خطاب

عدالت ورته ښکاریږي ستا ظلمونه چې لږ څېر شي
اې فرعونه ناموره ! دا مخلوق درپسې ژاړي
تا خدایي په خلکو کړله خو ددوی روزي رسان وې
دا خدایان هم خدایي کاندي هم روزي له نورو غواړي

کابل ۱۳۴۰

د ننګرهار پوهنتون

چې بادشاه و محمد ظاهر افغان　　پوهنتون د ننګرهار شولو اعلان
په دې وخت کې وسردارصدراعظم　　خادم ونښودو تاریخ چې و اغشم
نښاني د نوي عصر د سحر دي　　له سپین غره په پامیرڅېرکې دنمردي
۱۳۴۱ هـ ش - کابل خادم مېنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵۲

انګریز او پښتون

انګریز وایي چې زه خدای ددې جهان یم
وایي روس چې نور څه نشته زه انسان یم
اوس دخدای او د انسان په منځ کې جنګ دی
زه حیران ولاړ په غم کې د خپل ځان یم
چې نه خدای او نه انسان یمه نو څه یم
له خاونده تښتیدلی یو حیوان یم
چې انګریز په جهان وي پښتون به نه وي
تښتېدلی دابنده دی له سر کاره
پرې یې بندې تولې لارې دژوندون کړې
په هر خوا چې درومي نشته چېرې لاره
بندګي هومره ګنده شرمندګي شوه
چې نورخدای هم چېرې نه غواړي بنده څوک
خو انګریز د خدای وکیل دی په دنیا کې
چې پیدا کاندي خپل ځان لره ګنده څوک
په نامه د بندګۍ ګندګي غواړي
دغه کاردی په نړۍ کې د شیطان
په تبلیغ د پاک یې وښیي عالم ته
په دغه پلمه یې جوړ که پاکستان

کابل ۱۵ د جدی ۱۳۴۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعا

خدایــــه پښتنولـــــره ورکـــــړې ښه نظـــــام
دغـــه ده دعـــا زمـــا کـــړم یـــې صبـــح وشـــام
ژونــد مــو بــې نظامــه دی روح مــو نــا ارامــه دی
ای خـــاونده کلـــــه بـــــه، وي دغـــــه ارام
یــو قــام او نــژاد یــو مونــږ نــه خوریــږو یــو پــه بــل
وګوره دا حـــــال زمونـــــږ بدموشـــــه انجـــــام
یــاحق د پښتــون نشــته یــا نشــته پښتــون چــرې
دی پـــه ازادۍ کـــښې اوس څلـــه دی غـــلام
شـــمعې لـــه پتنـــګ شـــولو ګل بـــاندی بلبـــل میـــن
زه پـــه خپـــل مریـــض لغـــږ وږي تـــږي قـــام
هغــه ویــښې زلمــو لــره څوك چــې پــه دې راز وي پــوه
زه "خـــادم" پـــه ډېر نیـــاز وایمـــه ســـلام

۱۳۳۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی څوك و؟

لیلا یې په محمل کې وه مجنون یې نه و دی
محفل د زبیدې و خو هارون یې نه و دی
له شورد اباسیند نه مې نغمې کړې ورته سازې
کوکچه مې پرې ورسمه کړه جیحون یې نه و دی
کِلي د پښتونخوا د خزانو یې وه په لاس کې
روزل یې تر ښه نه کښېده قارون یې نه و دی
کتاب د سیاست او ریاست یې و په غېږ کې
افسوس چې د لوستلو افلاطون یې نه و دی
اعجاز د شاعرۍ مې ورته راوړ له اسمانه
قابل د پوهېدلو د مضمون یې نه و دی
هوما ورله په سر باندې نیولې تاج د بخت و
یا ماو ګشتاسپ وفریدون یې نه و دی
لښکر د همتونو غیر تونو ورپسې و
سرې د پښتونخوا و خوپښتون یې نه و دی
جنت د سعادت او نیکبختۍ یې و په مخکې
راضي له انحطاطه په ژوندون یې نه و دی
حشرونه قیامتونه د نهضت یې منتظر وو
لایق د لاړښوونې او لمسون یې نه و دی
خدمت مو په اخلاص د وروروولۍ ورته تقدیم کړ
حاجت یې ورته نه لاره مرهون یې نه و دی ـــ

کابل - ۱۰ حمل ۱۳۴۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژوندانه طلسم

اوس د چانه [1]چاته وژاړم فریاد کړم
او د چا د لاسه خاورې په سر باد کړم
شنې لوخړې سرې لمبې مې ځي له سره
څلوېښت کاله زحمتونه چې رایاد کړم
ما اباد ورته رنګین باغ د پښتون کړ
دوی په داسې بې رحمۍ ولې برباد کړم
زه بلبل وم ثنا مې کړه د ګلو
په نغمو کې نښانه ولې صیاد کړم
نتیجه د ټولو دا وه چې یې وینم
ای فلکه ستا له جوره تاته داد کړم
چې په کار او په خدمت او هنر نه ده
د ښادیو امید څنګه زه ناښاد کړم

[1] دا نظم د هاغه وخت یادګار دی چې خادم له پښتو ټولنې استعفا وکړه ـ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا ژوندون دی که طلسم که جادو دی
چې په علم نه حل کېږي څه ایجاد کړم

غرونه یو سوري کوی شیرینه بل وړي
زړه مې نه شي ټینګېدی که یې فولاد کړم

په ژوندون کې هسې تنګ شومه چې وایم
یاد تازه د وروستني وار د فرهاد کړم

چې ګلان له تندې سیزي خار زرغون کا
ددې نمر[1] په وړانګو څنګه اعتماد کړم

تولې سوبې د چا نه دي روزي شوي
ځان به خاورې کړم خو دا کور به اباد کړم

چې د خدای بنده صلا د عدل او داد کا
زه خادم تا سو په څه ګناه هېداد کړم

کابل ۱۰ د سرطان ۱۳۴۲

---

[1] نمرد شمس مرادف اودهغه وخت کوم نامه او حادثې ته اشاره ده- م

(c) ketabton.com: The Digital Library

هوسېږم

ماشوم يمه پروين[1] او ثرياته هوسېږم
د ځمکې نه مايوس يمه فضا ته هوسېږم
دا ښکلي سپوږمۍ وينمه د شنه اسمان په منځکښې
واوي ده، ګلالۍ- زه يې ښکلا ته هوسېږم
د نمر په بېعدلۍ مې زړه له ورځې ځنې تور دی
د توري شپې سکوت چپې چپتيا ته هوسېږم
په دې خره دنيا کې تور او سپين نه معلومېږي
چې حق کا آفتابي،هغې رڼا ته هوسېږم
کرلي چمندونه، سره ښونه د کوکيو!
ګلشن راځني پاتې شو ېدياته هوسېږم
دا هره ورځ چې وينم له پرون نه وي بتره
کوچنۍ يمه چې نن پسې صبا ته هوسېږم

(کابل ۱۵د سرطان ۱۳۴۲)

---

[1] پروين د مجروح لور او ثريا د خادم لور ده چې دواړه د خادم په استعفا خوابدې وې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتون دې ولې کړم

چې خوښ دې مجنون نه ؤ مه مجنون دې ولې کړم
د لطف په خندا سره مرهون دې ولې کړم

چې ماته دې په زړه کې د خوښې اراده نه وه
په دومره بېدارۍ سره محزون دې ولې کړم

نه خوښ مې په نغمه او نه راضي په ترانه وې
ګل ښه وه مه بلبل د صباوڼ دې ولې کړم

زه کله ستا د مهرو محبت سره اشنا وم
مین دې کړمه څله جګرخون دې ولې کړم

په دومره لوی جهان کې چې پښتون لره ځای نه ؤ
د داسې بدبختۍ سره پښتون دې ولې کړم

په چل کې سامري چې رانه خپل واړه پردي کړل
ګناه په ما کې څه وه نوهارون دې ولې کړم

محمود چې د هر چا شومه په خپل آسماني شعر
لایق د داسې شعر او مضمون دې ولې کړم

جذبې او ولولې دې را عطا د اباسین کړې
مجبور په پته خوله لکه جیحون دې ولې کړم

ګله بړې په وینا مې په معنایې نه پوهېږې
خادم"د داسې خلکو افلاطون دې ولې کړم

کابل میزان ۱۳۴۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

درواغجن

کله اته واره جنته یې په لاس وي　　په بل لاس یې د مصری، توري هراس وي
درواغجن وته رشتین ویلی نشم　　سپین ته تور او تور ته سپین ویلی نشم

کابل: ۲۲ دجدی ۱۳۴۲

(دمیني لېوني)

چې په رډو سترګو قسام ته خیانت کا
نو خادم به یې په ډاګه مزمت کا
هر مین د خپلې مینې لېونی دی
څوك په خاوره- او څوك مینه په دولت کا

کابل : ۲۲د جدی ۱۳۴۲

سیاست

چې په خوله نشي ویل کېدلای　　کار یې په رمز و په اشارت دی
مور یې پټ ساتي له زوی و لوره　　دا سیاست دی داسیاست دی

کابل- ۱۳۴۲

تیت شوپښتون

تیت شو پښتون او لاتیتېږي به نور
ښکته لوېدلی دی او لوېږي به نور
نه مشر پېژني نه خې وریسې
چې داسې وي نو داسې کېږي به نور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پښتنو مشر

خلک مشري کوي عزت غواړي
زمونږ چې مشر شي دولت غواړي
اې چې سودا ده د مشرۍ درسره
قام دې له تا ځني خدمت غواړي

د قام د خدمت شرط

د قام خدمت اسانه کار نه دی
دا د الفاظو تش شعار نه دی
قام دې دفتر د سوانحو لولي
دا فکر مکره چې هوښيار نه دی

کابل — سرطان ۱۳۴۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مېړنو وطن

دا چې مې له سترګو څې اور دی د اوښو په څېر
اوس چې تېرومه يې مرګ دی د ژوندو په څېر
بې سره خېلونه دي نن د ښتنو تپې
مېړې د لېوانو دي ګرځي د رمو په څېر
څوك دي د دانو په غم څوك د خزانو په غم
څوك په جيل خانو کې دي ژوند کوي د مړو په څېر
وره که لارد ژوند شوله نه مو شته رهبر چرې
يو يو تېرېږي اوس لار کې د ړندو په څېر
عقل د مغزو زمونږ راغی تل د نس لره
غم د ښتو نه کوي څوك د ښتنو په څېر
هېر شولو هېرېږي مې خوب و که تعبير د خوب ؟
هيڅ مې خيال ته نه راځي ژوندو مېړنو په څېر
مړه دي که ويده دي ټول وېښ په مينځکښې نه وينم
ټينګ چې په ميدان د ننګ ودرېږي زلمو په څېر ـ
لويه جامعه رانه ماته شر منبانو کړه
اوس په دې مرداره ټول پند دي د بابنو په څېر
ګټه د بيرون نه چارانو ړ ه وطن لره
يو د بل د جيب پسې ځارکوي د غلو په څېر
کاشکې خوږ جهان شولای دا د مېړنو وطن
يو د بل په خوږ شولای خوږ د پخوانو په څېر

سرطان ۱۳۴۲ کابل

(c) ketabton.com: The Digital Library

خان بابا عبدالغفار خان

د پښتو او پښتنو په لاځه جال و
که ته نه وای ای بابا فخر افغانه

د پښتون شان دې بیا وښودودنیا ته ‌ ‌ تکلیفونه دې د پروګاالل بې شانه
دا دچاپه غړویده پښتون راویښ شو ‌ ‌ مارګلې تـه ترهرات او بدخشانه
د تـکـل پـه لاره دارلـه هېڅا نـه شوې ‌ ‌ اولوالعزمـه، بـهـادره، پهـلـوانـه
په افغان کې دې د مینې مشال بـل کړ ‌ ‌ پلوشې یې پورته کېږي ترآسمانه
د همت تخم دې وکاره پـه ملـك کې ‌ ‌ پښتونخوا دې په بل رنګ کړله ودانه
د پښتون توره د ورورپه وینورنګ وه ‌ ‌ د خپل قام په تباهي یې وه مېړانه
کتاري یې وه تـر ملاتوپك پـه ولـي ‌ ‌ د تربور د مرګ دپاره سر ګردانه
تا یې توره توپك واخستل لـه لاسه ‌ ‌ د تربور کورته دی بوتللو پښېمانه
دښمــني دې په وروري کړل بدلـه ‌ ‌ لاربښوونکیـه، رهنمایه مهربانه
ته د ښمن د استعمار او استبداد یې ‌ ‌ رحمتونه دې په تا وي له رحمانه
ته به مړشې، مونږ به مړه شو، ټول به مړه شي ‌ ‌ د پښتون نوم به وره ك نه شي له جهانه
اباسیند به په مستي مستي بهېږي ‌ ‌ غورځوي به سپین ځګونه له دهانه
سپینې واوره به په لوړو غرونواوري ‌ ‌ له پامیره، تر خیبره اوکـاغـانه
کـاروانونـه بـه بهېږي تـل تـر تـله ‌ ‌ لـه امونه په خیبر تر هند ستانه
په بل شان به تاریخونه لیکل کېږي ‌ ‌ وي هېر شوي به وختونه له هر چانه
خوستا نوم به د پښتون په خوله یاد ېږي ‌ ‌ څوچې وي د پښتنو خونه ودا نه

کاشکې نه وای کړه شوې دغه لاره
ای د ټولو پښتنو قـومـونـو پـلاره

کابل ۱۰ د جدی ۱۳۴۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه ولیکم

دزړه لــــه درده لــــه افسوســــه بیــــان څه ولیکـــــم؟
ددې نـــامرد او بـــې هدفـــه جـــهان څه ولیکــــم ؟
د ورونــه تېرشــول لاپیــرې بــه نــورې هــم تــېرې شــي
بــهار بــه نــه وي لــه دې هــــې خــزان څه ولیکـــم؟
د هــرې ورځې پــــې شــپه وي څــو ســهار هــم لــري
چــې نــه تــېرېږي لــه دې شــپې دهجــران څه ولیکــــم؟
هوښیاران وایي خپل تقدیر دې په خپل لاس کړه بدل
چــې نــه بدلــېږي ددې عصـــر و زمـــان څه ولیکـــم؟
خلــك د بنــد پــه تــورو خونوکــې نقشــې جــوړوي
پــه ازادۍ کــې بــې وســې د خپــل ځان څه ولیکـم؟
خلــك تــاریخ اوکارنــامې د خپلــو خلکــو لیکــي
زه دخپــل قــوم دغــه خواشــینی دا ســتان څه ولیکـم؟
زه ورتــه ګورمــه آســمان پــه ســمه نــه څرخــېږي
تــوره شــکوه ددې کجــروه آســمان څه ولیکــــم
چې خپــل تقدیــر یــې بــدل نکــړو نــو تدبیرشــویدل
اوس د تدبــــیر د بدلیدلــــو بیــــان څه ولیکـــــم؟
دانایــان خــال ګوري نــادان پــه فــال عمرونــه کــړه تــېر
لــه دغــه زیــات فــرق دداتــا او نــادان څه ولیکــم
لــه تنــدې مــري او د ژوندون اوبــه پــه لاس کــې یــې دي
لــــه دې نــاپوهــه بېغیرتــه افغــان څه ولیکـــم؟
خلك پــه مخکښې ځي افغـان پــه بیرتــه درومـي همیــش
زړه مـــې خوږېږي لـــه دې خوره فغـــان څه ولیکـــم؟

کابل- میوند جاده خادم مینه
۳۰ د جدی – ۱۳۴۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

لویه ارزو

واړه پښتانـه یـو، لـوی مـرام دپښتنولـرو- دا لویـه ارزو لـرو
ښکلي پښتونخـوا تـه زړه کښې مینـه د پښتـو لـرو- دالویـه ارزو لـرو

* * * * *

څوك چي دلته اوسي واړه وروڼه دي يو قام دی - یو شان یې مرام دی
څو د خپل هدف پرلوزې تـل هـڅه د تلـو لـرو- دا لـویـه ارزو لـرو

* * * * *

یـون د اباسـیند او دامـو څوك څنـډولی شـي- دا کلـه کېدلـی شـي
ټینـګه اراده لکـه د تـبرو مېړنـو لـرو- دا لویـه ارزو لـرو

* * * * *

دا د هر ملـت ده وظیفـه او دا يـې کـار دی - څه پـه دې کښې ډار دی
مونـږ ویـښې شـوی قـام یـو مرامونـه د ژوندو لـرو- دا لویـه ارزو لـرو

* * * * *

لـوړ دې دا بیرغ وي افغـاني څوچې دنیـا وي- مخکـښې دې رڼا وي
کلـك د ملیـت سـره پیمـان دویـښو زلمـو لـرو — دالویـه ارزو لـرو

جلال اباد د دلوی ۱۳۴۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

د محمد گل خان مومند په یاد

عمر دې تېر کړلو په نره د پښتو دپاره
اروادې ولاړله په بره دپښتو دپاره
خلکو په دې نیمګړې جوړې کړې ماڼۍ او چتې
تا د میړونو لار کړه غوره د پښتو دپاره
په ملیونو سرونه خلکو ځان دپاره کړه تیټ
ته په همت تېر شوې له سره د پښتو دپاره
ارزو دې دا وه چې په قام کې شي سرونه پیدا
هود دې په خپله کړو ترسره د پښتو دپاره
کله ورګډ شولی میدان ته چې پښتو وګټې
کله ورتېر شوې د سنګره د پښتو دپاره
د پښتونخوا د باغ مالیاره شه اوچت له خوبه
بابا راغلی له خیبره د پښتو دپاره
چې د پامیرځوکه یې غواړي اباسیند ورسره
ورځ ده راغلې مقرره د پښتو دپاره
ځوانان راغونډ دي په مزار دې محمد ګل مومنده!
مشاعره ده زور وره د پښتو دپاره
واړه پښتون ده ملا تړلې چې پښتو لوړه شي
شه تقاضا ده خونړوره د پښتو دپاره
ښکه وعده راسره کړېده ښاغلی صدر[1]
کاشکې رایاده یې شي غوره د پښتو دپاره
خادمه کله به چرګه د پښتونخوا جوړه شي
د پښتنو د زړه پرهار له بده دوا جوړه شي

کابل ۲۰د ثور ۱۳۴۲

---

[1] ښاغلی صدر اعظم ډاکتر محمد یوسف هغه فرمان ته اشاره ده چې د پښتو د انکشاف او تعمیم دپاره یې صادر کړی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

آینده پښتنو ته پیغام

ای اینده پښتنو! ای فهمیده پښتنو!

تاسو بسم وپېژنئ که به مو نه پېژنئ
چې مونږه څه کړي دي بدکه مونبه کړي دي
مونږه عاطل وو که نه واړه باطل وو که نه
مرني د خپتې وو ټول د اوږو پېټي وو ټول
اخر سېړو څه کړي دغو غوېو څه کړي
تاریخ به وښیي دا که به و نه ښیلي دا
ستاسو د لارې فکر ستاسو د چارې فکر
مونږ سره و که نه و که و نو هغه څه و؟
په پاك وجدان مې قسم په لوی انسان مې قسم
چې غمخواران مو لرل خدمتګاران مو لرل
چې ستاسو غم یې خوړو د سترګو نم یې خوړ و
پښتون لویدلی و چور راپرزېدلې و چور
غټ دښمنان یې لرل ستمګران یې لرل
د استعمار دلاسه ظلم و ادبار دلاسه
توټې توټې پراته وو خاورې ایرې پراته وو
د دښمن جاله پکښې وه لافي الحاله پکښې

۱- د (به مو) مخفف په محاوره ده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه چې پــه مـونـږه کــړل دوی به لـه بیخه وهل

رنګ به ی[۱] په رنګ وهلو نه چې په جنګ و هلو

لوی سیاسـت و قـوي چل او حـکمت وقوي

بـل چـرې نـه وه داسـې باورپرې وکړئ تاسې

* * * * *

چې میرویس خان په توره مور په دښمن کړه توره

غرېې په غـل شـوېدل[۲] په څومره چل شو بدل

غرزی – پښتون واړه دی دا نور لمسون واړه دی

د غـره اولاد دی کـنـه دلته ابـاد دی کـنـه

میرویس ملت سازاوه ټینګ یې دولت سازاوه

څووخت پرې تنګ راغی دوه څوا پرې جنګ راغی

یـو و لـه خـپـلو څنې و لـه عـبـدلـو[۳] څنې

بـل څوا نـاتـار راغی نـادر افـشـار راغـی

د هوتك کور وران شو په ظلم زور وران شـو

وار د نادر چې شو تېر د احـمـدشاه شولو تېر

بـابـا پښتون جوړ کړو په ښه مضمون جوړ کړو

یـو یـې مغـول ووهـل مرهټ یې بـل ووهـل

یو څوا ایران و پـه قـار بل هندوستان وېه قار

---

۱ به ی د به یې د مخفف صورت محاوره ده .

۲ یعنې غرزي ته غلزی ویل د دښمنانو دسیسه وه .

۳ عبدل: ابدالي کورنی چه دهوتکو یې مخالفت کاوه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیکښې انګریز راغی　　نوی جنګریز راغی
دري ځله مات شولو　　قهر یې زیات شولو
ده سیاست کړو بدل　　پښتون یې مات کړو په چل
ذرې ذرې یې کړو مونږ　　خاورې ایرې یې کړو مونږ
دښمن یې بر کړلو　　زمونږ په سر کړلو
تهداو یې کښېښودو لاړ　　نفاق یې پرېښودو لاړ
ورور په خپل ورور وهي　　د چل په زور وهي
مسلماني ته ګوره　　بې ایماني ته ګوره
انګریز پښتون کاندي　　ګډوډ مضمون کاندي
ته به وای[۱] ورورمې دی　　د سترګو تور مې دی
زړه ته نږدې به دې شي　　زوی دادې به دې شي
پس له کلونو نه بیا　　پس له عمرونو نه بیا
ګورې انګریز به وي　　لاترېنه تیز به وي
دښمن لاتللی نه دی　　بیخ یې ختلی نه دی
په هره لاره کې دی　　په هره چاره کې دی
احمق یې تللی بولي　　هوښیار یې غلی بولي
مونږ یې برباد کړلو　　بېخي نامراد کړلو
ډېر نهضتونه شو جوړ　　ډېر حکمتونه شو جوړ

---

[۱] وای : دوا یې مخففه محاوره ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو وره ك فساد نه شوو   دښمن برباد نشو
صرفه مو نده كړې   اسره مو نه ده كړې
لـه سره تېروو مونږ   خو سخت راګير وو مونږ
ورشئ پوښتنه وكړئ   ښه ګر و پړنه وكړئ
اى د صبا زامنو!   د پښتونخوا زامنو!
ستا سو په سرمې قسم   په لوى تبر مې قسم
د پښتونخوا په مينه   د سپين صبا په مينه
ځان ته مې فكر نه و   بل څه مې ذكر نه و
ياوه پښتو يا پښتون   يا پښتونخوا و مضمون
افغانستان و بل   دغه بيان و تل
انګريز دا كله منل   ده دي بېخونه وهل
انګريزهر څه غواړي   خو پښتون نه غواړي
لاز د پښتو بندوي   د پښتنو بندوي
پښتون جاهل چا كړو   خوارو غافل چا كړو؟
توټې توټې څنګه شو   ذرې ذرې څنګه شو؟
اوس غم دتن وكړي   كه د وطن وكړي؟
را تولېده يې شو ګران   لاپوهېده يې شو ګران
داسياست څنګه دى   چل او حكمت څنګه دى
وران يې كلچر شولو   اخته په شر شولو
نادان پښتون وګورئ   اوداژوندون وګورئ
دا كشاله ده لويه   دا سلسله ده لويه

*   *   *   *   *

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ بې خبره نه وو

هم بې بصره نه وو

خبره دا وه يوه

خدايږو رشتيا وه يوه

کار په پښتو کېدلو

د پښتنو کېدلو

بې پښتو بله دوا

نه وه چاره او شفا

چې پښتو مړه وي پکښې

ياللاويده وي پکښې

ملت به څنګه شي جوړ

دولت به څنګه شي جوړ

چې مليت يې نه وي

ملي وحدت يې نه وي

نو به افغان څه وي؟

افغانستان څه وي؟

انګرېزهم ښه پوهېده

نه دا چې نه پوهېده

بېخ د پښتو يې وهه

د پښتنو يې وهه

ده ويل سوېزدې شي

مال دانګرېزدې شي

* * * * *

څلوېښت کالو نه شو تېر

يادمې دي نه مې دي هېر

تول د پښتو د پاره

د پښتنو د پاره

ډېر کړېدلي يمه

ډېر ځورېدلي يمه

ډېر په عذاب يې کړم

خراب تراب يې کړم

چې شاګردان مې وو

که رفيقان مې وو

تول رقيبان مې شول

بدخواه دښان مې شول

دوى معتبر به شول

په ما افسر به شول

کار له بالاکېدلو

پټ به له ما کېدلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷۱

هم مې د ګل خوړلي   هم مې رټل خوړلي
ښکاره ستم په ما   تل به و غم په ما
حق به ناحق شوزما   ليده مې ظلم و جفا
ګله ناکار به شوم   راګرفتار به شوم
د سپي او خره په لګې   تړل کېدم په رسۍ
زه شرموولم به يې   زه ځورولم به يې
په مرګ تهديد شولم   بې څه تبعيد شولم
ستغې اوسپورې به وې   داسې لانورې به وې
لوی شواخون و بل   لاځيګرخون و بل
چاپ مې اشعارنه شول   نشر اثار نه شول
زه چې ژړا کوم   او واويلا کوم
په خپل فطرت ژاړم   په بدقسمت ژاړم
ګل د دامان ومه   نه د باغوان ومه
په ښه د چا نشوم   د دلربا نه شوم
خرواو غويو وخوړم   خاورو ډيرو وخوړم
د پښتو حال داو   زمونږ احوال داو
خيانت موکړلی نه شو   ځان مو بايللی نه شو
پښتو ته لاز نه وه،   بله مو چارنه وه
يوازې زه خونه وم   چې په دې جال کښيوتم
دېرښه ځوانان شوه دل   پهلوانان شوه دل
ښکاره دوران و دا   په ټول افغان و دا
"إمان" افغان څه شو   "فخرافغان" څه شو؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

نادر افغان گوره   "محمد گل خان" گوره
"صمد" په جهل کنبې پروت   "فرهاد" په ښکېل کې پروت
"کوثر" حیران شولو   "همېش" خزان شولو
اېښي چې سپک یې کړو   باجوړ وره ک یې کړو
د کندهار احوال   د ننگرهار احوال
جلاخساب غواړي   نوی کتاب غواړي
بلخ کې نهضت نه و   هرات کې پست نه و
زمونږ وزیر به و   څوک چې بې پیرېنه و
څوک به چې غل نه و   دغلو به مل نه و
کلله په کارېنه و   د سترگو خارېنه و

❀ ❀ ❀

دوست د پښتو کلله   چا پرېښودو کلله
وه د پښتو دښمني   د پښتو د ښمني
شرط د لوړتیا زمونږ   دا عقلا زمونږ
لوړبه شو تیټ چه به شو   جگ به شو بیټ چه به شو
یوخوا... و ناست   بل خوا ... و ناست
دوه افغانان وو دوی   مگر څه شان وو دوی
یو به پارسي ویله   بل انگریزي ویله
دواړو بهانه جوړه کړه   نه افسانه جوړه کړه
د هندوستان په نوم   پښتونستان په نوم
پښتون راگیر کړو دوی   له تیغه تېر کړو دوی
یو سرخپوشان کړه دل   بل ویښ زلمیان کړه دل
ای ایده پښتو!   ای هسهیده پښتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷۳

د وطن بنو زامنو! د پښتنو زامنو!
تاسو نه چارډې شم په څو څو وار دې شم
اوس نتیجه واخلئ تر پښه پخه واخلئ
سرد قیصې چرې دی؟ د مشورې چېرې دی؟
چیری خطا نه وځئ بېرته تر شا نه وځئ
چې څو ملت نه شي جوړ خپل ثقافت نه شي جوړ
کار به په چا وکړو ؟ د خوار، گدا وکړو
څو چې قوت نه وي ملي وحدت نه وي
د غلو علاج څه دی زمونږ معراج څه دی؟
کار همتونه غواړي پاخه فکرونه غواړي
په غل اتبار مه کړئ تبینته اودارمه کړئ
کاڼي به پوست نه شي دښمن به دوست نه شي
په پښتو غوږ اوسئ په وطن پنډ اوسئ
بیا لوی پښتون جوړ کړئ عالي مضمون جوړ کړئ
دا ملك سوځېږنه دی مال د انگریز نه دی
د ویشیا د پساره تولې دنیا دپاره
د ارتقا لاره ده د اعتلا لاره ده
د استعمار علاج د استثمار علاج
فقط دا کاردی بس دا مې اظهاردی بس
نور دی سلام زما دا دی پیغام زما

کونځوانا روغتون
۱۹ د قوس ۱۳۴۴ هـ ش

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوانانو ته بلنه

یا ځاروان د قافلې شه !
یا روان شه په کاروان کښې

اخر ته هم یو انسان یې — کار په مثل د انسان کړه
په دې لوی جهان کښې اوسې — لږ څه غم د خپل جهان کړه
په شخصي سودا کښې ګیره — تګ په لاره د کاروان کړه
همېش لافې د ځوانۍ کړې — لږ خو کارهم لکه ځوان کړه
یا د بل پسې روان شه — یا نور ځان پسې روان کړه
ښه پوهېږه هوښیار یې — سرېتوب غواړي جهان کښې

یا ځاروان د قافلې شه!
یا روان شه په کاروان کښې

عمر تېر دې په سوداکړ — خو مېړه د عمل نه شوې
نه دې لاره څه پیدا کړه — نه د بل سره په تله شوې
خوشې شین شوې خوشې لوی شوې — خوشې دل لکه وابنه شوې
هو پیسې خو دې پیدا کړې — مګر نور وایه چې څه شوې
منده هلته منده دلته — نه د دې نه د هغه شوې
د اقدام درکښې کمی دی — نور ځوښه یې په خپل ځان کښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷۵

یاځاروان د قافلې شه!
یاروان شه په کاروان کښې

مونږ دې وینو فکر کړی شي — تل خبرې د وطن کړې
د خبرو خو هم ځای وي — کله شین به دا چمن کړې
ځان به سپك كړي په خبرو — كه هر څو خبرې مـن كړې
په تنقید به دا ونه شي — چې ځان بل ته قدرمن کړې
مونږ خو غواړو چې وطن ته — ځان په مثل دکوهکن کړې
یا دا فکر سودا پسرېږده — یا راګډ شه په میدان کښې

یاځاروان د قافلې شه!
یاروان شه په کاروان کښې

تذبذب یولوی مرض دی — ځان دې خلاص کړه له وسواسه
توکل د نرو کار دی — په همت سره راپاسه
د میړونو کار خدمت دی — عزم وکړه له اخلاصه
دا نامردي اسرې پرېږده — بیخ د طمعې له زړه باسه
لږ خو فکر ځان ته وکړه — دا څه ژوند دی بې اساسه
د ایمان دیوه بلېږي — نه مره کېږي په طوفان کښې

یاځاروان د قافلې شه
یاروان شه په کاروان کښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

یا ربښتیا د وطن غل شه　　په ښکاره داړه ماري کړه
بې ایمانو سره مل شه　　چور چپاو او خونخواري کړه
وجدان لاندې کړه له پښتونه　　چې کوی شې مرداري کړه
د پیسو په زور کښې ژوند کړې　　چل فریب او غداري کړه
بې لاري هم یوه لار ده　　ورشه غوره بې لاري کړه
که دا نه کوې نو ګوره　　چې څه حال دی په افغان کې

یا سالارو د قافلې شه
یا روان شه په کاروان کښې

نه اخلاق شته نه قانون شته　　نه رواج نه دیانت شته
وطن ټول لوچک فضول شو　　نه تقوی نه متانت شته
حرمت پاتې چاته نه شو　　نه انسان نه کرامت شته
پښتو والوته له منځه　　نه غیرت نه چا کښې پت شته
دروغ به خله درته وایم　　نه دولت او نه ملت شته
زمینه ښه ده تیاره　　که څه متره وي په ځوان کښې

یاسالار د قافلې شه!
یا رووان شه په کاروان کښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پــــره بــــده بــــه لا دا وي   چــې کـــار نــه کــوي پخپلــه
کلـــه هـــلې کلـــه دلـــې   خــبريال يــې پــو لـــه بلـــه
پــه ورانــــې د جــور کـــارونو   قـــبر کـنـې ځـان تــه خپلـــه
دســم کـــارقدرت دې نــه شــته   خـــو ورانـــې کـــوي تـــر تلــه
دا چلـــند تاتـــه بـــلا دی   شـــي بـــه ختم زمــا ګلـــه
د "سوشـــل" ډلـــې تــه راشـــه   مـــنل شــوېده افغـــان کښــې
يــــا ســــالاد قافــــلې شـــه !
يــــا روان شـــه پـــه کـــاروان کـــې

د "خــــــادم" دغـــــه ارزو ده   چــې افغــان بېــرته افغــان شــي
شـــوکېدلي تـــر هيدلـــې   سـم پــه لا بېــرته روان شـــي
ورد فکـــر او د عمـــل شـــي   ډوب پــه غــم کــې د خپــل ځان شــي
يــو ملــت يــو يــې هــدف وي   پــه ربنــتيا افغانســتان شــي
د پـــردو لاســـونه لـــنډ شـــي   د خپــل ځـان واك يــې دځـان شــي
نــو خــادم بــه پکښـې فــردوي   څــه چــې کــړي پــه دې جهـان کــې
ياســــــــالار د قافــــــلې شــــــه
يـــــا روان شــــه پـــه کـــاروان کـــې

کابل ۲ دجدی ۱۳۴۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملی ارشاد

ځلوښت کالـــه مـــې ووې چــې ازاد یمـــه ازاد یـــم
خـــو مـــا غوندې انســـان چرې ازاد نـــه شـــي کـــېدلای
منمـــه چـــې بـــيرغ د اســـتقلال مـــې پـــه ســـر رپـــي
خونـــن د ازادۍ دغـــه مرادنـــــه شـــي کـــېدلای
پـــو قـــام چـــې ازادبږي ازادۍ بـــاندې ژونـــدون کـــا
دا کـــار بـــې د مېړانـــې لـــه جـــهاد نـــه شـــي کـــېدلای
اسیر چـــې د یوقـــام وي ثقـــافت د بـــل پـــه لاس کـــښې
هېڅکلـــه پـــه ملـــی بـــنه ابـــاد نـــه شـــي کـــېدلای
دولـــت چـــې د ملـــت پـــه ثقـــافت بـــاندې محکـــم شـــي
د عصـــر لـــه صدمـــو څخـــه بربـــاد نـــه شـــي کـــېدلای
وحـــدت چـــې پـــه ملـــت کـــښې د عمـــل اوفکـــر نـــه وي
کـــامل یـــې پـــه هـــېڅ قســـم اقتصـــاد نـــه شـــي کـــېدلای
ملـــت اوحکومـــت چـــې پـــه دولـــت کـــښې ســـره یـــو کـــا
بـــل شـــی یـــې لـــه تـــاریخ ورتـــه بنیـــاد نـــه شـــي کـــېدلای
پـــه رنـــګ د ملیـــت کـــښې خپـــل پـــردی ســـره یـــو رنـــګ شـــي
تفریـــق یـــې بیـــا د رنـــګ او د نـــژاد نـــه شـــي کـــېدلای
تـــاریخ او ثقـــافت او روایـــات بـــېخ د وحـــدت دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا کـار پـه چـال او زور او پـه تضـاد نـه شـي کـېدلای
اسـاس ددغـو ټولـو رښتیانـي ديموكراسـي ده
چـې نـه وي صداقـت حـل دمـېراد نـه شـي کـېدلای
یوقـام چـې لاس و بـل تـه د ووډی دپـاره نیسـي
همداورلـره بـس دی چـې ازاد نـه شـي کـېدلای
سوشـل دیموكراسـي کـه افغـانیزم سـره ملـه شـي
بیـا هـېڅ پـه دغـه فكـر انتقـاد نـه شـي کـېدلای
کـه څوك د زړه پـه مينـه طلبـګار دحقیقیـت وي
رشـتیا چـې لـه دې زیـات ملـي ارشـاد نـه شـي کـېدلای
هـېڅ لویـه بدبختـي بـه لـه دې زیاتـه بلـه نـه وي
پـه طرحـه د ((خـادم)) کـه اعتمـاد نـه شـي کـېدلای

۳۰ د جدی ۱۳۴۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

د استعمار زمزمه

هر څه چې شي ودې شي افغان درنه ملت نه شي
لوڅ دا حقیقت نه‌شي
ګوره که ویده زمری راویښ شو بیا به څه کوو
هیڅ خیر به ونه کوو
پرېږده چې ویده وي په هیڅ شان درنه اوچت نه شي
لوڅ دا حقیقت نه شي
ګوره په ویدو کښې یې چاره کوه بیدار شه
ښه ورته هوښیار شه
کله که شي ویښ هم چې پیدا ورته فرصت نه شي
لوڅ دا حقیقت نه شي
علم خو څه ورکړه خو چې تش خالي ګفتار وي
نه چې سمه لار وي
پوه که په هرڅه شي خو چې پوه په سیاست نه شي
لوڅ دا حقیقت نه شي
مورکه شه په ګېډه نو بیا فکر د صباکوي
یو تر بل سلا کوي
تول دې یو پر بل اخته وي وره ك ورنه رشوت نه شي
لوڅ دا حقیقت نه شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

[illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځينــې خلــك ښه كــړه دغــه نــوردې پــه عــذاب وي
پرېږده چې خراب وي
هغه بيا د دوی په خولــه كښې وركړه چې راحت نـه شي
لوڅ دا حقيقت نه شي
لــوی فســاد دې فكــر دی؟ پښتــوەپښتونســتان دی
دا كار هم اسان دی
نوم خو يې بدنـه دی خو چې جوړ ملي وحدت نـه شـي
لوڅ دا حقيقت نه شي
ګوره تربيــه ددغــو خلكــو افغــاني نــه شــي
جوړه شيطاني نه شي
نـور څه ورتـه ښيـه خـو دا كـار درنـه غلـط نـه شـي
لوڅ دا حقيقت نه شي
واوره اداري دپــاره تــل تكــړه ســړي ګوره
چاغ لكه غويي ګوره
هر څه دې كوي چې را پيـدا چـرې نـهضت نـه شـي
لوڅ دا حقيقت نه شي
هــو افغــان دې نــه وي مــهاجر كــه بــې نســب وي
خو پوه دی په مطلب وي
خير دی كـه پښتـو وايې چې ټينـګك پـه مليـت نـه شـي
لوڅ دا حقيقت نه شي
لــوڅه دښمنــي هــم د پښتــو او افغــان مــه كــوئ
سپكه د څان مه كوئ

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

واړه افغانان یو

واړه افغانان یو

ټول مسلمانان یو

ګران هېواد زمونږه لکه ګل افغانستان دی!

ځکه له کل جهان دی

څه ښایسته فضا لري　　د جـــنـت هـــوا لـــري

ډك له نعمتونو دی　　حـــسن او ښکــلا لــري

خومره چې وطن ښایسته دی هو مره یې انسان دی

ځکه له کل جهان دی

* * *

لوړغرونه دري ښکلې　　واوري او چینې ښکلې

ډك سیندونه هر طرف　　درومي تري ولې ښکلې

ښار او کلی هر خوا په باغــونــو کښې عیان دی

ځکه له کل جهان دی

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلار دی د قومونو دا　　　مور د نهضتونو دا
خپور تري ارين شولو　　　ځای د عظمتونو دا!
دلته سرېتوب لوی شوی هغه کوهستان دی
جګ له کل جهان دی

*　*　*

هر قسم غلې لري　　　څه ښایسته مېوې لري
شاتوله شودو ډکې　　　تـل جاري ویـالې لري
دا ملك د مالدار او د باغوان او د دهقان دی
جګ له کل جهان دی

*　*　*

دا دی د یـامـا وطن　　　دا دکـانشـکا وطن
راغی سکندر پسې　　　دادی د سوماوطن
دلته جام اوبه د ژوند - او ژوند د سپین تمان دی
جګ له کل جهان دی

*　*　*

بیا بـه یـې ودان کړو　　　پـه علم او عـرفان کړو
ښکـلـی لـه ارم ځنې　　　دا افغانستـان کړو
واړه خویندې ورونه ، یو ملت دی چې افغان دی
جګ له کل جهان دی

*　*　*

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیــــرې او ډیـــــرې دي لـــــــورې او ژورې دي
واړه جواهـــــــــر دي لمـــنځې کـــه تنیســـترې دي
هـــرکانې یـــا قـــوت او لاجـــورد لعـــل و مـــرجان دی
جګک له کل جهان دي

* * *

څومـــره چـــې افغـــان قـــوي دومـــره ې ایمـــان قـــوي
هېـــڅ پـــه دام کـــي نـــه نښـــلي لــوړ درومـــي مـــرغان قـــوي
وړی یـــې پـــه نـــره اســـتعمار څـــنې مـــیـــدان دی
جګک له کل جهان دی

* * *

شـــرم دې بدظـــن وکـــړي فکـــر دې دښمـــن وکـــړي
دا ده اراده مـــــــــلـــــــي غـــم بـــه د وطـــن وکـــړي
ډار پـــه دې کښـــې نـــه شـــته د "دخـــادم" دغـــه اعـــلان دی
جګک له کل جهان دي

کابل- خادم مېنه ۲۸ د حوت ۱۳۴۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

سپین سترکی

په خوله وايي چې افغان يم　له افغانه خبر نه دی
عجيبه شاني، سړی دی　له خپل ځانه خبر نه دی
دې تسوم، لوی تاريخ او عضمت ته يې شا کړی
تل مسنفی بدلې وايي له تاوانه خبر نه دی
نور په هر څه ښه پوهيږي د ملت په حق کښې ړوند دی
د توحيد کلمه وايي له يوتيا نه خبر نه دی
دتوحيد کلمه څه ده دغه سوال مې ورنه وکړ
مسئلې او له جواب او له ملانه خبر نه دی
د جهان په نورو ژبو د توتي غوندې ګړيږي
خودخپلې ملي ژبې له لوی‌شانه خبر نه دی
د پښتو مې ورته ووې ده سويس راته ياد کړ
له فرانس او له انګليس او له ايرانه خبر نه دی
څمکه ارته ده ارض نه ده دا اسمان هم همسکن دی
بيچاره ورلاندې ګرځي له اسمانه خبر نه دی
فلسفې د عصر وايي د تاريخ دورونه ستايي
خو د خپل ښکلي هيواد افغانستانه خبر نه دی
د پيسو په تولولو د بنګلو په جوړو لو
ښه پوهيږي خو د قوم له لوړتيانه خبرنه دی
د وطن له بده حاله ښه خبر دی چې ابتر دی
خو دخپل قوم له شعوراوله وجدانه خبرنه دی
خودخپل قوم له شعور او له وجدا نه خبر نه دی
په شعور ددغه قوم کښې حشرونه روزل کيږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

فضا واره طوفاني ده له طوفانه خبر نه دی
وایي نن کار غنیمت دی د صبا کار به صبا شي
فخر کا چې ابن الوقت یم له صبانه خبر نه دی
هو د خان په ډول ګډېږي ښه زیرک موقع شناس دی
څه چې خان وایي هغه کا له بل چانه خبر نه دی
هر نهضت کښې دا خلېږي خو د خپل مطلب دپاره
د ملت د ایدیال او مدعانه خبر نه دی
د ربنتیا و په لباس کښې په درو غو تل چلېږي
ډېر ماهر دی په دې کار کښې له بل خوانه خبر نه دی
د خپل ځان په پرسولو د عالم په تیر ایستلو
کښې استاذ دی خو د عصر له رجحانه خبر نه دی
په فریب او په ریا او په ایما کې یګانه دی
له راستی او له اخلاص او له ایمانه خبر نه دی
تل دامونه ږدي صیاد دی په چانسونو کښې نراد دی
دروغ په دروغو هضموي تل له افشانه خبر نه دی
چاپلوسی او خوشامندو چلوتو باندې روان دی
د سر کس په رسی خېژي له لوېدانه خبر نه دی
له دې تولوښه خبر دی، ما چې وي خبر نه دی
خو سپین سترګی مرتجع دی له حیانه خبر نه دی
دی مغرور دی چې ملت به غولومه چې څو یمه
دخادم د انتقاد او له بیانه خبر نه دی

کابل ۱۰ د حمل ۱۳۴۵

(c) keṭabton.com: The Digital Library

انسان او کائنات

(د فطرت غوټې)

څنګه راپيدا څمکه اسمان شو؟
بيا پکښې پيدا څنګه انسان شو؟

سل زره خبرې هر چا وکړلې — دا رازچې و پټ پــه هغه شان شو
سَرد جاذبې خو څه ښکاره شولو — سُرهم د خلقت ګوندې عيان شو؟
برق خوله ايتمه پورې کشف شو — کشف يې سُر کله په انسـان شو
وينمه ميګنيټ ورته حيران يمه — دا کشش لـه کومه نمايان شو؟
زړى وي دانه وي بيازرغونه شي — اصـل کيف له مونږ پنهان شو؟
داسلسـله څنګه او لـه کـله ده — بيا پيدا هګۍ کنبې څنګه څان شو؟
هر څه به ژوندي وي مړبه يو نه وي — او که وي نو مړ څنګه حيوان شو؟
مـا تـه ازلـي ابدي مـه وايـه — ترهه مې په زړه راغله حيران شو
څوك چې ميكانيك باندې ايمان لري — سست يې رابنكاره دغه ايمان شو
دا ميكانيكي عمل لـه كومه شو؟ — څنګه ترې پيدا دغه دوران شو؟
څومره عالمان فلاسفه چې دي — هر يو لكه طفل راعيان شو!
دا دنيـا روانـه ده روانـه ده — څنګه او تر كله ببخي ګران شو
لـويـه د طلسم كار خانه ده دا — ګير په دې طلسم كنبې انسان شو
دا تيـاره كوټه خو د ليدونه ده — بياهم را په سر دا امتحان شو
برخه په تياره كې دى سفر زما — عـقـل تـېر ېرې سر ګردان شو
څه خو مې په دې تياره كنبې وموندل — ژوند پرې شو مړ كل او كه اسان شو؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاره په یقین راته ښکاره نه ده
ژوند لکه یو بحر بې پایان شو
علم و عقل دواړو دارې وایستې یو طرف که سم شو بل مو وران شو
هسې له ټولو تېرو تجربو څنې دومره ټکې مونږ ته نمایان شو
غوټې د فطرت د سپړو دلو دي
څه که نه دي څه د حل کېدلو دي

*   *   *

خوار انسان د غم په دام کښې ګیر دی پوه دی که فقیر او که امیر دی
هر خوا بلاګانې ورته وازې خولې د پرېه غم لړلی یې تقدیر دی
څومره مصائب تربنه چاپېره دي دا کمبخت په منځکښې یې اسیر دی
څه وکړي اخر د ژوند چاره څه ده ژوندده په غاړه کښې زنځیر دی
غورزي، پرزي، درومي، تلوسه کوي تل لکه ابشارد ځان په ویر دی
وګوره خندا به له لرې وویني چغې دي، سلګې دي او نفیر دی
نه پوهېږم څله په رسمي خندا تېر له خپله ځانه او ضمیر دی
هیڅ حق په ناحق حاصلېدی نه شي نه پوهېږم کوم پلو ته ځیر دی
څوك كه څوك بدبخت كـي نوخوشبخت به شي دا ټکي په زړه مې لکه تیر دی
څوك وا یې انسان جوړ له بدیو دی بد دده فطرت او هم ضمیر دی
څنګه له نېکیه څنې انکار کوي وینو ژوند د ښو بدو بهیر دی
بنه وینو چې ځینې خرابي کوي مخ د چا د ځمکې په تعمیر دی
مونږ که دا فطرت چور اړوی نه شو
ګوندې تحول هم څه کوی نه شو ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځه سودا چې خامه د انسان ده　　دغه "خوشبختي تنها پڅان" ده

چاته خوشبختي چې څه ممکنه ده　　دا يوازې نه ده د انسان ده

هر څه زوراور کولای شي مګر　　دا لار د انسان که د حيوان ده؟

څوک چې ژوند يوازې خوردوخواب ګڼي　　دغه نقيصه يې د ګومان ده

ژوند اوخوشحالي دي مرادف سره　　ښه خوښي د روح او دوجدان ده

روح که معذب وُ خوښي نشته دی　　دا معنی واضحه نمايان ده

هوساينې ښه ده ضروري هم ده　　نه مګر هغه چې دکوم خان ده

خوښي وي هرانسان خپله تولنه کې　　دا څه پټه نه دَه ښه عيان دَه

ښه جامعه څنګه جوړېدلی شي　　دا کشاله مخکښې د افغان ده

لويه معضله ده د څېړلو ده　　هوزمونږ د فکر او د توان ده

ښه شي جامعه چې حکومت ښه شي　　پرېکړه دا ددې عصروزمان ده

شان د حکومت او قام که يو نه وي　　ورانيه مسئله بوله بل شان ده

هله يو ملت خوشالبدلی شي
واک که د خپل ځان خپله کولی شي

کابل، خادم مېنه- ۸ د سنبلې ۱۳۴۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

زه دې په پته خوله هم پېژنم قسم مه کوه
رقيبه خدای دپاره نور دغسې چم مه کوه
خورې خبرې د هېواد له حاله څله کوې
څه خپلې لوبې کړه د نورو خلکو غم مه کوه
مادې سجدې د نس د بت دپاره يې لېدلې
ماته خبرې د کعبې او د حرم مه کوه
له اباسينده ترامو دا سيمه چا وېشلې
وايي غازي ماته بحثونه د تور خم مه کوه
يا په داسپينه لاره درومه چې پرې درومو سره
کنه نه بحثونه اروړه رقم مه کوه
بې له پښتو به يوه نشي د پښتو داسېمه
دا يو قسم دی هره ورځ په ما قسم مه کوه
چې د امو په مخ کښې نښې د يامو شي کتې
خادم ته څله وايي غم د جام جم مه کوه

د خان غازی کابلي سره مشاعره، ۱۲ د قوس ۱۳۴۳

ځورولی مې شي

زه به پوهېږم ځورولی مې شي
له ټيټو خلکو ټيټولی مې شي
رقيبه دا هم راته ووايه چې
د عشق له لارې اړولی مې شي؟

عقرب ۱۳۴۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل ښار

ای د حسن د وفا جوړه کابله پسرلی درباندې اوسه تل ترتله
د افغان د اعتلا او عظمت کوره په لمنو کښې دې تل ګلونه ووره
په سینه کښې دې غیرت د پښتنو شته په تامینه د بابا د پرګنو شته
ای کابله هر یوغر دې ګلالی دی هر یوکانۍ یې له ننګه جوړغمی دی
هر یو سر یې د غازی تېغه شمله ده هره تېره د شهید په وینو سره ده
په څولی کښې دې هغه ولس اباد دی چې دننګ په هسك دستوروغوندې یاد دی
ای کابله هر نفر دې محترم دی هره پیغله دې درخو زلمی آدم دی
که پغمان دې د ښکلاو ائینه ده زوړ حصار دې د ننګونو خزینه ده

غیرتونه دلته خاندي په ښکلا کښې
خدایه داسې ملك به کوم وي په دنیا کښې

(۲)

ای کابله ستا ماضی باندې نازېږم مستقبل ته دې له ورایه خوشالېږم
:ولس د محبت نه دې ځارېږم ستا دخاورې د پاکی نه قربانېږم

وایم سترګې مې له شوقه سپېلنی شوې
ستا د حسن ننداروته لوګی شوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)

ستا په مینه کښې تهمت دی که سزاده   په خندا قبولـه کړي مـدام مـاده
ولـی ای زمـا کابلــه د زړه سـره   د مشــرق ذ تنـدي خالــه منــوره
که ته ټول ښائیست ښایست غیرت غیرت یې   همــګي وفــایې مینــه محبــت یــې !
زه په مینه د پښتو کښې مست ملنګ یم   په هر ځای کښې د خپل زړه دلاسه تنګ یم
لېونی زړه مې خبرې رانـه غـواړي   د پښتـو څو مرغلرې رانـه غـواړي
په ګلونو کښې د پټ رنګونـه ګوري   په پښتو کښې د غیرت رنګونه ګوري
لــه ربابــه غــواړي لاس د ادم خــان   د ښایست پرده کښې سیل کړي دجانان
فریب نـه خوري د خبرو دسیپو نـه   مرغلري راویاسـي لـه چپـو نـه
په خوږو او پـه ترخونـه دوکـه کېږي   خپـل مرام پسـې روان دی کـه وره کـېږي
نـه منـت منـي نـه زور او نـه زاري   لټوي پـه هـره لاره کـښې یـاري
د هـر بـاده سـره تلـل دده زده نـه دي   پـه هرسُـر لا ګډېدل دده زده نـه دي
دی د خپل سپرلي په طمعه په مسکا دی   په خزان کښې هم تـازه لکـه لالا دی
دا زړګی مـې ای کابلـه ډېر ماشـوم دی   دا منمه چې هم خوار دی هم محروم دی
ولې مست دی د چا مینه کښې ملنګ دی   بې پروا لـه تاج وتخت او لـه اورنګ دی

هغه ځمکه ورتـه تختـه ځني نـه ده
چې په وینو د غیرت کښې الوده ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۴)

دا زړگی مې ستا لمنه کښې خفه شو   د باغچې دا تازه گل دې پژمرده شو
ده ته بوی د گل محسوس شو کومې خوانه   ده څه واوریدل په غوږو د صبانه
راته وایي چې دا څه ښکلی کابل دی   ولې نن دی که صبادی راته بل دي
دا هغه کابل خو نه دی چې پرون و   چې پښتو دده لیلاوه دی مجنون و
دا هغه کابل خو نه دی چې د یار و   هره ځانگه کښې یې زېری د بهار و
پرون نظم وې او نن لکه غزل یې   دا زړگی مې راته وایي چې بدل یې

○

ستا د حسن تعریفونه به کومه   مستقبل به دې دعاکښې یادومه
د ولس په خوشالۍ به دې نازېږم   د بچو په ارامۍ به دې خوښېږم
په ناموس به دې مئین یم له هر چانه   خدای دې بچ ساته له هرگرمې هوانه
ولې څه وکړم بدله دې هوا ده
دا بدلون دې راته لویه معما ده

(۵)

بس دی څمه لتاڅمه دا دی څمه   ستا بدلون ته ارماني سلام کومه
زه چې چېرته یمه ته به رایادېږې   په زړگي به مې سحر ماښام وربږې
خدای دې تاکړي زر هغه درته به راشم   په والله نه یم خفه درته به راشم

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هر تور اوسپین افغان بلا دې واخلم

د حصار او د پغمان بلا دې واخلم

یادگېرنه: دا نظم ۱۳۴۵ په حوت کښې چې زه پېښور ته تللی وم د شاعر اجمل ختټك له خوا ماته اهدا شو زه يې په افتخار سره په خپله مجموعه کښې ساتم- خادم.

د نوي فکر ماشومان

د هجرت شمسي تاریخ چې جوړ له (غم شو¹)

زما عمر دری شپېتو کالو ته سم شو

قیمتي بې بازخواستي وه ظلم زور و

اطمینان د چا په مال او نه په کور و

چې کول هغه کول به حاکمانو

بغاوت له شرعې کړی و قاضیانو

د رشوت او فحاشۍ گرم بازار و

له افغانه ځني تللی شرم عار و

حکومت سرغړولی و شورا نه

په خپل سر خو کابینه ده له پخوانه

بس سودا د عیاشۍ او د پیسو وه

قصه ختمه د غیرت او د پښتو وه

د ملت خبرې جرم وې گناه وه

---

(۱) ۱۳۴۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

پــــه افغـــان بـــاندې نازلـــه دا بـــلا وه
د((مشـــرانو جـــرګه))کــــښې زه راګيــــر وم
ډېرخوابـــدی د خپـــل عمـــر پـــه تبذيـــروم
مونـــږ تخـــځ پـــه خپلـــو پـــښو بـــاندې وهلـــه
د ملـــت د نجـــات ســـعيه مـــو کولـــه
د افغـــان ملـــت جـــاري مـــو جريـــده کـــړه
بـــې لـــه فکـــره حکومـــت مصـــادره کـــړه
ديـــارلس مياشـــتې د افغـــان ملـــت دپـــاره
ســـختو تـــړو کـــښې مـــو واېســـتله لاره
افغـــان سوشـــل ديموکـــرات پکـــښې مـــرام وُ
چـــې منلـــی د ملـــت هـــر خـــاص وعـــام وُ
ابتکـــار وُ پـــه افغـــان کـــښې ښه مثـــال وُ
دا تفصيـــل د ويـــښ زلمـــو دايديـــال وُ
کـــه تـــاريخ و د زلمـــو شـــل کالـــه وړانـــدې
خـــو لاوې ددغـــې ونـــې ځانـــګې تـــاندې
يـــــواذان وُ د افغـــــان دوېښېدلـــــو
د ملـــــت پـــــه نـــــوي ډول جوړولـــــو
وه د نـــوي ژونـــدون نـــوې رڼا ځړيکـــه
يـــا دوره ك شـــهيد لـــه کومـــې تـــړې کړيکـــه
شـــوه خپـــره ځلکـــه نســـيم پـــه ګلســـتان کـــښې
انـــګازه د خوشـــالۍ شـــوه پـــه افغـــان کـــښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

بــل نـــهضت دلتـــه د پښتـــون مســـلمان وُ
وريـــــې نـــــهضت د سوســــيال افغــــان وُ
د مســـلك دويـــښن زلمونـــــه راپيـــــدا شـــول
خــو پــــه لـــړه زمانـــه كــښې بيـــا فناشـــول
لكـــه نـــور چـــې وو مـــات شـــوي دا هـــم مـــات شـــو
د افغـــان ملـــت د ډلـــې كـــور مـــيرات شـــو
هـــاى افـــوس دلتـــه دا كـــار دى له پخوانـــه
نهضتونـــــه مـــــاتول بولـــــي مېړانـــــه
فنـــا نــــه شـــي كـــه پنـــاه شـــي لـــه نظـــره
هـــره مياشـــت چـــې يـــوځل وخـــېږي د ېره
چـــې يوځلـــې چيرتــــه وځي غـــره كـــښې لاره
عالمونـــه بيـــا پـــرې درومـــي تـــل دپـــاره
چـــې دفكـــر تخـــم يوزلـــې زرغـــون شـــي
په مشـــكل بيـــا لـــه مغزوځنـــې بـــيرون شـــي
ترقـــي نشـــونما كـــوي لوئـــېږي
چـــې كـــوم فكـــر پـــه مغـــزو كـــښې زرغونـــېږي
كـــه ښكـــاره لـــه منـــځه لاړل نهضتونـــه
په دمـــاغ كـــښې د ملـــت يـــې شـــته تخمونـــه
لـــه مغزونـــه د قلـــم پـــه لاره ســـركا
لـــه دې لارې بيـــا ملـــت متـــاثر كـــا
پـــه افغـــان كـــښې چـــې جذبـــه د مليـــت ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا ددغـــــو کارنـــــامو پـــــه بـــــرکت ده
ماشــــومان د نـــوي فکـــر پـــه مـــلت کـــې
خبـــرېدلي دي پـــه میـــنه د خدمـــت کـــې
دا بـــه لـــوي شـــي نوابـــغ بـــه د افغـــان شـــي
هو ،نـو هغـه وخـت بـه جـور افغانسـتان شـي

۳۰ د جوزا – ۱۳۴۶ — خادم مینه

تعصب او ایمان

رقیبه دا چې تعصب یې بولې دغه ایمان دی د پښتو په ژبه
زه له ایمانه تېرېدلی نه شم چې ځان ښکاره کړم د پردو په ژبه

اسد ۱۳۴۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شاعر زړه

ډک له ارمانونو دی　　نه پوهېږم څه غواړي
راز داسمانونو دی　　نه پوهېږم څه غواړي
غم د ټول جهان کوي　　نه پېژني ځان خپله
لوي تر جهانونو دی　　نه پوهېږم څه غواړي
خلک دي چې مره پسې　　دی ورته نظر نه کا
مات په سوالونو دی　　نه پوهېږم څه غواړي
سود يې په پيسو نه شي　　کار يې په ټنګو نه شي
دغه د پيسو غټان　　نه پوهېږم څه غواړي
تېر له دې کارونو دی　　دا د منصبو غټان
دوی ته په فکرونو دی　　نه پوهېږم څه غواړي
جګ ځي د هوما په شان　　نه نښلي په دام دچا
تل په پروازنو دی　　نه پوهېږم څه غواړي
ځغلي په ښکلا پسې　　نه ځي په ليلا پسې
مور له نعمتونو دی　　نه پوهېږم څه غواړي
غواړي څه خو غواړي تل　　وره کښې پسې ژاړي تل

(c) ketabton.com: The Digital Library

سم په سمو غرونو دی — نه پوهیږم څه غواړي
ژاړي د مظلوم سره — درومي د محروم سره
ژوندې په دردونو دی — نه پوهیږم څه غواړي
سپړي هغه غوټې چې — چا نه دي سپړلي هیڅ
ډوب یې په چرتونو دی — نه پوهیږم څه غواړي
غورزي پرزي ګرځي تل — نه غواړي ارام د ځان
تل په عذابونو دی — نه پوهیږم څه غواړي
وایي چې دوزخ زمونږ — ولې دي جنت نه شي؟
تنګ له دې غمونو دی — نه پوهیږم څه غواړي
کله په کتاب کتبې ډوب — کله په سحاب کې ډوب
کله په شعرونو دی — نه پوهیږم څه غواړي
دا جهان خونه غواړي — بل د دېنه ښه غواړي
زړه دی د شاعر دغه — وګوره چې څه غواړي

۸ د اسد – کابل – ۱۳۴۶
خادم مینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوره لار

ترټولو مخکښې راته وايه چې افغان يې که نه ؟
بيا وريسې به وايو دا چې مسلمان يې که نه؟
د اخرت سوال به هملته په اخره کښې شي
اوس راسره په افغاني لاره روان يې که نه؟
دا زه او ته چې پکښې اوسو افغاني خمکه ده
فرزند ددې ښکلي هېواد افغانستان يې که نه؟
که مې افغان او پښتون ورورېي نو بيا دا ووايه
چې څه خبر هم د ملت په سود او زيان يې که نه؟
په کومه لار بياندې چې درومو خطرې خولري
څه هم په فکر د ملګري او کاروان يې که نه؟
په څه شان نور قومونه درومې د ژوندون په لاره
ته هم د ښې ورځې په فکر او ارمان يې که نه؟
د مليت نه پرته بل قسم کاروان به څه وي
چې ټول ولګري شي پرې غوند دغه عنوان به څه وي
هو دا منم چې اقتصاد وي د دولت په ګټه
ولې دولت دې وي بېشکه د ملت په ګټه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حکومت وظیفه دا ده چې بنودنه وکړي
نه چې اړم وي ځان د پاره د دولت په ګټه
چې زور ور د ځان د پاره ګټې وټې کوي
هېڅ اتکا نه شي کېدای د حکومت په ګټه
کاریګر کله کوي کار چې اطمینان نه لري
بلا لګېږي د ملت د ثروت په ګټه
چې بنه نیت نه وي وطن کښې برکت هم نه وي
وطن چلېږي د قاچاق او د رشوت په ګټه
د استعمار لاس شي را اوږد چې ملت شي ضعیف
علاج د کار دی تشبث د ملیت په ګټه
که خلک غواړي چې ملت دې شي محکم اوقوي
سره دې یو شي د ملت د ثقافت په ګټه
د افغاني دنیا د پاره ډېره غوره ده دا
چې د ملت په لاره سم شي بېخطره ده دا

کابل ۲۳ د سنبلې ۱۳۴۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوډ خر
او
دپامیر سفر

څه چې سفرو کوو　　لږ څه ګذر وکوو
لږ سیل د شپو او ورځو　　شام او سحر وکوو
سترګې ژوندون ترکومه
دا جګر خون تر کومه
څله به چاته ګورو　　یار او اشنا ته ګورو
څو به دمرګ په تمه　　صبا بیګا تـه ګورو
چاته په کار نه یو مونږ
یاوړ د کار نه یو مونږ
تا ته خـو خر وایي　　د مېچ وزر وایي
ماته د حال په ژبه　　لـه تـا بتر وایي
زه ستا په ځل ترڅلی
ته یې پر بل ترڅلی
قـدر د کـار نـه شتـه　　د خدمتګار نه شته
مونږ ته د زیار په خوله　　یو پوټې عار نه شته

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه د خوارۍ په طرف
دا زادۍ پـه طـرف

دا جګ سرونه ګوره   کوږ کږنګونه ګوره
کـــږه وږه لاره ده   خپل قدمونه ګوره
ځوبـه پـه بـره بـره
ان د پامیر تـر سـره
دا هـیـبـتـنـاکـه لاره   ډکه له خوف او ډاره
مونږ ته راپېښه ده دا   خـورامشـکله چاره
زړه تیـنـګـول دي پکار
پـورتـه ختل دي پکار
شهسـواران پـراتـه دي   ښه ښه ځوانان پراته دي
سپیني ښونېدلي دلـتـه   پـهـلـوانـان پـراتـه دي
بـې هـمـتـۍ وهـلـي
دي مـایوسـۍ وهلي
په پـورتـه تلـل ښایـي   اوچت خـتـل ښایي
دغـه وطن دی زمونږ   ور رسېدل ښایـي
د ازادۍ مـېـنـــه ده
د خـوشالۍ مېنه ده
دا د ګلونـو ځـمـکـه   د نعمتونو ځمکه
ډکه له شانـو شـودو   د جـنـتـونـو ځمکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا د ډېوانو وطن!
د ښاپېریانو وطن!

جګ لــه جهانه دلي　　کوز له اسمانه دلي
ارام به اوسو پکښې　　بې له سودانه دلې
ای ګوډه خره زمــا!
د زړګي سره زما !
پــه تـا بــه ښارنــه وي　　ما ته به عار نه وي
راته زخمي شــابه دي　　د سترګو خار نه وي
ای ګوډه خـره زما
دزړګي سره زمـا
ژوند به پـخپلـه کـوو　　ګیلـه بــه ځلـه کوو
چې ځان ته کار وکوو　　خوراك به هلـه کوو
ځای به د خپلې سینې دغه چمن راکې
اخربـه سپینې واورې راتــه کفــن راکې

کابل ۱۵ د حمل ۱۳۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه شته دی دلبر

نه شته دی دلبر چرې تل ګرځمه زحمت سره
یو دبل دوستي د عالـم وینم په دولت سره

مینه عاشقي له منځه لاړه رسوايي شوله
نه کړي افتخار زلمي د قوم پـه خـدمـت سـره

هومره زما مینه په رخسار د جانان زیاته شي
څومـره چې زاهـدپـه ارمـان ویـنـم دجنـت سـره

ومې کړې خبرې د ایمان و مسلمان لره
وې کـاته ومـاته رانـه جګک شـو پـه نفـرت سره

نه شته دی شاعرچې په احوال د پښـتون وژاړي
کاشکې چې مې نه لیدای خپل قام په دې حالت سره

کوزه پښتونخـوا په خپلـو وینـو کښې غرقابه ده!
ژوند په برپښتون کښې دخادم دی له حسرت سره

کابل ۲۷ د قوس ۱۳۴۳

*　*　*　*　*

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوړ غرونه او لوړ فکرونه

حیران یم چې انسان ولې حیوان شولو خاونده!
بې خونده بې مزې ولې جهان شولو خاونده !
رڼا یې دا جهان کړو خوتیاره دده وجدان شو
په کومه کنده سر دغه انسان شولو خاونده!
د ګلو منځکښې ناست دی په مانی کښې د مرمرو
افسوس دی چې د مینې کوربې وران شولو خاونده!
یرغل دی په خوارانو چېرته ځای د ژړا نه شته
ویده په توره شپه کې پاسبان شولو خاونده!
پروازکړي په فضا کښې د ګنګټ په وزرونو
نظر یې په ناولو د ډېران شولو خاونده!
سودا دمینې نه شته تجارت دی هلې دلې
حرم او میخانه کښې هسې شان شولو خاونده !
حکمت د چل فریب هومره اوچت لاړودنیا کښې
قیامت په مخ د ځمکې دا زمان شولو خاونده!
لذت دنفس ونس شو سعادت په دغه عصر
ادم دومره منحط لکه شیطان شولو خاونده!
قران یې دی په لاس کښې وارخطا ګوري هر خواته

(c) ketabton.com: The Digital Library

شــکمن پــه خپلــه لاره مســلمان شــولو خــاونده !
تیــاره پــه رڼا بــاندې مســلطه هــره خــوا شــوه
یــا عکـس د شـفق دی پکــښې دوبــه پښتونخــوا شــوه
چــې شـپه پـه تـېرېدو شـي نــو صبــا پســې رادرومــي
ظلمــت چــې انتـهـا شــي نــو رڼا پســې رادرومـي
هــېڅ خیــز پــه دې جــهان کــښې تــر ابــده نــه پــائېږي
نوبــت چــې ژړا تــېر کــا نــو خنــدا پســې رادرومــي
خلا لــه بنکیــه راغلــه ورو ورو دوبــه شــوه مغــرب کــښې
تورتــم بــه همـېش نــه وي بیــا خلا پســې رادرومــي
پــه وچ داګونــو بیــا اوبــه رادرومــي پســرلي کــښې
پــه خــوړ چـې اوبــه تېرې شـي نـو بیـا پسـې رادرومـي
میراتــه بــاوري غــــــه نــوي رنــګ ظلــهور کــا
نــهضت د پښتونخــوا دغـــې رڼا پســې رادرومــي
جنبــش دی حرکــت دی پــه مغــزو د پښتنــو کــښې
څه نــوې فلســفه کمــال تــه رســي لــوړو غرو کــښې

کابل ۲ د حمل ۱۳۳۸

* * * * *

۱۱۰

غزل

زړه مې بېشانه ناکرار دی څنګه وکم؟
د تورو زلفو توره دار دی څنګه وکم؟
یو پلو اور د عاشقۍ دی سوزمه پرې
بل خو پښتو او ننګ وعار دی څنګه وکم؟
لکه پاره ستا ښکلو ته زړه مې رېږي
مخ دې لمبه دی سورانګار دی څنګه وکم؟
زه عندلیب یمه د ګلو سودا لرمه
هلته د ګل په خوا کښې خار دی څنګه وکم؟
سپینه خولګۍ دې خزانه ده سوالګر دې یمه
خو سور پېزوان یې پېره دار دی څنګه وکم؟
هلته اشنا مې بېګانه شو پروا نه کوي
دلته خفه رانه ریبار دی څنګه وکم؟
داباسیند په غاړه ناست یم له تندې مرمه
وایي "خادم" نصیب مې خوار دی څنګه وکم؟

۱۳۴۱ کال ۴ د حمل

*

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شاعرویره

ای د غــیرت او همتونــو ځمکــې! ای د تــاریخ د عظمتونو ځمکــې!
ای د رڼا او دتنویــــــر وطنــــــه ای د اخلاقــو د تعمــیر وطنــــه
ای د ایثـــار او د نیکــی وطنـــه د صداقــت او دپاکــی وطنـــه
د نـــهضتود هجرتونـــو ځمکـــې! د لـــوړو لـــوړو بـــیرغونو ځمکـــې
ای د فطـــرت د ننـــدارو وطنــــه ای د اد م د شـــاهکارو وطنــــه

د ابتـکـار او د قـوت ښښتـنـه!
ای د ښکلا او شجاعت ښښتنه!

دعقابـانو پــه جـاګیر مــې قســم پــه لــوړه څوکــه د پـامیر مــې قســم
ستا په شبېراو په خیبر مــې دې وي بیاپه کسي اوپه سپین غرمې ذې وي
په پټه خوله ستا د جیحون مې قسم په ارزوګانـو د ژوندون مــې قسم!
د اباســیند پــه ګډېدامـــې دې وي د سپینو واورو پـه خندامـې دې وي
د هریـرود او د هیلمنـد پــه چپـو د لویــو غـرو پــه هیبتنــاکو درو
پــه تــا عاشــق یـمــه دلـداره زمـــا شــیرین لــه مــوره اولــه پــلاره زمـــا

ستا په عظمت باندې ویسالرمه
خوزړه کښې لږ شانې سودا لرمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

په زړه کښې وېره د خپل سر نه لرم   د چاله توري او خنجر نه لرم
نه چې اقدام به څوك په ماو كوي   يا به يې په مېنه د بابا وكوي
ګوندې ازاد پښتونستان به نه شي   تر سره دغه لوی ارمان به نه شي
يا به مانې اوسر كونه نه وي   او يا به ښكلي محلونه نه وي
يا به سواد په پښتنو كښې نه وي   يا به په ژبه د پښتو كښې نه وي
رقص سرود او مشغولا به نه وي   جلوې د حسن او ښكلا به نه وي
علم ادب او مدرسه به نه وي   شعر حكمت او فلسفه به نه وي

دغه اسانې دي اسانې به شي
خوچارې نورې دي چې ورانې به شي

په پښتنو كښې هسې چارې وينم   زړه مې بوګنېږي چې دا لارې وينم
مشق د درواغو،خوشامندې كوي   شرم يې نشي چې دا شندې كوي
قصې پسرېږ دي د پيسو پسې ځي   څوك دكلدارو د لوټو پسې ځي
بې ننګي وګوره چې سوال كوي   څوك د خپل پلار سره لاچال كوي
قام اندې اندې په ميدان كښې دی   زلمی پښتون په غم د ځان كښې دی
ځوانان چسر ګوري دي دانې تولوي   سپين ږيري ځان ته خزانې تولوي
چې حال ته ګورمه په ډار كښې شم   خدای ږوسر ګومه په خپل كار كښې شم
وايم چې دغسې وي حال زمونږ   ګوره چې څه به وي مآل زمونږ

چرې پخپله مر افغان نه شي
خوشحال په مونږه د ښمنان نه شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

قام به ژوندی وي ساه به نه وي پکښې   ساه به په خوله وي آه به نه وي پکښې
زړه خو به وي خوحرارت به نه وي   سر فروشي په مليت به نه وي
پښتو به وي پکښې معنی به نه وي   خبرې د پرې خو رښتيا به نه وي
ځوانان به درومي په خوندونو پسې   نجونې به ځي په فيشنونو پسې

لرې له مونږه دغه شان دې وي،
په شهامت سره افغان دې وي،

کابل ۸ د حمل ۱۳۳۹

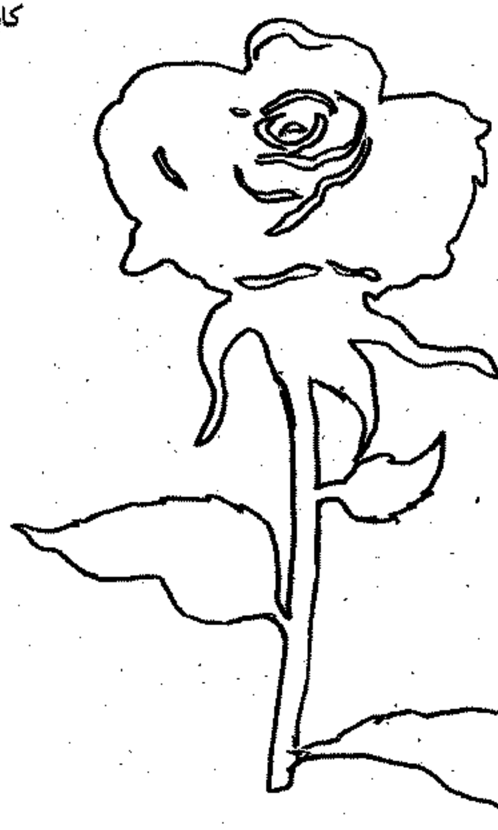

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو نظر کړه په ما

په هجران کښې دې شومه ستومانه
یو نظر کړه په ما ګل خوبانه
دا ستاغم له غمونو ازاد کړم   په مثال یې مجنون یافرهاد کړم
خبرنه یمه زه له خپل ځانه
یو نظر کړه په ما ګل خوبانه
عاشقي خپله درد هم دوا ده   پښت په هغو چې وايي سودا ده
بې له عشقه دنیا ده افسانه
یو نظر کړه په ما ګل خوبانه
تیاره شپه ده امید دسحرکړم   لاره نه شته هرخوا چې نظر کړم
رانبکاره کړه رخسار دې روښانه
لږ نظر کړه په ما ګل خوبانه
نه شاعر نه صوفي نه ملاشته   نه پښتون نه هغه پښتونخوا شته
ساقي ډکه پیاله کړه مستانه
یو نظر کړه په ما ګل خوبانه
ډیرافسوس مې افغانه په تاشي   ستا په حال اواحوال مې ژړاشي
بوي د وینو ځي ستا له بوستانه
یو نظر کړه په ما ګل خوبانه
شاعري د خادم زرګري ده   دې نغمه کښې ژړا دپیري ده
یاشوې حورې بیرون له جنانه
یو نظر کړه په ما ګل خوبانه

علی اباد ۱۶ د جدی ۱۳۳۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاعر او قوم

هر ملت چې شاعرنه لري نادار دی
خو شاعر چې قوم نه لري نو خوار دی

په خپل سر به څوك عالي مرام سر نه کّا
چې روان د قام په سر کېږي سردار دی

چې په لاس کېږي یې د قوم سرمایه ده
نو شاعر که وي غریب هم دنیا دار دی

چې په نظم سره دروميي نو ملت شي
خو بې نظمه که کاروان وي هم بې کار دی

د شاعر مصري دارو دهغه قام دي
چې ورك شوی تر ېنه ذوق د ابتکار دی

د حکمت گولۍ ته پوښ د شعر ورکړه
ای د قام طبیبه قوم دې بیمار دی

چې توتې توتې ملت سره پیوند کا
دا خادم د هغو خلکو خدمتگار دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دارو پکښې د قام دخوږو نه وي
تف په دا سې شاعرۍاو په هنر شه

په دې غم خپلې قوم کښې يو ته نه يې
د جهاد قلم په لاس کړه رابهر شه

که دښنه دې لکه تور غرونه په مخکښې
ستا بلا د دغو تورو غرو په سر شه

د خيبر غونډې غليم ته لار ورنکړې
لکه سد د سليمان او د سپين غر شه

پښتونخوا دې غوږ قلم ته دې نيولې
نورې تولې اسرې خاورې شوې خبر شه

د ملت د زړه پرهار له مبالګو ډک دی
ته پخپله ستنه تار د دې پرهر شه

اى شاعره معجزه درلره بنايي
فکر پوخ ژبه پخه درلره بنايي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خوبانو صفتونه راته څه کړی
که پښتون یې خو هغوی هم پښتنې دي

د سپین مخ او سپینو لېچو غم کښې ګیره
د حیات او به ظلماتو کښې پرتې دي

د فراق او د وصال خبرې پربږده
دا خبرې هم ورې دي هم زړې دي

څه پیغام د آمو یوسه اباسیند ته
په زړه شوې مې لرغونې افسانې دي

د پښتو او پښتنې دنیا سندرې
که خوږې دي خو له هر څه نه خوږې دي

پښتنې پېغلې زلمي په دې خبر کړه
د ملت د بنا ستنې نن کړې دي

ای شاعره د ملت سندرې وایه
پښتونخوا د عظمت سندرې اویه

کابل – ۲۵ حوت ۱۳۳۹

* * * * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه شوه یارانه

څه شــــوه یارانـــــه هغــــه ژونــــدون څه شــــو؟
عشـــــق د لیـــــلا او د مجنـــــون څه شــــو؟

ســـــرخودي پیـــــدا شـــــو دا د عشـــــق لـــــره
لاړ چــــې پــــه دولــــت پســــې قـــارون څه شـــو؟

مســـت چـــې پـــرې زمـــری د لـــوړو غرونـــو وو
شـــــور د اباســـــیند او د جیحـــــون څه شـــــو؟

جـــگ شـــه فتـــح خانـــه پـــه راتیـــا پســـې
زور دې د بـــــرېخو د شـــــبخون څه شـــــو؟

لاس کـــــښې یـــــې برېښنـــــا او تندرونـــــه وو
اوس د پښتونخـــــوا هغـــــه پښتـــــون څه شـــو؟

رابـــــه شـــــي دوره د پښتنـــــو الـــــې بیـــــا
مـــــه وایـــــه خادمـــــه دا مضمـــــون څه شـــو؟

کابل ۲۴ د قوس ۱۳۳۴

* * * * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

سم به نه شي

څوك چې په مينه ګرفتار نه شي سم به نه شي
بندچې د زلفو په زنار نښي سم به نه شي
مريض د عشق لړه ګولۍ د قبوت مه ورکوئ
پير دمغان ويل چې خوارنشي سم به نه شي
د کږوزلفو مار خوړلي بل علاج نه لري
چې سورپېزوان يې هوده دارنه شي سم به نه شي
دلته مجلس دي درندانو خود غرض څه کوي
څو چې همدغلته سنګسار نه شي سم به نه شي
کور ددنيا له تاودميني محبت دي پکار
تود چې د مينې په انګار نه شي سم به نه شي
په ژبه نرم په زړه سخت دي رقيب وپېژنئ
چې رابنکاره يې ټول اسرارنه شي سم به نه شي
غرض او مينه په يو زړه کنبې ځائېدلی نه شي
څوك چې "خادم" غونډې سرشار نه شي سم به نه شي

کابل ۱۳۳۵

*　*　*　*　*　*

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاړې قافلې

پــــه وطـــــن ژاړمــــــه زه پــــه وطـــــن ژاړمــــــه زه!
ســـردې راپورتــــه کـــړه افغانــــه لاړې قـــــافلې واړه لتانــــــه
ســـتا ملیـــــت څه شـــــولو قومـــــي غـــــیرت څه شـــولو
پښتــــودې مـــــه پریـــږده نادانـــــه لاړې قـــــافلې واړه لتانــــــه
اول وې خــــــان پــــــه جـــــهان اوس شـــوې خـــزان پـــه جـــهان
لـــړ وشـــرمېږه لــــه خپـــل ځانــــه لاړې قـــــافلې واړه لتانــــــه
اې د هـــــــــرات پښتونـــــــه اې د ســـــــوات پښتونـــــــه
پــــه مونـــــږه ګران بلـــوچســـتانه لاړې قـــــافلې واړه لتانــــــه
خلــــــك كارونــــــه كـــــوي پښتـــــون خوبونــــه كـــــوي
د "خــــادم" زړه چــــوي لـــــه خفګانـــــه لاړې قـــــافلې واړه لتانــــــه

کابل میوند واټ – خادم مېنه

۱۳۳۳ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوانان راټولوم

خرابــــې میخــــانې لـــره مســـتان راټولـــــوم
د مینـــــې کاروبارتـــــه عاشــــقان راټولــــوم
حجـــرې د پښتنـــو شـــوې ګډې وډې پښتونخـــوا کـــښې
کـــوځه پـــه کـــوځه ګرځمـــه ځوانـــان راټولـــوم
تــاخچې نـــه رالوېدلـــې پـــانې پـــانې پـــه محـــراب کـــښې
د زړه پـــه شـــواخون ســـره قـــرآن راټولـــوم
پښتـــو مســـلماني لـــه منـــځه تللـــې پښتنـــو نـــه!
ځولــــۍ ورم هدیرولـــــه شـــــهیدان راټولـــــوم
غـوري پـه لـوړو غـرو کـښې لودي ګورمـه ملتـان کـښې
عســـکر پـــه بنګالـــه کـــښې د شـــیرخان راټولـــوم
پـــرې ایـــښې شـــعر پیـــا شـــوندوته راغللـــو خادمـــه
ورځم مشـــاعرې تـــه رفیقـــان راټولـــوم

کابل میزان ۱۳۳۳

* * * * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پامیر د لوړې څوکې نه

چې مې قام سره يو ځای شي ماته دغه متاع راکړه
څه که زه يې په قيمت کښې ترمې ترمې لکه ګل شم
د وطن بڼ مې سمسور کړه د ارزو په سرو ګلانو
پروا نه شته که په خاورو لکه تخم وشيندل شم
څومره څومره زماني شوې په ګناه د حق غوښتلو
په ناحقه له باطله په دې حق بندي کېږل شم
تيغ په سر به را بهر شم زه پوهېږمه پښتون يم
د داني غونډې په زوره که په ځمکه ومنډل شم
د پښتون د بهار زېرې که په خاورو مې څوك وکا
سره ګلونه شنه ځومبك به د غاټولو د غنډل شم
د تهذيب معلم زه وم چې مې وښودو جهان ته
اوس دا زه په ټول جهان کې بې تهذيبه وښودل شم
اناالحق به مې د وينو هر يو څاڅکی ندا وکا
که سل ځله د منصور غونډې په دار وځړول شم
اباسيند په غاړه ناست وم په مستی يې راته ووې
زه به ځمه ځمه که هر څونې و تړل شم
د پامير له لوړې څوکې نه مې سترګې جهان څارې
سپين سحر دی راختلی له مشرقه لارې لارې

کابل – سنبله ۱۳۳۶

* * * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قوم تباهي

چې هلاك د كوم يو قوم چه څه وخت راشي
د دولت او قوت خلك يې گمراه شي
د گناه فسق وفجور شرم ترې ورك شي
نو د دوی په شاميت ټول قوم تباه شي

د ليډر پېژندنه

بې له عقله بې له علمه بې منطقه
هېڅ يوكس دچا رهبرنه شي كېدلای
بې جراته بې خدمته بې اخلاصه
بې همت سړی ليډر نه شي كېد لای

۸ عقرب ۱۳۴۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

اجمل ته

ما پېژندلي په پښتو باندې اجمله وروره په نغمو باندې
مسحور په چغه د غیرت دې شومه په افغاني ننګ و همت دې ومه
دا دې لا بله څه تعره وکړله له پښتنوالي دې توبه وکړله

د غیرت چغه

زه دې مېن شوم د غیرت په چغه نه وم خبر له حقیقته څني
چې څوك پښتو او پښتانه نه مني نو څه هیله کړي له ملته څني
۲۸ د جدی ۱۳۴۶

* * *

هر څوك د څان پسې جهان پېژني په ژوندانه کې سود او زیان پېژني
دا څه بلا شوه په پښتون نازله چې نه خپل څان او نه جهان پېژني
۲ د عقرب ۱۳۴۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ته راځې

"مشاعره"

نسیم راوړلو زېری د مزې چې ته راځې
خپرې شوې په ګلشن کښې اوازې چې ته راځې
نسیم بلبل خبرکړلو پخپله خوره ژبه
هر خواته کړلې جګې انګازې چې ته راځې
سوسن دې لاره ساتي، د نرګس پیاله په لاس ده
غوټیو په مخ پورې کړې غازې چې ته راځې
په لارو کښې ولاړ دي زړه بایلو دي په اسره کښې
چې کله به په دې لاره راځې چې ته راځې
دوه سترګې شوې څلور د امیدوارود دیدن دې
راوځي به له کومې دروازې چې ته راځې
څوک مړه څوک به ژوندي شي د محشر ورځ به برپا شي
د ځینو به شي پورته جنازې چې ته راځې
پېرزوې چې په ښکلیو د ګلشن ستا دیدن نه دی
شي زړونه د هغو به ترازې چې ته راځې
سل واري دې خادم سره وعدې دغسې کړې
خو شنې به یې په قبر وې خازې چې ته راځې

د هېواد: د ۱۳۴۲ کال - ۳۸۶۳ ګڼه

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیاست څه دی؟

لاستور سیاست څه دی سیاست خو همدغه دی
د قام وطن د پاره چې سړی څه له په کار شي

تذخیر او پس انداز د ګونګټیانو هم ښه زده دی
خو فرق یې د انسان سره په پاك او په مردار شي

دروغو ته حاجت په ژوند کښې هېڅ نه لیده کېږي
پخپله به دا دروغ وي که سړی ورته ناچار شي

څه حصر پکښې نشته سیاست خو مصلحت دی
افسوس دی چې بې فکره څوك په فکر استوار شي

د قام نه چې بهر وي که په قام کښې وي خادمه
په مثل د ماهي دی چې په بحر کښې مردار شي

له دېنه بده پېښه به لاڅه وي په ژوندون کښې
خدمت د قام وطن کښې که څوك بل ته انتظار شي

یا لیار به وي غلطه یا نیت به سهي نه وي
د حق په پیروۍ کښې که حایل وېره او ډار شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیڅ لاره په ژوندون کښې چرې نه شته بې خطره
ترخه خپله خواږه په پل نظر او اعتبار شي

دوزخ جنت کېدی شي که ایمان سره عمل وي
جنت ورته دوزخ شي چې د بل په اختیار شي

حیران شم چې کوم ځوان له اقتصاده شکایت کا
چې لاس څوك خوځوي باور مې نه شي چې بې کار شي

مخلوق په عقیده فکرو مرام سره یو کېږي
وحدت چې پکښې راشي لوي ولس په یوه لار شي

بهاد هر یو څیز د انسان خپله اعتنا ده
تولنې ته قیمت : دده د نفعې په مقدار شي

تمیزد خیروشرهله وره کېږي په ملت کښې
چې واګې د کولتورې د پردو په اختیار شي

زلمیه وطن خلاص کړه له فتنې د استعماره
نو هله به آرام شي قام وطن به دې په کار شي

ژوندون لکه دریاب دی مرغلره دا یوه ده
" د قام وطن دپاره چې سرې څه له پکار شي"!
۲۵ د سنبلې ۱۳۴۷

* * * * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه او وروومې

چې په وروور باندې ژړل مې اوس پـخـپـلـه د ژړا شـوم
راشـئ وګورئ و مـاتــه د عـالـمـو د خـنـدا شـوم

مرګیه

مرګیه خوښ یمه لتا چې خاطرې هېروې
د زړه خوږونکو آرزوګانو سلسلې هېروې
نه چې مېلمه شې مشکلات له سرې کډه کوي
خوږې ترخې تللې راتلونکې مرحلې هېروې

* * *

۴ د جدی ۱۳۴۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاعر او دولتمن

زما و فکر ته په فکر کې دی — وایي دا شعر و ذکر و فکر نو څه
زه هم وده وته هیښ پاتې یمه — وایم چې مال و جاه و بکر نو څه
ده خو د تیر و مانۍ جوړه کړله — ځان یې محکوم خپله په بند کړلو
خو دې سپاده زړګي مې ماته په یاد — د ازادۍ او خدمت خوند کړلو
دی ازادۍ ته حماقت وایي — چال او فریب ته لیاقت وایي
ده وته فضل و هنر ټوکې ایسي — مال و چوکۍ ته فضیلت وایي
ما د خدمت ورته تقریر وکړلو — دی په بریتونو کې مسکی غوندې شو
چې خپل موټر او خپل چاکر ته شو ځیر — خدای رو بیا ماته لر چرګی غوندې شو

کابل – ۷ د جوزا – ۱۳۴۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

ډیوه د زړه مې په سلګو شوه ته به کله راځې
د ارزو شپه په تېرېدو شوه ته به کله راځې
ماتوله شپه ستا په ارزو باندې سپوږمۍ ته کتل
لاړه اوس مخ په ډوبېدو شوه ته به کله راځې
دزړه په سر مې درته وکړل ګلان د مینې
اوس مې باغچه په توئېدو شوه ته به کله راځې
چې دا ورورستي هیله هم نورو غوندې خاورې شوله
ارزو له پاسه په سلګو شوه ته به کله راځې
اې د افغان د خوشالۍ او سعادت ساعته
ساه د ولس مو په سکیندو شوه ته به کله راځې

۱۵ د دلوی ۱۳۴۷

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي انقلاب

سل څله تېر شو عسکري انقلاب　　اوس دی راغلی کولتوري انقلاب
د پښتونخوا په بدقسمته څمکه　　چرې ونه شولو ملي انقلاب

* * *

څله ناکام شي هر ملي انقلاب ؟　　همېش په تاکوي پردي انقلاب
پښتو نه وینې شه د فطرت په اواز　　چې درنه غواړي پښتنې انقلاب

* * *

چې په ژوندون کې انقلاب نه وي　　د نهضتونو پېچ و تاب نه وي
ژوندی یې مه بوله په مړو دی حساب　　په کوم ملت کې چې شباب نه وي

* * *

اغیار پرسته ای خود کش پښتونه　　د اباسیند او هندوکش پښتونه
څومره بدلون درکې پردو راوستی　　خالي کالبوته له ساه تش پښتونه

* * *

څان کړه خبر له هر حسابه څنې　　نوې رڼا نوې کتابه څنې
علم و هنر دې بیهوده ګڼمه　　که وې خالي له انقلابه څنې

۱۳ د جدی ۱۳۴۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

د انقلاب خبرې

ډېرې مـــووکـړې د کتاب خـــبـرې
لږې بـه واورو د حساب خبرې

هغه نه ما او نـه د تـا غـوښـــدې وې
چې څوك كوي د انقلاب خبرې

* * *

چې تحول په ځان کې نه شي کړلای
د انقـلاب خـبرې څلـه کـوې؟

چې اجتهاديې په فطرت کې نه وي
تش د کتـاب خبرې څله کوې؟

* * *

مونږ تـه تقرير د انقـلاب كـوي
په ده پـخپـلـه انـقـلاب شــوى

كلك دى ترلې د تقليد پـه رسى
غافل دڅان له احتساب شوى

* * *

څوك چې ځان نه پېژني څه غواړي
په پټو سترګو بد كـه ښه غواړي

مـــخ دې ملت پلو تـــه وګرځوي
كه دانه كبرې نور دې نه غواړي

* * *

۲۲ د ثور ۱۳۴۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

درچمن

بفصل گل بشدم صبح تا چمن بیرون — که تازدل کنم آن عقده کهن بیرون
زمین بمثل فلک طیلسان سبزبگر — میان آن شده گلهای سیمینتن بیرون
نسیم صبح نوید بهار عمر آرد — بسوی من چوشود از گل سمن بیرون
شگفته است چومن غنچه امید چمن — توگویی زوشده ناگفته این سخن بیرون
بهار تازگی زندگی رسید اخر — چوشاه عدل[۱] شد از جنت عدن بیرون

زاعتدال هوا گلشن وبهار ایـد
زلطف ومهر چنین نکته صدهزارا یـد

ضیای شمس زرخ ابرتیره فام زدود — به رنگ سبز چمن تا بپیش طلا افزود
زبرگ بید تنك نور بر زمین افتاد — درین زمردی ذربفت عکس بلبل بود
شدم بسوی خیابان خمار عیش بسر — بدست تیغ یکی صورتش من بنمود
گیاه سبز که باشاه گل نیازی داشت — زبیخ کند وبرانداخت گفتنش ای بی سود

نه خادم استي و نی خود تو دلرباهستی ,
تهی زمعنی خود قابل فنا هستی ,

کابل ۵ - ۱ - ۱۳۱۵

---

(۱) مراد اعتدال هوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغان بدلون

که څوك مې مركزي مركولاي مې شي
خوپښتو نخوا څوك وره كولای نه شي
زه به له قنبره دا نعره وكړمه
چې پښتون قام دی بدليدلای نه شي

۵ دلو ۱۳۴۶

خادم او حمزه

ډيوه مې د سخن قيام الدن ده بله كړې
د ذهن تصفيه امير حمزه كړې زما
خادم د سياست لاره راوښوده په علم
حمزه د دين دلارې تربيه كړې زما

محمد عمر سيماب شينواری
د لواړګي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاپې هم نه منې

اسمان ته سیخې مې زیغې کړې لاپې هم نه منې
ورته ښکاره مې معجزې کړې لاپې هم نه منې
توره تیاره وه لاره ډکه له خطر ځنې وه
ما یې تر مخ بلې ډیوې کړې لاپې هم نه منې
په ګړنګونو باندې سرو ورلوېدلو پکښې
مایې راټینګې دواړه پښې کړې لاپې هم نه منې
د دښمنانو په خوله کاندې چې څه کاندې همېش
د ښمن چړې ورته تېرې کړې لاپې هم نه منې
په ورانه مېنه د پښتو مې بڼ ودان کړو هسې
چې بلبلانو پرې ناري کړې لاپې هم نه منې
نوي ژوندون ته نوې لار نوې رڼاوه په کار
ما پکښې ډېرې شپې رڼې کړې لاپې هم نه منې
دښمن یې راوستلو کورته نو حیران شو ورته
زه وم چې سترګې مې پرې سرې کړې لاپې هم نه منې
چې یې تکل چېرته د سر او هم د مال کېدلو
مایې په سر باندې پېرې کړې لاپې هم نه منې
هر څه مې پرېښوده و ده ته د پښتو په عوض
په ټینګه لوړه یې وعدې کړې لاپې هم نه منې
ځان مې "خادم" کړ خپله تیر شومه له ټولو ګټو
دده تر لاس مې خزانې کړې لاپې هم نه منې

کابل قوس ۱۳۴۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عمر شپې

ډېرې شپې د عمر تېرې شوې تېرېږي
په تېر عمر مې زړګوتې تل خوړېږي
ما د قام خدمت ونکړ های افسوس دی
په هغه نبوغ چې خاورې ایرې کېږي

* * *

حکومت زه د مرغۍ غوندې بندي کړم
خو پخپله دی بندي د بل په لاس دی
یو بندي بل بندي څنګه خلاصوی شي
ای افغانه دا کلام مې په اخلاص دی

۲ د جدی ۱۳۴۷

خوار افغان

زه افغان یمه افغان یعني پښتون یم
د جفا د زماني نه جګر خون یم
قافلي د ملتونو لاړې وړاندې
زه لا پاتې په خپل ځای خوار و زبون یم

(c) ketabton.com: The Digital Library

اولاد ته

که پښتنو، پښتنو مو پر پښودو زاوزاده
په قيامت به زما لاس ستاسو گريوان وي
مونږ ته پاتې له نيکونو نه جهاد دي
تل قومونه په جهاد باندې ودان وي

* * *

کورني دې د خادم "خدمت" شعار کړي
په مقاد د ټول افغان دې هر يو کار کړي
له زحمت او له تکليفه دې ډار نه شي
هر عمل دې په اخلاص او په ايثار کړي

۲ د جدی ۱۳۴۷

* * *

د پښتون اصل او نسب

پښتون په اصل کې ټول غلجي دی
له غره پيدا دی دغه يې ځای دی
د "پښت" له پښته راتوکېدلی
که څوځهاك دی او که کاسی دی

۱۶ د دلوی ۱۳۴۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

محشر

نـــاکرار زړه مــــې انقـــــلاب غـــــواړي
نـــــوې رڼا نـــــوی کتــــاب غـــــواړي
د اســــتعمار دنیــــا چــــې ګډه کــــاندي
داســــې محشـــر داســـې حســــاب غـــوړي

* * *

بــــې لـــــه پښتونـــــه جـــــهان دې نـــــه وي
دا خـــــره ځمکــــه آســــمان دې نـــــه وي
چـــې يکـــــښې خـــواروي دا ســــاهو قــــوم
هســــې زمـــــان او مکــــــن دې نـــــه وي

* * *

۱۶ د دلوی ۱۳۴۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوی جهان

(۱)

په برمك خالد بابا د خدای رحمت شه
چې تائید یې په همت خراساني کړ

د کسرو د قبر خاور ته سلام دی
چې سر لوړی یې خپل قوم افغاني کړ

دوی د خاورې او وطن په پاکه مینه
سر او مال او اولاد واړه قرباني کړ

ځوانان دې کړ وطن د غیر له لاسه
لوړ بیرغ یې په اخلاص مسلماني کړ

په مرکز د خلافت کې برمکیانو:
په مشرق کې دا خدمت شنسباني کړ

هم په غور هم په ملتان کې پښتانه وو
چې خدمت یې و اسلام ته ایماني کړ

تر دامنغ سبکتګین بیرغ اوچت کړ
چې اعلان یې پر خلاف د ساماني کړ

محمود داسې ناکردې په پښتون وکړې
چې هم غور او هم ملتان یې تاواني کړ

د غزنې سیاست واړه لباسي و
په دې کار یې ځان بدنام جاوداني کړ

فردوسي غوندې حکیم یې دربه در کړ
هم یې مات د غور پیمان په ناداني کړ

شهزادګان د غور یې مړه کړه په ناحقه
خپل فریب یې د خپلوۍ پرې اعلاني کړ

دریا ځادر چې رنګ یې د ادب و
په غزنې باندې خپور شوی دا غضب و

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲)

په غزني کې خورد و خواب او عياشي وه
عشق بازي سازوسرود او مينو شي وه

غلامان وينځې رقصونه محفلونه   د دربار حمدو ثنايې شاعري وه
د اسلام له سپين بيرغه مراد دلته   استعباد،مال ومنال او خونخواري وه
د مرکز د خلافت اطاعت نه و   د قران ژبه مغلوبه په فارسي وه
د افغان د اخلاقي حکومتونو   پسې لمسه هم په هند هم په غزني وه
ابوالفتح محمد يې شهيدان کړل   له غوري او له لودي يې تريګني وه
د پښتو مخه يې بنده کړه په ظلم   د پښتون سره خپلوي يې لباسي وه
استشار يې د ادب پر فردوسي کړ   کناره له دربار کړې سنا بيي وه
تل به پټ و بوعلي له غزنوي نه   چې ردکړې د دربار يې غلامي وه
فردوسي ورنه کسات په قلم وکيښ   خو پښتون علاوالدين کړې مردي وه

دزړه تاو يې د غزني په لمبو سوړ کړ
تردې پس يې په ډيلي کې ځلې جوړ کړ

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)

تشي وينې غوري نه دي بهوولي
منارونه د اسلام يې درولي

د ګپتا د خاندان عبادت ګاه هم داسې نورې غوري تولې دي ساتلي!
نه يې هسې چور چپاو دی چرې کړی نه ددوی په وخت شراب دي چا خوړلي
فحاشي او نورکارونه چې حرام وو دوی همداسې په همدې شان وو منلي
دغوريانو د لوديانو دربارونه هيڅ ليکوال په بدعمل نه دي ښودلي
خوافسوس چې له پښتوځنې غافل وو نور يې تول واړه کارونه وو ښاغلي
دعمل پښتو پکښې وه خو د ژبې: په باب دوی کارونه ونکړه ستايلي
ولې بيا هم په بهلول باندې رحمت شه چې اخلاق د پښتنو يې ووساتلي
چې نوبت شيرشاه ته راغئ نو قلم مې له خو ښيه رحمتونه په ده نولي
ډېر افسوس دی چې د برق په شانې تېر شو داسې ستوري کله کله دي ختلي
بيا لا هم جلال الدين غلجي پښتون ؤ دربار يانو ته يې داسې وو ويلي:
په "دربار کې د پښتو خبرې ښايي" بې پښتو يې له درباره وو شړلي
خانجهان په پښتو ژبه ځان قربان کړ
خو تاريخ د پښتنو يې زر افشان کړ

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۴)

په روښان د ملیت دوره رادرومي
د شعور او حرارت دوره رادرومي

سل وشل کاله جهاد په پښتو کاندي   بیا ورو، ورو د حریت دوره را درومي
خوشال خان له تېرتاریخه عبرت اخلي   د مغول نه د نفرت دوره رادرومي
د خوشال له قلم مښك عنبراوري   په افغان کې د نهضت دوره را درومي
چې رحمان بابا قلم په گوتو اخلي   په پښتو د عذوبت دوره را درومي
فارسي وان ورته حیران گوته په خوله شي   په ادب کې دقدرت دوره را درومي
د روښان خوشحال مکتب بل رنگ قبول کا   په رحمان د برکت دوره رادرومي
د سرپن او کرلاڼي په هر یو فردکې   وینه ځغلي د غیرت دوره را درومي
د خیبرنه ښکته پورته پښتونخوا کې   د افغان د سعادت دوره را درومي
د شاعر او دلیډر په کوششو نو   د پښتون د حکومت دوره رادرومي

چې مې نوم د میرویس خان جاري په خوله شي
له ادبه مې بدن خولې، خولې شي

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۵)

میرویس څه وې د پښتون د ژوند پیام وې
تول ساز شوی له پښتو او له اسلام وې

ه نامه یې زما روح و تن فدا شه   دی فدا د پښتانه نه ننګ نام وې
ول غیرت وې تول تدبیر و تول همت وې   دی پښتون وې او په زړه کې یې خپل قام وې
، پښتون ننګ وناموس وې په خطر کې   قام راتول یې په حجره صبا ماښام وې
، میرویس د زړه تنور په غرغرو   خو په خوله یې د فرصت او وخت کلام وې
، ایران او د مغول دواړو تر منځه   راګیر شوی په دوه لومو کې د دام وې
وارووا خستو کسات له دې مظلومه   نه څه رحم وې په چا کې نه اسلام وې
پښتون نجات مشکله معضله وه   دوه قومونو تقسیم کړی وې غلام وې
پښتون په پاکو وینو پښتونخوا کې   هر میدان لکه شفق د صبح و شام وې
وریل پلوته تللی وې د عصر   د پښتون نه ګرځېدلی ساقي جام وې
.دا دومره مایوسي او بې کسی کې   تینګ ولاړ میرویس د عزم په مقام وې

په تدبیر سره یې الله اکبر کړ
خدای غیور دی په ګرګین یې مظفر کړ

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۶)

پــه داهسې لــوی تبر د پښتـــنــو کې!
په رښتیا یو ته پښتون وې میرویس خانه

د غیرت تله درنه دې ترهر چا وه — د تدبیر نه دې خالي نه وه مېړانه
د پښتو او پښتنوالي نمونه وې — فضیلت دې و موندلی له سبحانه
خـزانه د پښتنو د ټول تاریخ وې — ته پخپله صحیفـه وې له آسمانه
افـغــانیزم ملیت له تانه پاتې — یــو سبق دې عالي لـویه سلطانه
د شاهۍ تاج دې په سر کړلو پښتون ته — ځان دې مـشر د جرګې کړو نمایانه
په پښتوپښتنولۍ دې ملت سازکړ — لوی قائده لوی زعیمه لوی افغانه
ستـــا د خړ څادر لــه لویه برکته — دښمن بایلوده صحنه تراصفهانه
څنګه هېر به شاه اشرف او شاه محمود کړي — څو چې وي د پښتنو خــونــه ودانه
ابـدالي سره سلوك یې دوروړۍ کړ — که هرڅو یې کندهار کړلوستومانه

افغان ستا په نامه ویاړي تر دې دمه!
د افـــغـــان د ازادۍ بـــابـــا ادمــه!

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۷)

د پښتون د کور ډیوې شوې تتې!
خدایه دلته مازیګر او که سحر دی؟

که دا خره پړه زېږې د کوم نمر دی؟ نمر به ولوېږي تیاره به لا شي ډېره
او که دا چې ښکاري مخکښې دغه غر دی؟ منزل ډېر دی د پښتون ستړي کاروان ته
که صبا مولمه دې ورځې لابتر دی؟ د پښتون دا بده ورځ به لږه ښه شي
او که نه همدغه تول رامقرر دی؟ ناسور شوې پرهارونه به مو روغ شي
او که مخکښې ترلې هر یو ور دی؟ بل یو ور به چېرته ببرته شي پښتون ته
که په ګېډه کې یې پاتې کوم یو نر دی؟ پښتونخوا ادې به تولې نجونې زوکړي
که همداسې لا د شر دپاسه شر دی؟ کوم د خیر ساعت مو شته چېرته په برخه
نن زمونږ وملیت ته لوی خطر دی؟ نه پوهېږو د صبا به څه پیغام وي
د اردو طوفان راووښتی په خیبر دی! د فارسۍ سیلاب د پاسه راراون دی
له پښتو چې خالي شوی مودفتر دی! د فساد مبدا پیدا په هغه ورځ شوه

میرویس خان پښتو داخله په دفتر کړه!
احمد شاه بابا تږې بیرته رابهر کړه!

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۸)

احمد شاه بابا ښاغلی ؤ هر ګوره
داغ يې نه ؤ په شرف او په وقار کښې

هم بابا د پښتو ژبې لوی شاعر ؤ   مرغلرې يې پېيلې په يو تار کښې
بابا ټول پښتو پښتو عزم و همت ؤ   ولې پښې يې شولې ښويه په دې لار کښې
په پردې ژبه ملي حکومت نه شي   بابا څنګه وکړه سهوه په دې کار کښې
د رقيب ژبه يې څنګه بيا رسمي کړه   ګېج وګول يم پاتې شوی په اسرار کښې
ټول درانه درانه قومونه وو همدلته   دا کار څنګه شو کېدلی کندهار کښې
د پردو تاثير څوك څنګه شي منلی   په هغه بادشاه چې قوم يې ؤ اختيار کښې
خدمتونه د بابا څه همره نه دي   چې يې دلته ښم راوړلی په اشعار کښې
احمد شاه بابا افغان هېواد تکميل کړ   هم يې قام کړو قومونو په قطار کښې
خپله ژبه د افغان ملي حق ؤ   بابا پوه و د هر چا نه په دې چار کښې
له ادبه خادم هيڅ نه شي ويلای   د بابا په لوړ حضور او په کردار کښې

وايي دومره پښتون تللي دي ډوبېږي
د پښتو ازار وهلي دي وره کېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۹)

چې تیمور پایتخت نقل کړ کابل ته — دا سبب د پرېوتلو د پښتو شو
ایراني میندې موناستې وې کورو کښې — تربیت مو تېول په ژبه د پارسو شو
په دفتر کې ؤ مسرزا د پارسي ژبې — سپکاوی د پښتو ژبو پښتنو شو
حل و فصل د کارو چې په چرګه ؤ — اوس پخپله د بادشاه په اشارو شو
د بادشاه په خوا کې ناست خوشامند ګروو — هر یو کار به په تزویر او د سیسو شو
د قومونو رهبران واړه مایوس شول — هر چا ځان ساته په فکر د ابرو شو
د بناغلي تیمور شاه غازي تر مخه — بساط خپور د عیاشۍ او د مزو شو
دا غرض ؤ د دربار د نمکخوارو — چې زمري غوندې انسان لکه پیشو شو

د تیمور دور چې تېر شو زمان راغی
د بهار ورځې وې تېرې خزان راغی

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۰)

دتیمور غوندې زمان هم خوارۍ وکړې
خو مرکز چې څنګه وران ؤ هسې وران ؤ

مملکت ټوټه ټوټه له لاسه ووت
نن لاهور صبا کشمیر او بیا ملتان ؤ

وریسې بیا پېښور رانه جلا شو
د انګریز له دسائیسو دا بحران ؤ

چې فتنه شوله محکمه پیښور کې
نو مرکز د استعمار بیا په ایران ؤ

له دوه خواؤ په افغان باندې یرغل ؤ
د انګریز لاس کې ایران او هندوستان ؤ

دښمنان وو منظم افغان خراب ؤ
نه مرکز نه اتفاق او نه سامان ؤ

آفرین د شېرعلي په لوړ همت شه
چې انګلیس ته درېدلی په میدان ؤ

په دې دومره تنګ ساعت او اضطرار کې
کار یې وکړو د ملت چې څو یې توان ؤ

په افغان باندې داهسې دور راغی
چې انګریز او هم افغان پکښې سنومان ؤ

تر دا منځه راپیدا عبدالرحمن شو
څه عجیبه کار یې کړی تر دا میان ؤ

بې پراو یې له تېرې توري نه تېر کړې
څوك چې پاتې له انګریزه په میدان ؤ

ابدرامان[1] خپلې کنځاوې په پښتو کړې
تغر ټول نور له کابله د افغان ؤ

چې پښتو له منځه لاړه خوار افغان شو
د افغان په خوارۍ خوار افغانستان شو

* * *

[1] عبدالرحمان خان

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۱)

په دنیا کې چې یو نوي شان پیدا شو!
د افغان پرخونه هم امـــان پیدا شـو

سخت کوشش او سخت جهاد یې په سر واخست   د ملت په مرکالبوت کې ځان پیدا شو
ده بیا کوټې د پښتو په رباب کښښوې   قام راځګک شو پکښې نوی توان پیدا شو
په دریم ځل یې انګلیس له خاورې وایست   په دې ځمکه باندې بل آسمان پیدا شو
د پښتو د ملیت ډېر طرفدار و   شرق یې وېښ کړ چې امان افغان پیدا شو
د امان اعلیحضرت له ګرمه عشقه   د انګلیس و استعمارته زیان پیدا شو
د امان وبدنامۍ ته یې ځان جوړ کړ   ناروغ شوي ملک ته بیا تاوان پیدا شو
امان لاړو په لمبو د اغتشاش کې   تخته واوښته یو بل جهان پیدا شو
په وطن کې چې اور مړ په تدبیر شو   لړ د فکر و عمل بیا زمان پیدا شو
بیا پښتو-پښتو بازي شوه خو چې ګورو   څه عجیب غوندې زلمی او ځوان پیدا شو
هر څه شته دی خو هیڅ نه شته غني خدایه   د خادم لا په ځان بدګومان پیدا شو

څه بدل غوندې زمان او مکان وینم
په دا منځکې یې سرګومه افغان وینم

*　*　*

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۲)

چې راتلو به د توپونو دزهار کښې
نن را درومي په رباب او په سيتار کښې

استعمار به بدله کړه هر ګوره ... فرق يې راغی په حمله او په ګوزار کښې
دام بدل شو دانه هم شوله بدله ... فرق مشکل شو په اختيار او په اجبار کښې
های تو به تو به د دې عصر له علمه ... لا هغه چې وي په لاس د استعمار کښې
يا ګير کيږي يو ملت په سرورو کښې ... يا ګير کيږي د تاجر په استثمار کښې
يا يې ځوان ورته ګمراه کړه نو کار کيږي ... يا يې نور داره مار کښېنوه په لار کښې
د يوه ساعت مزل ورته د شپو کړه ... چې شي ورك لاره ونه مومي په ښار کې
که په ګېډه دې کړوږي يا عياش شو ... بيا شرف ورځني واخله په بازار کښې
ديموکرات يې کړه چې تل خوشي قصې کا ... په شورى او په اعيان او په اخبار کښې
يا يې سپې کړه يا يې بند د خره په دم کړه ... نو يې پسې پريږده يا دې ګرځي په هرښار کښې
دا خو شعر نه دی خادمه چې يې ته ښکې ... بل جهان دی ستا د فکر ابتکار کښې

نن په هسې دسيسو کښې افغان ګير دی
خو لا هم نه دی د ځان و حال نه خبر دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۳)

چې پښتو او پښتون مړه شوه کندهار کښې

سر يې هسك له و تمانزو او له نوبنار کړ

سور بيرغ بابا راواخستو اوچت شو   د پښتو او د پښتون غرېږې په جار کړ
خان باباعبدالغفارسره خداى مل شه   چې يې چور له استعماره نه انکارکړ×
ورسره په محمدګل د خداى رحمت شه   لاهمداسې په ضمد چې يې دا کار کړ
د بلوڅ پښتنګان څې وسورانکار ته   د پرمېرونو ځان ستې په دې انکار کړ
د ولي قدم بد نه وٌ په اول کښې   خو افسوس خپلو ملګرو رادوځار کړ
په دويم او په دريم قدم کښې ګير شو   په شطرنج د سياست کښې يې ايسار کړ
څنو داسې چارې وکړې چې په زوره   يې خپل قام له خپل مرام څنې بېزار کړ
د خيبر نه پورته څه وايم چې څه دي   ځوك ويده شول چادننه سر په غار کړ

يوخادم په خپلسه لار دروڼې روان دى

په نظر يې چېرته بل "نوى جهان" دى!

• • •

کابل خادم مېنه — ۲۰ د جدې ۱۳۴۷ هـ ش

× ده وويل زمونږ پروګرام نشنليزم، ديموکراسي او سوسياليزم دى؛ خو چې له بنده را خلاص شو له پښتونولي يې انکار وکړ او په اردو لګيا شو. دغه وخت يې وويل پښتو زمونږ پروګرام کې دزيم او څلورم قدم دى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دنیا واره تګي ده

راځرګنده پــه دنیا واره تګي ده — پـه عـالم کښي تـن صـبا واره تګي ده
لور دمور سره تګي کا زوی له پــلاره — خور و ورور ترور وکاکا واره تګي ده
په خنداسره ګذران دخاوندښځې — پـه بستر کښې مشغولا واره تګي ده
عاشقان او معشوقې د دنیا واره — اشــنایي د هــر اشــنا واره تګــي ده
ماهرویان چې په غمزو زړونه وباسي — د رقیــب ســره خـندا واره تګــي ده
لاپې شاپې، محبت او دا وفا شـي — مــالیدلي شــاوخوا واره تګـــي ده
کورو کلی محله مې تجربه کړه — راشــه درشــه د هــر چــا واره تګــي ده
شاګردي،او استاذي،کې مزه نه شتــه — یــو تــر بلــه پــه ســپ شــا واره تګــي ده
د پیري، اوموریدی،نه مې زړه توردی — لتـــوي پکښـــې دنیـــا واره تګــي ده
د بازار معاملې ته مې نظر کړ — هـسي شان سـودو سـودا واره تګـي ده
بې اخلاصه عبادت تلاوت واره — دا ذکــرونه او تقــوی واره تګــي ده
زرګري اوخیاطي زمیـنداري هم — ملایــي د هــ ـــلا واره تګــي ده
مجلسـونه صحبتـونه د یـارانو — ده د سپیني ورځې غـلا واره تګي ده
ملکانو د خانانو حــال تــه ګورم — هســي چــارې نــاروا واره تګــي ده
د ډاکتر- طبیب انصاف ته مې نظر شو — دمریض په حق کښې دا واره تګي ده
محکمې ته د قاضي، مفتي حاضر شوم — فیصـله، شاهد ، د ‹‹ زی واره تګي ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵۳

دحاکم په مخکښې دا د دمظلوم نه شي   د رشوت سود وسودا واړه تېکي ده
مامورین د خپلوخیتو غم کښې ډوب دي   د ملت سره یې دا واړه تېکي ده
د بادشاه نه تنخواه خوري رعیت نه غوښې   غداري د خپل بادشاه واړه تېکي ده
بیا ناري د قوم وطن وهي په زوره   د اسلام پوري خندا واړه تېکي ده
هر ماتحت د خپل مافوق نه برخلاف دی   د نوکر او د مولا واړه تېکي ده
رعیت د خپل بادشاه نه په فراق دی   دبادشاه د روغو رشتیا واړه تېکي ده
دا وعدې او سفیران د بادشاهانو   یو له بله خدایږو دا واړه تېکي ده
تجارت او اقتصاد چې ورته وایي   ګڼ کېږي ده ناروا واړه تېکي ده
خوش تقریره مقالې د اخبارونو   صداقت پورې خندا واړه تېکي ده
دروغ، کذب، پروپاګند درې واړه یودي   صحافت د کل دنیا واړه تېکي ده
چې بیان شودغه واړه سیاست دی   سیاست نومې بلا واړه تېکي ده
چې د حق حب وهراس یې وېه زړه کښې   هغه نه شته نن صبا واړه تېکي ده
یا ایمان دی په خاوند یاسړیتوب دی   بې له دې شورو غوغا واړه تېکي ده

چې ایمان د چا په ځان نه په خاوند شته
ای خادمه نن په دا واړه تېکي ده

لوار ګي: ۱۸ د روژې ۱۳۵۲ قمري

یادګېرنه: دا شعر زما د لومړنیو افکارو څخه دی چې ۳۵ کاله مخکښې لیکل شوی دی. هر کله چې په خپل حقیقت پاتې دی او نشر شوی هم نه دی، نو د مرغا و امیل له مسودې څه رانقل شو.

کابل: ۱۳۴۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

خادم وايي:

نه ډالر لرم نه پوند او نه کلداري
پښتون ومه پښتون يمه او پښتون مرم
دا ايمان، دا اراده، دا مې عمل دی
په خپل هوډ مرم، نه د خلکو په لمسون مرم

۲۰ د دلوی ۱۳۴۷ هـ. ش

(c) ketabton.com: The Digital Library

کابل او پښتو

چې پښتو نه لري افغان به څه وي   لا بې غیرته مسلمان به څه وي
ځکه مڅین زه په پښتو شولمه   چې خودي نه لري انسان به څه وي

* * *

یون دې کابله وکوم لورته دی   دا څه کانې دي چې په تاوشولې
چې پښتو عامه شوه تا سسته کړله   دا دی اجبار که په صلا وشولې

* * *

کابله زړه د کوم هېواد یې ته   د چا له فیضه نه اباد یې ته ؟
لې خودې ځان او بیا پښتو وګوره   دا چا ازاد کړې که ازادې ته ؟

* * *

ته خو پښتون وته افغان وایې   پښتو ته هم ته افغاني وایې
چې خان افغان کړې ماپښتون وګڼې   بیا د پښتو په ځای فارسي وایې

* * *

پښتو د دې هېواد ملي ژبه ده   بیا ورسره لا هم رسمي ژبه ده
مخالفت د پښتونه دی روا   چې دا د دې خاورې بومي ژبه ده

* * *

بیل دی ښتون او افغان ولې کړلو   ځان ته حیران دې جهان ولې کړلو
وشی دی حقیقیت دغه دی   دا حقیقیت دې بل شان ولې کړلو

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

که څوک افغان وي نو پښتون به وي هم   چې پښتون نه وي نو افغان په څه شو؟
لکه جرمن او د المان لفظونه   چې څوک جرمن نه وي المان په څه شو

* * *

کله دې وخوړو په زور کابله   اوس رانه شوکه کړې په شور کابله
د تعصب او د فاشیست په چیغو   څان دې کړو سپین او مونږ دې تور کابله

* * *

بس دی کابله ضدیت مه کوه   د پښتنو مخالفت مه کوه
د نیم نه زیات درکښې پښتون دی اباد   د حق سره مقاومت مه کوه

* * *

ای دافغانستان افغانه وروره   ای غیرتي ای مسلمانه وروره!
ملي وحدت بې پښتو نه شي راتلای   زما د ښکلي هیواد ګرانه وروره!

* * *

قومونو خپل پرابلمونه کړه حل   دنیا یې خپله کړه په علم وعمل
پښتو خوستن ده د وحدت د بنا   وهل یې نه ښایي په زور او په چل

* * *

اعلان مو دا دی بل اعلان نه شته   په پښتو ژبه کښې تاوان نه شته
چې یې مرکز په ملي ژبه نه وي   داسې وطن په ټول جهان نه شته

* * *

جلال اباد ۲۸ د دلوی ۱۳۴۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سید حسن خان د قبر ډبره

پـه ادب بـانديې تبـرېږه ای زلميـه درتـه وايـم
د حرمت او شرف ځای دي زه يې پـه ګوتـه درتـه ښايم
دا دخـاورو ډېـری ګـوزه پکښـې لعـل د بدخشـان دی
مرور ورتـه راغلی پکښـې پـروت سيدحسـن خـان دی
د وطـن پـه هوډ کښې مړ دی، مړ يې مـه بولـه ژوندی دی
لوي عـالم دی، لوی شاعر دی، لوی پښتون دی، لوی سړی دی
خـولـه يې ډکـه لـه خندا ده: خو پـه زړه يې دي غمونه
د وطـن پـه غـم غمجـن دی چاتـه نـه وايـي حالونـه
پـه محفـل کـې د يـارانو د ډيـوې غونـدې بـليږي
پـه هېـڅ وخت يـوازی نـه دی پتنګان پـرې راټوليـږي
پـه خـندا خـندا پـه ټوکـو د عمـل درسـونه وايـي
د ادب دسياسـت او د تـاريخ بابونـه ښـتا يـښي
لـوی جنرال دی لوی قـائد دی نيشنلسـت دي وطنپال دی
نـه يې کـور شتـه‌نه‌يې‌اور شته مسـافر دی دا يې حال دی
د وطـن پـه ميـنه مسـت دی لـه هر څـه نـه بې پروا دی
پـه دې مينـه لـه سـرتېر دی دغـه کـار لـره پيـدا دی
د خـوږې ژبـې خـاوند دی ښـه مـلګري ښـه اشـنا دی
ټولـه مينـه محبـت دی مـهربانـه پـه هـر چـا دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

نـه سـيد دی نـه باچـا دی نـه د کـوم بابـا اولاد دی
کـلک پښـتون دی ميړنی دی نر فرزند د پښتونخوا دی
نـه مـنت مـني نـه عـذر نـه يـې څـوک شـي اړولی
داولـس يـو فدايـي دی څـوک يـې نـه شـي ډارولی
اشـنايانو دي تګـلای خپـلو ورونـو تـېر ايسـتلای
بې ارځـی خوابـدی کـړی څـوک يې شـي پخلاکـولای
په زندان کښې يې ساه ورکړه نه يې عذر نه فرياد کړ
دهمـت هېـر شـوی د.س يـې دوبـاره مونـږ تـه رايـادکړ
وايي خښ مې په ډېران کړئ چې ميدان کښې شهيد نه شوم
څه پروامې ده لـه مرګـه خوافسـوس چې سعيد نه شوم
ځئ چې غونډ يې شو په قبر ورتـه ښکـته کړو سرونه
لاس يې ښکل کړو پښې يې ښکل کړو ورته وکاندوعذرونه

۳ د حوت ۱۳۴۷

سيد حسن خان وکيل رئيس حربيه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ای د دې جهان خاونده

(۱)

دا جهان د استعمار دی؟ که ستا هم پکښې اختیار دی!
ای د دې جهان خاونده
ستا بنده په کړاوونو او دده بنده راحت کښې
ستا بنده دی په دوزخ کښې او دده بنده جنت کښې
ستا بنده ته مقرر دي قسم قسم عذابونه
چې بنده د استعمار شو رنګار رنګ یې نعمتونه
له هر خوا لارې پرې بندې ستا بنده ډېر په ضرور دی
اور یې بل په روح و تن دی دا جهان پرې سور تنور دی
ستا بنده ډېر کړه من دی د ژړا لوري یې نه شته
له هر خوانه عذابونه تا هیلی او کړاوونه
دا جهان د استعمار دی؟ که ستاهم پکښې اختیار دی
ای د دې جهان خاونده!

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲)

چې څوک ستا کلمه وايي — د انګريز په تور اخته شي
په هر شان خورول کېږي — په عالم کښې مسخره شي
لړ خو وګوره جهان ته — پکښې څه ظلم و ستم دی
ده هر بنده خو شاله — ستا بنده په غم غمجن دی
دی د خپل مريي له حاله — د ېر په ښه شانته خبر دی
بده ورځ ورلره نه شته — هره شپه لکه اختر دی
هم شاهان هم عالمان شول — د ښې ورځې خاوندان شول
بندګان د استعمار تول — د ېرسرلوړي په جهان شول
چې په دغه درقبول شي — نور نو څله مشقت کا
د کوڅې سپي خوبې ګوره — په شاهانو حکومت کا
وفادار چې د اغيار وو — هغه واړه نېکبختان شول
د لعلونو جواهرو — د قصرونو خاوندان شول
دا جهان د استعمار دی؟ — که ستا هم پکښې اختيار دی
ای ددې جهان خاونده!

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)

ای ددې جهان خاوندهٔ! لږ خو دې جهان ته ګوره
ستا مخلوق خوار و زبون دی خپل جلال او شان ته ګوره
استعمار پکښې مزې کا دې چپه دوران ته ګوره
څوک واکدار ددې جهان دی؟! تریخ بیخده یې ژوندون شو
وران ددې ځمکې نظام شو ورک له هرچا یې مضمون شو
تاپیدا ازاد جهان کړ چې هرڅوک پکښې ژوندون کا
خو انګریز له خپلې خوانه په هر څه باندې شبخون کا
چې دده له غړوندې ته سر و باسي قصابي شي
یا خوراک شي د لېوانو یا په غرونو کښې وحشي شي
ته یوڅه غواړې جهان کښې دی بل څه کا په دا میان کښې
دا جهان د استعمار دی؟ که ستا هم پکښې اختیار دی
ای ددې جهان خاوندهٔ!

*   *   *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۴)

مذاهب یې دي په لاس کښې   فلسفې شي جوړولای
نبغ ولاړ دی په هر دین کې   هر سړی شي تېرابستلای
څوک مرشد او څوک پېشواکا   څوک لیډر څوک راهنما کا
څوک واکدار کاندي په نورو   پرې د قام خونه تالا کا
څوک رسول څوک پیغامبر کا   څوک مرتداو څوک کافر کا
د هر چا سره جوړېږي   خود خپل مطلب دپاره
په دوستۍ که دښمنۍ وي   خو بس خپله مدعا کا
د پېر اوږده اوږده دامونه   غځوي په فریبونو!
یکښې نیسي ملتونه   دولتونه د ملکونو!
تاریخي قومونه وژني -   نوي نوي راپیدا کا
دی منین په خپل مخلوق دی   بل مخلوق ځینې ابا کا
چې خودي په چا کښې وښني   چې دا فرد وي که وي د له
لولپه شي سره لمبه شي   له غضبه له حسده
بل خود دار وایي چې نه شبته   دا انګرېز دی چې خود دار دی
یاداري او سرداري او -   واکداري هم دده کار دی
چې د خدای او پیغامبر او   د قرآن واوري خبرې
نو موسکی شي بیا له قهره   یاندې راشي سره لرې
وایي دا جهان زما دی   بل جهان ځان ته پیدا کړه
دا جهان د استعمار دی؟   که ستا هم یکښې اختیار دی

ای ددې جهان خاونده!

*   *   *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۵)

دا جهان دده تېکه دی او که تا ورلره پرېښود؟
تابيرغ د واکدارۍ خپل دده مخکښې څله کښېښود؟
بسې پروا په سرنوشت د - ملتونو لوبې کاندي!
څوک اوچت او څوک راټيټ کا د چا غوځې کاندي مراندې
هغه څه چې تا کول به اوس يې دی کا په دنيا کښې
د قومونو ژوند او مرګ دی د انګرېز په تولا کښې
هم تاريخ شي سازولای هم کلچر شي ورانولای
قام چې مرکا بيا له خاورو - يې بل قام شي را ابتلای
د قومونو ژبې وژني چې انګرېز اراده وکا
ور پيدا کا نوې ژبه چې کوم قوم نوی شته کا
چې خلاق او رزاق دی شو نو ته څه شوې ای څښتنه!
دا جهان د استعمار دی؟ که ستا هم پکښې اختيار ږی
ای ددې جهان خاونده!

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۶)

په رګونو د انسان کښې لکه وینه داسې ځغلي
بلکه روح غونډې په وینه کښې جاري اوهم ساري دي
په کالبوت کښې د قومونو ننوځي بیا نڅا کیا
په هرشان په هردستور کښې انګرېز خپله مدعا کا
درته نه وايي چې وکړه نه دا وايي چې دا مکړه
خو چې څه کوې په نفعه د انګريز بابا يې وکړه
جریان داسې جوړواى شي چې هرڅوک پکښې رغړېږي
څوک په پوهه څوک ناپوهه د انګرېز په ډول ګډېږي
نتيجه د هرنهضت با- يد په نفعه د انګرېز وي
که دا نه کېږي نهضت به له يو مخه رېزمرېز وي
که يې لاس دستي برنه شو د سل کالو انتظار کا
چې جريان دده په نفعه شي نو خپله مدعا کا
نيشنلست دی سوسيالست دی خو پیا هم کاپيتالست دی
سياست دده مذهب دی حقيقي ايمپيرياليست دی
هسې لوبې په شان شان کا داسې چارې په جهان کا
دا جهان د استعمار دی ؟ که ستا هم پکښې اختيار دی؟

ای ددې جهان خاونده!

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۷)

د جهان په ټول قومونو یې غوغا ځو ځلې کړي
د میدان غونډ سکه دوی نه یې په ځوځو ځله وړي
اوس له ډار د استعمار نه غوړ ځوک نه شي خوځولای
لا په کورکې ځوک د ښځې سره نه شي ګړېدلای
ځوک په دین ځوک بېدیني کې د انګرېز کلمه وایي
ځوک خپل قام وژني په ډاګه که څه هم په زړه کې ژاړي
ستا په خمکه برخلاف ستا کودتا نه ده نو څه ده ؟
د فطرت په قوانینو ناروا نه ده نو څه ده ؟
ځله نه ورته سکوت کړې بل افغان ورته پیدا کړه !
ډېر له تاشولو خود سره وېره نه لري له سره
دا جهان د استعمار دی؟ که ستا هم پکښې اختیار دی
ای ددې جهان خاوندہ!

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۸)

د افغان وحال ته گوره چې ټوټه ټوټه جلا شو!
یو وجود شو انډې انډې بل جهان ترېنه پیدا شو!
هلته گوره هندوستان ته ورسره بیا پاکستان ته
د کشمیر انځوره گوره د پښتون نااوره گوره
بلوڅ ژاړي وخپل حال ته سیند ته گوره هم بنگال ته
د ډیورنډ وکارته گوره مېکماهن هوښیارته گوره
په ایران کې واویلا ده د ملت د سر قضا ده
هلته څوک ناست دي څه کاندي څه سطرنج دی لاندې باندې
چا ټوکړه ټوکړه عرب کړ سوکارنو چا په ادب کړ؟
اسرائیل له کومه ځایه چاحاضرکړل فلسطین ته؟
چا چیلنج ورکه قران او د اسلام وښکلي دین ته؟
د لارنس ابتکارونه په اسلام یې گوزارونه
په ټاهسې مسخرې کا ټول کارونه بې اسرې کا
داجهان د استعمار دی ؟ که ستاهم پکښې اختیار دی
ای ددې جهان خاونده !

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۹)

شوروي ته يې جوړ کړی   پرابلم په اروپا کې
فارموسا ده تېره غشی   چې چوخېږي د چين خوا کې
امریکا يې راپيدا کړه   قسمي يې په خپل خواکړه
د انګريز بې مصلحته   هېڅ يو کار نه شي کولای
ته دده د غړوندي نه   چېرې سر شي غړولای
مال او سر د امریکا ځي   د انګريز په تولا کې
هره ورځ ورته پېښېږي   لوی کارونه په دنيا کې
په ويتنام کې يې کړه ګېره   حال يې ګوره کوريا کې
منځني ختيځ ته ګوره   امریکا ورته راکاږي
دا قصرونه د لندن دي   افریقا ورته راکاږي
دی په چين کې تجارت کا   امریکا لمسوي جنګ ته
خان به روغ سلامت يوسي   که يې واچوي ګړنګ ته
که تبعيض دی که نفرت دی   که تضئيق او که شدت دی
ده يې تخم دی کرلی   ستا په دې بنګلې دنيا کې
دا جهان د استعمار دی؟   که ستاهم پکښې اختيار دی

ای ددې جهان خاونده!

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۰)

ډزيـــې وركـــړ جرمـــني تـــه   تس يې ووېست لـه جاپانه
ســوكارنو يـــې راپـچـــاړ كـــړ   د ناصـــر خونــه شــوه ورانـــه
د يــورپ پــه ګــډ بــازار كـــې   لـه دوګـول څخـه لـږ تـنګـه دی
نـــور كاملـــه مطمـــئن دی   ټـول عـالم تـرې چـنګ پـه چنګ دی
څومـره ځـير دي پـه دنيـا كـې   د انســـــان پـــه پېژنـــد لـــو
ښــه سـياس اوښــه نـباض دی   د عــــالم د تېرا ايســــتلو
اداره كــــې ډېــــر ماهــــر دی   بې بې سـي تـه خوېـي ګـوره
كــار پــه رمــز او اشـــاره كــا   دې شـپېلۍ تـه خوېـې ګـوره
هـر موريـد تـه خـو يـې ګـوره   څومره ټينګ دی و خپـل كـار تـه
هېـڅ مطـلب بـه تـرې وانخـلي   كـــه يـــې راكـــاږي ودار تـــه
بې پـروا دی نـور لــه هـر څـه   بـــي لـــه چـــال او سياســـته
ټـول جهـان يـې تـېرا يسـتلی   لايـــې ګـــوره تـــر قيامـــته
تكــــــبر دده خاصـــــــه ده   ډېر مغرور دی وخپـل ځان تـه
دا جهـــان د اســـتعمار دی؟   كـه ستا هـم پښې اختيار دی

ای ددې جـهـان خـاونـده!

*   *   *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۱)

خدایه خیر کړې رقیب راغی　د افغــان کــور تــه دننه
لا یــه نــور پــه مونږه څــه کــا　اوس لــه چــا وکــړو پوښتــنه
تــش یونــوم دی راتــه پــاتې　نــور خــو هــر څــه رانــه تللي!
کــه پښــتــو رانــه وانخــلي　نــور مــو هــر څــه وریخښــلي!
خــو افسـوس دی چې پوهېږم　پښــتــو هــم رانــه اخــلي
پــه دې یــاس او ناهیــلي کښې　یـــوه هیلــه راڅــلیږي
پــه دې سخته بې ارځــي کــې　پښــتــون لــږ شــانې پوهېږي
خپلــه ژبــه بــه پــرې نــږدي　کــه تــول ستــ شــي لــه یو مخــه
پــه دې توره شپه ظلمت کښې　دا یـــوه ســـپرغی بــلېږي
ستــا پــه نــوم دي تــباه شــوي　لــږ پــرې ورحمېــږه خدایــه!
د خــــواری یــــې انــــتها ده　لږپـــرې ولوریـــږه خدایـــه!
ستــا پــه نوم یې دغــه حال شو　ژونــد وده وتــه وبــال شــو
دا جهــان د اســتعمار دی؟　کــه ستــا هــم پکــې اختیار دی
ای د دې جهــان خــاونــده!

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۲)

ای ددې نړۍ انسانه   که رښتیا ازادي غواړې
ښه ژوندون دې مدعا وي   د آدم ابادي غواړې
افغان مه پرېږده چې مړ شي   دا یو قام دی په دنیا کښې
مخالف د استعمار دی   مخالف د استثمار دی
د مېړانې ژوندیې خوښ دی   غلامۍ څخني بې زار دی
دی مئین په سرېتوب دی   سرېتوب دده مذهب دی
ښه سړی دی ښه ملګری   همدغه دده مطلب دی
خو خلاصون یې اسان نه دی   ډېره لویه معما ده
راګیر کړی استعمار دی   پرې راغلې ابتلاده
یو وجود ټوټه ټوټه شو   بیا هر یو په ځان اخته شو
په مذهب یې غولوي تل   په شان شان یې ځوروي تل
له خپل ځانه بېګانه شو   په عالم کې افسانه شو
د آسمان و لورته ګوري   تل دغه یوه ویناکا
دا جهان د استعمار دی؟   که ستا هم پکښې اختیار دی

ای ددې جهان خاونده!

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۳)

لوی عذابه ودې نړی ته ... استعمار دی استعمار دی
چې نړی نن پکښې سوزي ... دغه اور دی دغه نار دی
له تېري د استعماره ... زور زیاتی دی په جهان کې
استعمار شلېدلی کټ دی ... ترمیمېږي انګلستان کې
یو افت توره بلا ده ... په نړی نازله شوې
دیوال پای توره خپسه ! ... پر انسان راتاوه شوې
چې د بل ګټه اخلي ... یا په زور یا په چالونو
دا وګړي بېغیرته ... دې شي یاد په لعنتونو
چې خدمت یې مرادنه وي ... او په نورو حکومت کا
سړی څلنه خان ته وایي ... چې دا هسې خیانت کا
بې له زیاراو بې له کاره ... تمول له نورو غلا ده
څوک چې داسې دولتمن شي ... د ولس په خان بلا ده
د پیسو او چوکۍ مینه ... به چې کښېني په کوم زړه کې
د انسان او د حق مینه ... نه ځائېږي بیا په ده کې
حیرانېږم پېسه دار ته ... استعمار او استثمار ته
د ژوندون نه جوړ عذاب کا ... خان ونور وته قصاب کا!
دا څه علم څه شعور دی ... تري وګړی په ضرور دی
دا جهان د استعمار دی؟ ... که ستاهم پکښې اختیار دی

ای ددې جهان خاونده!

* *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۴)

جهان ستا دی ای وګړیه   ای زوزاد د بابادمه !
ږنه ستا په مخ ده ځمکه   له لرغونه تردې دمه !
ته قدرت ددې جهان یې   ته ثروت ددې جهان یې
جهان تا باغ ارم کړ   سردې جګ شو تر اسمانه
پرابلم په مخکښې څه دی   فکر وکړه ای انسانه
ټول اولاد د بابادم دی   یو کهول اویو وطن دی
د هیچا دپاره نه دی   خو د ټولو ګډ میراث دی
چې په کار او سرېټوب یې   اینبود شوی پوخ اساس دی
که څوك نه خوري د بل ګټه   هر یو یوسي خپله ځټه
بساداري او ظلم پرېږدي   له اورې نه وسله کښېږدي
کار په عقل او علم ساز شي   ورك له منځه نه غماز شي
تعرض او فسادنه وي   دا جهان به ځومره ښه وي
که چل ول له منځه ورك شي   دغه شان سیاست سپك شي
د نفرت پرځای دوستی شي   ورك حسد او د ښمني شي
څه به ښکلی جهان جوړ شي   خدای ږو هر یو به ښه موړ شي
د تذخیر فکر که نه وي   همکاري وي په جهان کښې
نو تخریب به څله کېږي   دا ځېرنه ده اسمان کښې
ملائکې د اسمان دي که د علم خاوندان دي   یوب په فکر د انسان دي یوب په فکر د انسان دي
دا جهان که څوك و جنګ ته   کشوي دا انسان نه دی
چې فساد غواړي په ځمکه   چې شیطان نه دی نو څه دی؟
دا ممکن دی چې جهان نه   یو د ځمکې جنت ساز شي
ځومره ښکلې به فضا وي   که دروغ نه وي ربښتیاوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

الاسکانه تر جاپان نه — سانبیري تر هندوستانه
که څه فکر لې بدل شي — ورك له دې نړۍ به غل شي
دا جهان به گلستان شي — له تېري به په امان شي
دا نړۍ ځای د عمل دی — تیارخور رښتیا چې غل دی
څله یو انسان مړئي شي؟ — بل بادار او ښه سړی شي؟
دا جهان د بابادم دی — چې په علم وعمل سم دی
ټول دې زیار او ټول دې کارکا — په نوبت دې واك اختیار کا
ته واکدار ددې جهان یې — که پوه شوی یې انسان یې!
جهان ستا ستا د ابا دی — ای کارګره دا ښه منده !

ای ددې جهان خاونده

کابل : ۱۵ د حمل ۱۳۴۸

یادگیرنه :

خادم "د مرغلرو امېل" څخه د پښتو د شعر په کلاسیك فورم کې د توسیع پیدا کولو لاره نیولې وه، په "ځاروان" کښې دغه کوښښ لوړ معیار ته ورسېد او په دې مجموعه "بلکا" کې دغه زیار بله ښه غوره کړه چې هغه باید د پښتو شعر دپاره د کلاسیکي قیودوڅخه د خلاصون دوره وبولو په دې ډگر کې دا شعر لومړی گام حسابېږي. هیله ده که موانعو مخه ونه نیوله په اینده کتاب : "نوي دب" کې به پښتو شعر د بایزید روښان او هخامنشي اناساتو له لارې د اسیا او ژند ستاېل او بیا بېرته د ریشیانو عنعنوی معیارته ورسول شي ـچې د هر قسم حیاتي افکارو گنجایش به لري.

قیام الدین خادم - جلال اباد ۲۰ د حمل ۱۳۴۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

کامل مومند

د انګرېز نامراد تعلیمه ! پوه پښتون چې دې عاطل کړ
په غربي تعلیم لېګی شو خو پښتو ادې فاضل کړ
له نري رنځه ممنون یم غښ مومند یې چې کامل کړ
لوی کرم وُله اسمانه چې پښتو ته یې مائل کړ

* * *

۲۸ د جوزا ۱۳۴۸

تولنیز افغان

چې وطن ژبه ملت درځښه لاړ شي
نو به څه شي درته پاتې شي افغانه
خلک په ژبه راټولېږي په وطن کې
بیا په دوی شي د ملت خونه ودانه

* * *

اقتصاد که ملیت که حکومت دی
دغه ټول دي ټولنیز ټولنه غواړي
چې ټولنه جوړه نه شي سمه نه شي
څوک په څه د نېکبختی راټلنه غواړي

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

سعادت

پـه څلورڅیزه کـې سـعادت دی   عـلم، تقـوی کـار او خدمـت دی
حرص دې کم کړه خود خواهي پرېږده   کـار او عمـل کـړه څـو دې طـاقت دی

حاضر عصر

دا عصـر څـه دی؟۔ دمـلیت دی!   فـرد نـن وتـلی لـه فـردیت دی
ایدیـال، حـزب پالیسـي غـواړي   تکمیـل پـه دغـو دشخصـیت دی

افغاني سیاسیات

سیاسـت چاتـه تـابع د ثقـافت دی   او څوک وایي چې نـه مخکښې سیاست دی
څـوک پـه غـم د اقتصـاد دي بې تمهیـده   څـوک لا وایي چې دا بـنه وخت د غـارت دی
افغانـان پـه یـوه خولـه یـو فکـر نـه دي   اجنـبیانو تـه دا ښـه وخـت د فرصـت دی
اسد ۱۳۴۹

حبیبي او پښتو

حبیـبي پـه پښـتو ژبـه نـامور شـو   خو اخر لـه خپلـه کـاره لاس پـه سر شـو
خدای زده کوم ظالم ستومانه په خپل کارکې   د پښـتو قـلم یـې کښـېښـود مـرور شـو

بختاني او پښتو

بختانی پـه کار د ژبې ښه پوهېږي   چې دا بد حال د پښتو ګوزي څوریږي
زړه یې غواړي چې راګډ شي په میدان کې   د اسـلافو حـال چـنې وګـوزي داریـږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بېنوا پښتو

چې را یاده مې پښتو د بېنوا شي　　سره ګلونه د بهار سترګو له راشي
د ادب په بې قدرۍ داسې خفه شم　　خوږین زړګی مې په سلګو کې په ژړا شي

دالفت شاعري

چې پیدا مو پښتو ژبه کې الفت شو　　د پښتو د ښکلا خوب موحقیقت شو
چا نامراد کړو دخپل قوم په خدمت کې؟　　چې شاعر رانه اخته په سیاست شو

سلیمان لایق

لاندې ځمکه پاس اسمان دی　　منځ کې پروت "د پښت" جهان دی
د پښتـــو لایـــقـــان ډېر دي　　ښه زلـــمـــی یــې ســلــیـمـان دی
د افســـوس ده دا خبـــره　　پـــه پـــښتـــو نـــامـهـربـان دی

خادم څه دی؟

څه پوښتنه د خادم کوئ چې څه دی　　په پنجره کې بندي شوی یو مرغه دی
د پښتو په کبیره ګناه کې ګیر شو　　څوک خبر نه شو چې څنګه دی او څه دی
۱۸ د دلوې ۱۳۴۸

حبيبي او د پښتو تاريخ

ورک تاريخ د پښتو ژبې يې عيان کړ   حبيبي په پښتو ژبه لوی احسان کړ
په دې کار تر هغه وخته څوربدلو   چې په کړو خدمتو يې پښيمان کړ

جهان وايي

راته وايي دا جهان دې ولې جوړ کړ؟
د پښتو ژبې کاروان دې ولې جوړ کړ؟
چې ويل موهم هغه به دې کولای
دې کاروان لره ښاروان دې ولې جوړ کړ؟

*   *   *

پښتانه او د پښتو مخالفت

څوک ناپوه شو څوک محتاط او څوک بد بين شو
د پښتو بياض چې سپين پاته وسپين شو
پښتانه د پښتو ژبې مخالف شول
سرنوشت د پښتو دغسې تعين شو

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پښتو نتيجه

نــه پوهــاند نــه بــه رئيــس نــه بــه وزيــر شــي
هــــر پښــــتون چـــې د پښـــتو طـــرفداري كـــا
هــو، دا تــول تــري جوړيــداى شــي خــو شــرط دادى
چــــې څرګـــنده د پښـــتو نـــه بيـــزاري كـــا

۲۰ د لوى ۱۳۴۸

* * *

زور د استعمار

زور د استعمار په پښتــو ژبــه دى — ځكه چې تول كار په پښتـــو ژبه دى
هرڅه شــو ازاد او پښتــو بنده شــوه — دومــره انحــصــار په پښتو ژبــه دى
داكاروان به ځي يا بــه ولاړوي تــل — ولــې؟ چې بــار پــه پښتو ژبـــه دى
نــه شتــه ازادي بې لــه پښتــو ځنې — دغــه مو شــعــار پــه پښتــو ژبــه دى

وګــوره خــادمـــه د ادې شــعر دى؟
او كه سور انګار په پښتو ژبه دى

جلال اباد ۲۲ دلوى ۱۳۴۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاه محمود د زهرا زوی

شاه محمود مې په زړه داغ شو   مړزمونږ د کور چراغ شو
یا په پلار او مور غمجن شوم   یا په ده ډېر کړه من شوم
۱۳۴۸

زما زړه

خوشالي تېرې کړه وکړه واړه درد شو
دا د شعر او د ادب وروستي ثمر دي
د قسام غم به په لعلونو بدل نکړم
رښتیا دا ده چې اوس زړه زما دمرد شو

* * *

د خلکو مینه

چې د بل دغم په اوښکو تازه نه وي
داسې سترګې دې بېنا مه وای ړندې وای
ناخبر چې د تودو اوښکو له خوند وي
ددې خلکو خولې د مرګ په سوک کړې وای

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تکليفونو دنيا

څـــــه پکـــــار ده دا دنيـــــا د تکـــــليفونو
د دردونـــــــو مصـــــــائبو عذابونـــــــو
نادانــــــان لاخوشـــــالي ورپکښـــــې غـــــواړي
همدغـــــه زمونـــــږ ســـــبب دی د غمونـــــو

د پښتو ميناں

داســـې څـــوک دي چـــې هـــر څـــه لـــه پښـــتو ځـــار کـــړي
محمدګـــل يـــا باچاخـــان يـــا صـــمدخان دی
بـــل يـــو کـــس کـــه لتـــوئ پـــه پښتـــنو کـــې
يـــو خـــادم دی چـــې ولاړ پـــه دې ميـــدان دی

* * *

سياست او پښتو

د پښـــتو، نـــه بـــه لاس اخـــلي چـــې ســـياسي شـــي
سياســـــت او پښـــــتو ژبـــــه متضـــــاد دي
شـــاعران او ماهـــــران ورتـــــه پـــــه شاشـــــول
د پرېښاغـــلي پښـــتانه زمـــا پـــه يـــاد دي

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

تور دېو

د تور دېو په لاس يې ورکړه پښتو ژبه
ورته وګورئ په څه د پاب کې ښوري
د پښتو په تالونه يې ځان غټ کې
بېغيرته قام لا اوس هم ورته ګوري

* * *

د حافظ نصرالله پښتو

د حافظ نصرالله خان شعر مې خوښ دی
لکه پاکه چې چينه غره کې بهيږي !
توتکی ده بې ازاره ښايستو کې
چې په ځانګه باندې ناسته ده وئيږي

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیلاب او پښتو

څومره بنسه قریحه خدای ورکړه سیلاب ته
څو قدمه یې هم واخستل په لار کې
روې سترګې د ښمنان د پښتو ژبې
چې یې ولیدل سرګومه شو په چار کې

* * *

رسا او همېش

دُ رسا په شاعرۍ او لیکوالۍ کې
چې مې وکتل هم دار هم ابتکار شته
خو همېش د پښتو ژبې فدا کار دی
که رښتیا چېرته پښتو ته فدا کار شته

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

پخوانی جاه وحشم

چې غم له دې پیدا کړم نو یې زغم هم راله راکړه
په تخت د جم خوناست یم جام جم هم راله راکړه
جهان ټول بتکده شو خو دا زه لابت شکن یم
یوځل خو بیا هغه جاه وحشم هم را له راکړه
رانده دې مریضان دي تپېر پړي ورته ګورم
چې کار د مسیح غواړې نو یې دم هم راله راکړه
هماغه یم چې وم که جهان ټول پریله واوړي
چې پوخ عهد و پیمان شي یو قسم هم راله راکړه
باغوان ددې خزان وهلې ځمکې چې دې زه کړم
تاثیر د پسرلي د صبحدم هم راله راکړه
چې غم د ټول وګړي دې په زړه راله انبار کړ
نفوذ په دې جهان د بادم هم راله راکړه
بې زاره مې زړګی ددې جهان له فلسفو دی
رښا او نوې لار سره همدم هم را له راکړه
وزر دې راله راکړه د آسمان د الوتلو
کفران به وي که وایم چې درم هم راله راکړه
خادم لکه ملوک چې په دېوانو کې دې ګیر کړم
لېبکر د بناپریانو د ارم هم راله راکړه

* * *

جلال اباد ۱۵ د ثور ۱۳۵۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

روښان به شم

یو ځل که پښتون شومه انسان به شم
خپله لار به بیرته کړم روان به شم
ګل په خپل هر بوټي کې ښایسته ایسي
نه مې شوکوه خو شې خزان به شم
خوله کې مې نغمه د ارمانو نسو ده
بنده دې که کړله په ارمان به شم
ستا رقیب خو جوړه مغلووالـه کړه
زه ورته مجبور یمه روښان به شم
څه چې د یار خوښه وي کوی یې شي
دا فکر دې نه کا چې پښیمان به شم
زه میرمامی نه یم د وطن په سر
مه راباندې بلوسه ادم خان به شم
څو که تکوی مې زه فولاد یمه
نور څه که جوړ نه شومه سندان به شم
بې ست وصلا خواره پښتونه ده
ست که راته وکړې نو مهمان به شم
وګوره چې مینه مې لنه ویني ده
پس له پیژندلو درته ګران بـه شم
تینټ کتلی نه شمه افغان یمه
پوخ په عقیده کې مسلمان یمه

کابل ۱۴ د سرطان ۱۳۵۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

مذهب او قوم

مذاهب لکه سیلاب قوم دی ځمکه
که زما قوم "پښتون" لر فکر وکه
نیمرازي د ځمکې بویه له سیلابه
نه چې ځمکه سیلاب یوسي له مالکه

* * *

شرع او لار

که مذهب دی که مسلک که طریقه ده
تعبیرات دي مختلف معنی یوه ده
د ژوندون دا ورکه لاره چې سرک شي
دغه لویه لار هم شرع هم جاده ده

* * *

نیم سوسیالیست

ه ته یې وې چې ته خو هم نیم سوسیالیست یې
ساوی هر څه مې چې بولې خو افغان به م
ب بل ویل د خودفروش فکر بوینه
د ویل زه هم و دغو ته حیران یم

(c) ketabton.com: The Digital Library

استعمار او پښتون

استعمار هر قام ژوندی کړی له مرګه
خو پښتون کمبخت یې مړ کړ تر ابده
هېڅ شریان د قومي ژوند یې نه خوځېږي
په دې لاش بساندې اخته دي تېول په ګنده

*　*　*

د پښتون تاریخ

اوس به په سوه شوم د پښتون تاریخ ورکېږي
ای پښتونه ستا په حال مې زړه خوږېږي
دښمنانو درته خپل هم د ښمنان کړل
لا به څنګه په دې کار څوک نه پوهېږي

۵ د سرطان ۱۳۵۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته يې وينې که نه ؟

دا چې ښن کېږي څه کاني دي ته يې وينې که نه؟
ملي تخريب ته بهانې دي ته يې وينې که نه ؟
له هرې خوانه استعمار مونږ کې لاستونه وهي
ورسره ببلې تراني دي ته يې وينې که نه؟
مونږ ته هر چا دامونه ايښي د مرغانو په څېر
پې اچولي يې دانې دي ته يې وينې که نه؟
د ايشيا د منځ په څو شپوه مليونه افغان
د ظلم ځومره زماني دي ته يې وينې که نه
بې ادبي ده د ادب چيري محفل نشته دي
وطن کې څو پاګل خاني دي ته يې وينې که نه؟
د وطن مينه مې ګناه ده ځوربدلي يمه
ښکېباره يې واره نښاني دي ته يې وينې که نه
کارغه ګونګي په ازادۍ ګرځي سيلونه کوي
په خوله يې ځومره افساني دي ته يې وينې که نه؟
قمري له ظلمه د صياد نه په نغمو کې ژړل
ويل يې دا څه زماني دي ته يې وينې که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خپل وطن کې خوارو زار چې ګدا يې کوي تل
د بل په لاس کې خزانې دي ته يې وينې که نه ؟
د خلکو وينې څښي ليوان دي انسانان خونه دي
چې يې په لاس کې پيمانې دي ته يې وينې که نه ؟
دا په مونږ څه وشول دا چاوکړل د څه دپاره
ښارونه نه دي ويرانې دي ته يې وينې که نه ؟
مملکت وران شو اجتماع ته خدمت دغسې وي
دا خوشې خوشې بهانې دي ته يې وينې که نه؟
که څوك خدمت کوي دنيا کې مشالونه شته دي
خادمه دغه څه کانې دي ته يې وينې که نه؟

۱۰ د قوس ۱۳۵۶

يادګېرنه ـ د داود خان د جمهوريت کانې پکښې يادې شوي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتو دلته او هلته

روغه پښتو ماته شوه دلته هم او هلته هم
خونه مو میراته شوه دلته هم او هلته هم
چېرته چې پښتو نه وي څه به ترې امید کوو
دا ارزو مو پاته شوه دلته هم او هلته هم
دلته مو پارسې وهي هلته مو هنکو وهي
ژبه مووفاته شوه دلته هم او هلته هم
کرځو حکومت پسې درومو په دولت پسې
نن چار مو صباته شوه دلته هم او هلته هم
زورپه ثقافت کې دی نه چې حکومت کې دی
لاره مو بل خواته شوه دلته هم او هلته هم
وایسي پښتو شاړه ده دا ژبه ویجاړه ده
دا ملنډه زیاته شوه دلته هم او هلته هم
خوان کول مو غویمی کوی زوړ راکې پلمې کوي
هیله مومولا ته شوه دلته هم او هلته هم
شرم رانه لاړلو مړشولو غیرت زمونږ
مخه ناروا ته شوه دلته هم او هلته هم
مړ محمد ګل خان شولو زوړ فخر افغان شولو
مخکښې پښتو شاته شوه دلته هم او هلته هم

کابل ۱۵ د جوزا ـ ۱۳۵۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ځان عیبونه

خو تا راته ویل چې د پښتو شعرونه لیکه
خبرې د بدرۍ او د ملوک خوبونه لیکه
د ګل او د نسیم او دآسمان د ښکلیو ستورو
ضمیر راته ویل چې د ژوندون رازونه لیکه
په مخکښې مې پښتون وُ خورېدلی ترهېدلی
پښتو راته ویل چې د پښتون غمونه لیکه
درخو د خپل وطن چې ګیره شوې مې لیدله
قلم راته ویل زما په خوله اورونه لیکه
په شوندو دې څه نه وو خو د سترګو اشارو دې
ویل چې لیکه لیکه دا د ځان عیبونه لیکه

۱۳۵۲/۴/۱۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جمهوریت تاسیس

جمهوریـــــــــــــت وَ آرزو د خـــــــــــلکو
مــــــــلي نهضـــــــــــت وَ آرزو د خــــــــلکو
ســـيال چـــي افغـــــان کـــا د نــــور قومونـــو
داســـــــــي دولــــــــت وَ آرزو د خــــــــلکو

* * *

۲۶ د سرطان ۱۳۵۲

یادګېرنه ـ دا او تردې وروسته اشعار د داوُد خان د جمهوریت په وخت کې لیکل شوي دي ـ فکر دې وشي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ولي محمد خان مخلص په یاد

شاعره ستا ښکلی صورت مې شو یاد — ستا د مزې ښایسته صحبت مې شو یاد
د کندهار د سیمې ستوری وې ته — په خوارو خلکو باندې سیوری وې ته
رشتیا زهیروې په ملت باندې — مئین د خلکو په خدمت باندې
څومره ازاد و ستا فطرت شاعره — مولا درکړی و قدرت شاعره
طمعه او ډار دې طبیعت کې نه و — سازشي کار دې په فطرت کې نه و
وې ائینه د پښتنې ټولنې — تل به دې کړې د ارتقا څېړنې
کله ولاړ به محافلو کې وې — مصروف د خلکو په روزلو کې وې
کله به ګرم په کار بارکې شوې — کله ورګډ به په دربارکې شوې
حرص دې وژلی و ازاد شاعره — ځکه دخلکو یې په یاد شاعره !
هر څه دې کړل خو دملت په مینه — نه دپیسې نه د دولت په مینه
په زړه مې ګرځي ستا خوږې خبرې — له مینې ډکې د مزې خبرې
ځان به دې وور که د کوچنیانو سره — دروند لکه غروې د لویانو سره
ډېوه د جمعې د یارانو وې ته — تندر په سر د مغرضانو وې ته
ستاپه ښکنځاوکې حکمت پوښلی — و ټولو خلکو ته عبرت پوښلی
وې د مومنداو د داوډملګری — د قام د ګټې او د سود ملګری
راته یادېږي ستاروان شعرونه — د محافلو قهرمان شعرونه
بالفعله شعر په محفل کې ویل — لوړ مطالب نظم و غزل کې ویل
و ستا د طبعې لوړمثال شاعره — چې پکښې زور و هم جمال شاعره
دخدای رحمت ستاپه مدفن دې وي — ستا په اروا لا په کفن دې وي

واخله سلام دې د خادم مخلصه !
نوم دې ژوندی اوسه دائم مخلصه !

کابل = ۱۴ د اسد ۱۳۵۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر حمزه شینواری

چـــې مـيـــن پـــه پښـــتو ژبـــه او مســـلک دی
چـــې رشـــتيا پـــه پښتـــنواله بـــاندې کـــلک دی
د خيـــبر د ادب پـــلار امـيـــر حمـــزه دی
چـــې يـــې هـــر تـــاليف ددې لارې محـــک دی

* * *

محمد عمر سیماب

په سیماب محمدعمرمې زړه زهیردی د خوږې ژبې شاعر مرض کې ګیردی
قومیت عالي احساس دپښتنوالې دا شعری نغمه اواز یې د ضمیر دی

مراد شینواری

ښایسته ګلونه واشول په خیبر کې کاشکې داسې ګلان شنه شوای په شبېر کې
د مراد د تاترې شعر به ستا یي دقیقې که بیا ژوندی شي په باختر کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

صلحه عدالت او که جنګرېز بنه دی　　مـــرګ تــــه... او چـــنګېز بنـــه دی
زیات د پښتونخوا په دښمنۍ کې څوک　　مخکښـي دی...او کـه انګریـز بنـه دی
شـــاړو وچوځمکـــو د افغــــان لــــره　　بـــند د اباسیند او کـه کاریـز بنـه دی
څه به دې په مات زړه غبږ کې ونیسم　　ماتــه دې خـندا او یـو مکېـز بنـه دی
یـو خـو بـه پـه سلو کـې سر ووهـي　　هـر مـلي شـاعر لـه تخمرېـز بنـه دی
څه چې دیوانو نه سرې ډک کې پرې　　یـو شـعر بنایسـته او د لاوېـز بنـه دی
سرچې دسـهاک اودزردشت نه وي　　ډک لـه هیسندوانو څخـه پالیـز بنـه دی

ما چې د اغیار په کور کې ولیدل
دې غریب خادم لره دمـلېزبنه دی

جلال اباد = ۳۰ د عقرب ۱۳۵۳

غزل

ووایـــه څـــه نـــوي دې راوړي دي　　مـه وایـه چـې دا او دامـې کـړي دي
وینم د لیـډر او د واکـوال پـه لاس　　تـول د اسـتعمار د عصـر پـړي دي
وخت دسرېتوب او ابتکاردی اوس　　بـــندو، کـــه ډکی وي اوبـــو وړي دي
نـه شته دی فولاد د پښتون سیمه کې　　څه چې دي چوون او وسپنځري دي
بیـا یـې غولـوه دا بـې همـته قـام　　دا کـاتې زرګونـه خـلکو کـړي دي
ووېـل شـو وخـوړل شـو وځېـل　　دا چـې افغانـان دي واړه مـړي دي
مـا تـه نـن خـادم ووېـل دغـه دي　　دغـه چـې کـرم یـې نـوي زړي دي

اول د قوس ۱۳۵۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

مات قلم

قلم مات و، توره نه وه غيرت غلی وُ په کنج کې
نه ملت نه جامعه وه يو کالبوت وې له ساه نه
نه تهذيب نه تمدن وُ نه تاريخ نه ثقافت وُ
غارت شوي وه دا خاوره د مادي هم له معنانه
ساه ختلی ترهېدلی سترولس د پښتنو وُ
نه خبر وُ له خپلا ځانه نه له حاله د جهانه
وږي تږي لوڅ لپړ وو راګير شوی په لوی جال کې
بې له څوره بې له جبره نور څه نه و له بلانه
سره ليوان وو راتوی شوي پررمه چې شپون يې نه وُ
ماتېدل په پته خوله په بې له آه و له فغانه
نه تعليم نه تربيه وه نه هدف نه مفکوره وه
دا د هېچا خاوره نه وه د هرچا وه له بل خوا نه
له لعلونو جواهرونه دا ډک وطن خراب وُ
خرابي وه له هر خوانه هر سړي وُ پرېشانه
مرضونه نفاقونه دښمنۍ اختلافونه
په دې ځمکه راخپاره وولکه ورېځې له اسمانه
پوره دوه سوه کالونه بل په دې ځمکه سور اور وُ
په هغه ورځ چې شوه پاتنه له ميرويس او احمد شاه نه
احمد شاه په پاني پت کې استعمار ته ماتې ورکړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خونمسو یې په درې واره کړو بهر له پښتونخوانه
چې په مخامخ جدل کې استعمار کامیابه نه شو
جوړ شو داسې دسیسو ته چې ګوزار و کاله شا ـ نه
هېڅوک پوه په مونږه نه دي پرهغه دی چې ناکام شي
مونږه ولې خبر نه وو د خپل عصر له رجحانه
فلسفې د نشنلزم سره جنګ کله کېدې شو
په شاهي مطلق رژیم چې رنګېدی شي په اسانه
که افغان غواړي چې سیال شي د سیالانو په قطار کې
په ښه شان دې خبر کا له فکرونو د دنیانه
په ملي خمود کې نه شي حل د ژوند پرابلمونه
دا دنیا د انقلاب ده انقلاب باندې ودانه
یو ملي انقلاب بویه چې محکم په ملیت وي
او په ګټه د ملت وي تیره کنبېږدي ابتدانه
که سانچه په افغانزم کې سوشل دیموکراسي شي
ای خادمه مشکلات به راته واره شي اسانه
ملتونه نهضتونه همیشه لیډران غواړي
خو چې مړ قام راژوندی کا مسیحا دزمان غواړي

* * *

کابل ۲۵ د اسد ۱۳۵۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پیسو غلام

ابرو دې خرڅه کړه ایمان هم د پیسو دپاره
قام دې رسوا کړلو او ځان هم د پیسو د پاره
مونږ نه پوهېږو چې دا دومره پیسه څه کوې ته
وجدان دې وقف کړو جودان هم د پیسو دپاره
تا د پیسو دپاره څه وو چې دې ونه کول ؟
هېواد دې پرېښودو افغان هم د پیسو دپاره
ته نه پوهېږې چې دوره د پیسو ختمه شوله
ځمکه بدبینه ده آسمان هم د پیسو دپاره
که مسلمان وای خو حلال کسب منصب یه ؤ ستا
تا خولا خرڅ کړلو قران هم د پیسو دپاره
پیشه د ژوند ده وسیله تاخو ژوندون ګڼلی!
په عصر ینبې ږدې په زمان هم دپیسودپاره
خلک پیسې په خپل مسلک او په مذهب لګوي
ستا ؤ شعار د مسلمان هم د پیسو دپاره
دښمن چې راوړلې پیسې بې ایمانانو لره
تاورته ځان کړوبې ایمان هم دپیسودپاره
چور او چپاو غلاخیانت چې تا کولو دلې
هېردې ؤ حکم دوجدان هم دپیسودپاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځ د حساب او د کتاب ده پیسه څومره لري؟
څه راته راکړه امتحان هم د پیسو د پاره

مولادې روند کړه دا وطن مستعمره خونه وه
چې تا ګټلی وې د ځان هم د پیسو دپاره

ای پیسه داره سرېتوب دې په پیسه کړو بدل
یقین دې خوشې وګومان هم د پیسو دپاره

د پیسه داروحکومت کې سرېتوب چرې وي
فضل ودانش خرڅ شي ارزان هم دپیسودپاره

په دې غریب وطن کې داپیسې له کومه کړې تا!
راوړه دلیل او څه برهان هم دپیسو دپاره

تـا چې دا لوی اولس دښمن ته پـه پیسـو ورکـوو
وخت دی چې سردې کړې قربان هم د پیسو دپاره

* * * * *

جلال اباد ـ اول د میزان ۱۳۵۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

هاتفي آواز

هاتف راته بېګا د ازادۍ په باب کې ووې
بېواکه يو انسان چرې ازاد نه شي کېدلای
بيرغ د استقلال د ډېرو خلکو په سر رپسي
خو نن د ازادۍ دغه مراد نه شي کېدلای
يو قام چې ازاد پرې ازادۍ باندې ژوندون کا
دا کار بې له مېړانې او جهاد نه شي کېدلای
جهاد د ازادۍ ته لاربنوونکي مېړه بويه
يې سره د افرادو اتحاد نه شي کېدلای
د قام د لاس او پښو نه زولنې چې ماتې نه شي
بل شی په داسې حال بې له فرياد نه شي کېدلای
اسير چې د يو قام وي ثقافت د بل په لاس کې
هېڅکله په ملي بنه ازاد نه شي کېدلای
دولت چې د ملت په ثقافت بناندې محکم شي
د عصر له صدمو څخه برباد نه شي کېدلای
وحدت چې په ملت کې د عمل او فکر نه وي
کامل يې په هېڅ قسم اقتصاد نه شي کېدلای
ملت او حکومت چې په دولت کښې سره يو کا
نور څه بې له تاريخ ورته بنياد نه شي کېدلای
په رنګ د مليت کې خپل پردی سره يو رنګ شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

تفریق یې بیا د رنګ او د نژاد نه شي کېدلای
تاریخ او ثقافت او روایات بېخ د وحدت دي
دا کار په چال او زور او په تضاد نه شي کېدلای
یو قام چې لاس و بل ته د دوړی دپاره نیسي
همدا ورلره بس ده چې ازاد نه شي کېدلای
بې علم او بې له فنه ددې عصر چاره نه شي
د بل په رنګ کې مونږ ته استادنه شي کېدلای
سوشل د یموکراسي که افغانزم سره ملبه شي
بیا هېڅ په دغه فکر انتقاد نه شي کېدلای
د ځان له پېژاندونه پس جهان پېژانده بویه
په تش خالي تقلید کار د هېواد نه شي کېدلای
که څوک د زړه په مینه طلبګار د حقیقت وي
رشتیا چې له دې زیات ملي ارشاد نه شي کېدلای
هېڅ لویه بدبختي به له دې زیاته بله نه وي
په طرحه د خادم که اعتماد نه شي کېدلای

*　　*　　*

میزان ۱۳۵۲

نوټ: دا یو مخکېنی نظم دی چې ترمیم پکښې شوی دی.

*　　*　　*　　*

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغاني جمهوريت

(۱)

ای جمهوريته سلامونه دي　　تا ته د ملت احترامونه دي
لوړ دې وي بيرغ ستا دافغان په سر　　تاج د افتخاره د انسان په سر
تا دنيا اوچته کړه آسمان لره　　خپل حقونه وبخښه افغان لره
تادنياکې ختمه غلامي کړله　　ور که له انسانه دې خامي کړله
سم دې کړو ناداره د بادار سره　　ودې نمانځه دی په افتخار سره
لارد ارتقا دې ورته سمه کړه　　خوا دې د هر چا توله راجمه کړه
ببرته لاردفضل واستعدادشوله　　ور که زورګويي په عدل و داد شوله
کله چې ازاد فضل وکمال شولو　　زر د انسانانو يدل خال شولو
هر سړي په خپل شخصيت برشولو　　لوړ په دې نړۍ کې هنر ورشولو
تا ديموکراسي کړه د قانون سره　　يو ځای په دنيا کې د ژوندون سره
مات چې دې زنځيرد استبداد کړلو　　خلاص دې بنيادم له استعباد کړلو
هر شي کې ازادتفکرات وشو　　زراختراعات او ايجادات وشو
ته وې چې کړه دنيا دې سمه کړه　　خلاصه دې دنياله لويه غمه کړه

ای جمهوريته سلامونه دي
تا ته زمونږ خاص احترامونه دي

* * * * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲)

ته جمهوریته څه مهمان نه یې ... نوی نا اشنا خو په افغان نه یې
لاره کسې اغـزي وولاره بـنده وه ... ځکـه د ژوندون مـزه بېخوندـه وه
ته په افغاني دنیا کې لوی شولې ... بـه خبر زمونږ په خوی وبوی شولې
بـسېنې جـرګې د افغـاني نـړۍ ... دا وې نبنـاني د جمهـوري نـړۍ
تول کارونه مونږه په جرګو کړي ... نـه مـو پـه پیسـو او د سیسـو کـړي
وبنیسه زمونږ سـرمایه دار، نـه و ... هیڅوک په هیڅ وخت کې مو بادار نه ؤ
نـه مونـږه پـه خـلکو باداري کـړې ... وګوره مونږ څومـره هوښیاري کـړې
مـلک د ازادۍ او حـریت ؤ دا ... تـل ودان پـه کـار او پـه زحمت ؤ دا
دکـې مـو حجرې پـه میلمنو وې تـل ... سـختې وظیفـې دکوربـنووې تـل
سیمه وه مصـونه د افغـان ولـس ... نـه پکښې اجبار ؤ په دهقـان ولـس
بـرخه د هـر چـا پکښې معـلومه وه ... هـو د بیغیـرت بـرخه معدومـه وه
دلـته وه سـیالي پـه ښوکـارونوکې ... داسې ویښتون پسه محفـلونوکې
وروسته بیا لـه مونږه مرور شولې ... شکر چې بیا راغلې معتبر شولې

ای جمهوریته سلامونه دي
تا ته د افغان احترامونه دي

* * * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)

راشــه تــه اوس زمونــږه چــارې ســمې کــړه
روغـــې را تـــه نــن واړه بــرهمې کـــړه
مخکښـــې معـــارف کـــړه- د افغـــان پـــه لار
بیـــا ورســـره ســـم د مســـلمان پـــه لار
تـــول عـــلم وتـــنویرکړه د وطـــن پـــه خـــوا
تـــه دې وې هېـــڅ شـــې دمېـــرخمن پـــه خـــوا
بـــې عـــلمه وطـــن خـــو څـــه وطـــن نـــه وي
بـــې ګلوګلشـــن خـــو څـــه ګلشـــن نـــه وي
عـــلم چـــې وطـــن لـــره وي ینـــار وي
هـــر پوهـــاند چـــې غیـــر لـــره وي مـــار وي!
مونـــږ پـــه دې وطـــن کـــې رښـــا یـــې غـــواړو
نـــن د عـــلم وفـــن اکـــادیمي غـــواړو
هـــرقام تـــه هیـــواد مـــولا ورکـــړی دی
دا جـــنت یـــې مونـــږ تـــه پېـــرزوکړی دی
امـــرکړه چـــې مونـــږه وطـــنخوا اوســـو
ګـــرد ســـره زامـــن د پښـــتونخوا اوســـو
څـــوک چـــې بلـــه لاره بـــاندې یـــون کـــوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای‌پرودښمبني به د پښتون کوي
بې سمې پوهنې مليت نه وي
بې له مليت ځنې ملت نه وي
ژوند د هر ملت دي په کولتور سره
غوندواړه ولس دي په دستور سره
نه شته اقتصاد بې له کولتور ځنې
نه شته دی کولتور بې له دستورځنې
ژوند دی په کولتور او اقتصاد ولاړ
هر ملي نهضت وي په بنياد ولاړ
ای جمهوریته راشه سم موکړه
سیال بیا د سیالانو د عالم موکړه
مونږ د نیا کې ژوند په اطمینان غواړو
ځان غواړو افغان غواړو جهان غواړو
ای جمهوریته دی سلام زمونږ
ستاملي بیرغ ته احترام زمونږ

کابل ۳۰ د جوزا ۱۳۵۳

* * * * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغاني وطن

ښکلی دی او ښر دی افغاني وطن   هر ځای نه بهتر دی افغاني وطن
ډک دی د لعلونو جواهرونه   څه وښوه که ګمر دی افغاني وطن
ښام ددي دنیا ده د پامیر ځوکه   تل (په مېښ) او نمر دی افغاني وطن
لوړ غرونه سیندونه ځنګلونه دي   لمنځي او نیښتر دی افغاني وطن
شګې د سیندو یې له طلا ډکې   ځاوره شګه زردی افغاني وطن
وګوره انسان که ښاپېری دی دا   ځن جلوه ګر دی افغاني وطن
مور د تمدن پلار د قومونو دی   اریتن ټبر دی افغاني وطن
ځای د سرپتوب او د اخلاقو دی   کور د زر تشتر دی افغاني وطن
تیره د ګېډژوند پکښې ملي کښېښوه   غالی د دفتر دی افغاني وطن
مره ډېوه د کور روښان رابله کړه   رون او منور دی افغاني وطن

ځپل جلا تهذیب او تمدن لري
نوروته رهبر دی افغاني وطن

ګرچې اوس له پښتونه رالوېدلی دی   کلک لکه سنګر دی افغاني وطن
ملا د استعمار ورپاندې ماته شوه   سخره، تېره غر دی افغاني وطن
سر ټیټول دلته نپوهېږي ځوک   حر او زړور دی افغاني وطن
دلته شرافت او غیرت وزېږېد   ډک له دې هنر دی افغاني وطن
دا اتحاد کله متاېدلی شي   ینو قام او ټبر دی افغاني وطن
ساکه دی که کاسې دی د داد یک سره   دغه یې مقر دی افغاني وطن

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورد که بلوڅان که داردیان دي څوک　　څانګې دي شجر دی افغاني وطن
ګورئ هزاره څان ته غوري وایي　　خلاص د بل له شر دی افغاني وطن
پارت، یوچې تخار تول سره ورنه دي　　ستوري دي قمر دی افغاني وطن
پښت د تولو سته نورې څانګې دي　　څومره مستقر دی افغاني وطن
سیند د اباسیند یې بېلوی نه شي　　پروت تر ې لرو بر دی افغاني وطن
دېرې پلمې جوړې شوې جوړېږي لا　　تولو لره سپر دی افغاني وطن
قام وطن دې وپېژني څوانه ته　　مور دې ده پدر دی افغاني وطن
فکر د تحریر او د تقریر سره　　وروزه مضطر دی افغاني وطن
تول جهان آزاد شولو اباد شولو　　نن ولې ابتر دی افغاني وطن

څئ چې خپل حساب له سره ونیسو
فکر او عمل دواړه غوره ونیسو

*　　*　　*　　*　　*

۱۵ د قوس ۱۳۵۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو قلم خو را له پرېږده که

هـر څـه دې سـتا وي يـو قـلم خوراڼـه پـرېږده کـنه
چـې سـردې لورکـړم يـو عـلم خوراڼـه پـرېږده کـنه
مـادا د شـعر دنيـا واخيسـته معـنى پسـې شـوم
دا د معـنى د مـلک رقـم خوراڼـه پـرېږده کـنه
سـر پـه آسـمان يـم د تـاريخ د عظمـتونو پـه يـاد
دا د تـاريخ جـاه وحشـم خوراڼـه پـرېږده کـنه
کـه څوک سپين غر شي تيتولی نو افغان به کې تيت
دامـې قسـم دی دا قسـم خـو راڼـه پـرېږده کـنه
شـپه ده تورتـم دی زه بـه څـه دې هـدف پـه لـوری
کـه څـه انصـاف وي نـو تورتـم خوراڼـه پـرېږده کـنه
ارمـان مـې دا دی چـې يـو پـل پـه لار کـې واخـلمه زه
پـه دغـه لار کـې يـو قـدم خـو راڼـه پـرېږده کـنه
تپـې تپـې توتـې توتـې يـم د ظـالم لـه لاسـه
زمـا طبيـبه څـه مـلهم خـو راڼـه پـرېږده کـنه
د مينې غـم تـه دې څوک غـم نـه وايـي غـم خـو نـه دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوبن په دې غم يم نو دا غم خوراله پرېږده کنه
افغان د علم او د قلم په زور وهلي خلکو
دا د تاريخ علم و قلم خوراله پرېږده کنه
کوشسي، تخار، يفتلي ساک دي سهاک وپېژنئ
چې دربنکاره کړم جام د جم خوراله پرېږده کنه
د چين او هند او له رومانه افغان کم خونه ؤ
څنګه راکم شو کيف او کم خوراله پرېږده کنه
له هغو تېرو عظمتونو يو ماتم لرمه
وايي خادم دغه ماتم خوراله پرېږده کنه

جلال اباد – خادم مېنه – حمل ۱۳۵۴

*　*　*　*　*

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتيانا ادې

زما ادې پښتيانا ادې!
زما د مور او د بابا ادې !

چې ته ژوندۍ يې زه ژوندی به يمه   ستا په خدمت کې ګړندې به يمه
ژوند مې مرهونه دی له تا ادې   زما ادې پښتيانا ادې
که څه غيرت او ساهوتوب لرمه   او که څه برم او ښاغلتوب لرمه
دا زما نه دی دا دی ستا ادې   زما ادې پښتيانا ادې
ما ستا په غېږ کې سرېتوب زده کړی   درس دمېړانې او نرتوب زده کړی
ترې وابه نورېم په بل خوا ادې   زما ادې ای پښتيا نا ادې
ادې ما کله د چا حق خوړلی   ووايه کله مې ناحق خوړلې
خو بل دې هم نه خوري زما ادې   زما ادې پښتيانا ادې
ای د غيرت او نهضتونو ادې   د ارين د ټول قومونو ادې
زه دې بچی تولـه وفا ادې   زما ادې پښتيانا ادې !
زه دې په ژبه په کولتوريم مئين   ستا په ښه خوی او په دستوريم مئين
ستاشرافت دی په رشتيا ادې   زما ادې پښتيانا ادې
دا جمهوري قبا دې نوې اوسه   دا د زرېښت ښکلا دې نوې اوسه
تازه دې وه د مسخ ځلا ادې   زما ادې پښتيانا ادې !

(٢)

ځيني زامن خو دې لې وګوره ته — زنګ او جامن خودې لې وګوره ته
د بل واده کې کړي نخا ادي — زمـــا ادي پښـــتيانا ادي
نه پښت مني نه پښتونخوا مني — نـه پلار او مور اونـه بابا مني
خو ستا شودې خوري ناروا ادي — زمـــا ادي پښـــتيانا ادي
دنيا کې اوسي دنيا نه پېژني — خپل خير او شر او صلاته پېژني
د بل په ژبه کړي وينا ادي — زمـــا ادي پښـــتيانا ادي
دا ستا لمن يې کړه راغونډه دغو — خپله پرده يې کړه بربنډه دغو
په قام يې جوړه کړه غوغا ادي — زمـــا ادي اې پښـــتونخوا ادي
خلکو مسلک کې قام ته ګټه وکړه — اول د خير او شر يې لټه وکړه
دوی بې له علمه کړي دعوا ادي — زمـــا ادي پښـــتيانا ادي
دا پاتې کور به راته وران کې دوی — سر به له ګېډې نه قربان کې دوی
مونږ به اخته کې په بلا ادي — زمـــا ادي پښـــتيانا ادي
مونږ حريت په ګېډه نه ورکوو — خپل شرافت په ګېډه نه ورکوو
اعتبار نه شته په بل چا ادي — زمـــا ادي پښـــتيانا ادي!
مونږ باداران کاله ته نه راولو — دعوه داران کاله ته نه راولو
مونږ يو اصرار د پښتونخوا ادي — زمـــا ادي پښـــتيانا ادي
مونږ افغاني تولنپالنه منو — د خپل وطن او قام روزنه منو
نه خورو په چا اريانا ادي — زمـــا ادي پښـــتيانا ادي
شته د جهان ټول نعمتونه پکښې — ښکلې هوا ښکلي قومونه پکښې
دوستي په کار ده د هر چا ادي — زمـــا آدې پښـــتيانا ادي
هر څوک په خپل وطن بادار ښه دی — پښتون د خپل وطن سرکار ښه دی
يادمې بخدی او بلهيکا ادي — زمـــا ادي پښـــتيانا ادي
لوړ بيرغونه دې راتيت مه شه — ښکلي صنعت دې د چاچيت مه شه
ته افتخار يې د دنيا ادي! — زمـــا ادي پښـــتيانا ادي!

جلال اباد : خادم مېنه — حمل ١٣٥٤

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستایمه

یوځل راته ووایه چې ستا یمه
زه دې په دې تمه باندې پایمه

دا دنیا لـه میـنې جوړه شوې ده   دا خوږوزه نـه یم چې دا وایمه
میـنه خوګناه نـده چې پتـه شـي   وایم چې میـن یم او پـه تایمه
زړه کې مې یو عشق د وطن ځای شولو   تـا هـم د وطـن پـه میـنه ستایمه
تـه د ښښتونخوا د جـنت حوره یې   زه یو فداکـار د ښښتونخوا یمـه
ای خادمـه ستا دا پاکه میـنه مې ـ   خوښه شوه ـ داستایمه او ستا یمه

۲۸ دقوس ۱۳۵۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاشکې توتکۍ او یا بلبله وای

(۱)

کاشکې توتکۍ او یا بلبله وای
هیڅ خبر له ځان او نه له بله وای

سیل به مې کولای په بېدیاوکې تل به ګرځېدلای په فضاوکې
کلبه به دهقان سره مشغوله وای ناسته به په څانګه یا په پوله وای
یا به دشپانه او د غویه سره یو ځای ګرځېدلای په مزه سره
چېرته د بهار په تازګیو کې مال چې څرېدلای په پټیو کې
یا ګلې رمې وای په راغونو کې یا د سیند په غاړه یا په غرونو کې
ما به یې په شا باندې سپارلې کړلای تل به مې سیلونه خوشحالي کړلای
یا د تلیفون په تار به ناسته وای هو د ښونغمو په کار به راسته وای
زه به سیلانی تل د خیبر ؤمه ژمی به مې لړاوړی به بر ومه
دلته چې بچې به لویولای مې بیا به د پنجاب په لوري وړلای مې
سیل به ؤنغمې به وې مزې به وای ژوند به ؤاو خوند به ؤ چرچې به وای

کاشکې توتکۍ او یا بلبله وای
هیڅ خبر له ځان او نه له بله وای

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې تېوس چرې لیدلای مې   یا د قام دوښ چېرې لیدلای مې
سخت به په تونګو سره وهلوما   کلک به په حملو سره شړلو ما
تل به په دفاع کې د چرګوړووم   هم به مخالفه د سرخوړووم
دروند به په نظر کې د مرغانو وم   سیال به په جرګه کې د سیلانو وم
باز او که شاهین او که با ښه به وه   هریوته په زړه کې اندېښنه به وه
ما ته به ادب او په سلام به وؤ   تل په درناوي او احترام به وؤ
هر مارغه به ناز او نخرې وړای زما   ډېر لحاظ او پاس به هر یو کړای زما
ما ته زور اور به زور ورنه وؤ   هېر به له هېچا زما سحر نه وؤ
قدر د نغمو د سباوون زما   هر یو به کولای په ژوندون زما
دروند چې په ملت وای په هر چا به وم   هم د انسانانو په نګاه به وم

کاشکې توتکی او یا بلبله وای
هیڅ خبر له ځان او نه له بله وای

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)

داغ مې په زړګي ساز د بلبلو دی   ژوند د بلبلانو د ستايلو دی
لوړې ونې ګوري په باغونو کې   جګ سرونه نيسي چينارونو کې
دلته ترانې خپلې اغازې کا   غوږ لره موښکلې مانۍ سازې کا
هرڅوک په خواږه خوب کې ويده وي تول   ببله بلبلانو نه پراته وي تول
شين سهار تنکی بهار نغمې خوږې   شومه د صبا کې ترانې خوږې
روح لره تالۍ وي د سکون پکښې   خمر وي، مستي وي، د جنون پکښې
څومره حرارت څومره جرات لري   دا وړه مرغۍ څومره قوت لري
څومره نرۍ ژبه وړه خوله لري   پټ تتر کې يو بحري زړه لري
ګرمه هنګامه وي د بهار له دې   ښکلې لوړې څوکې د چنار له دې
توره ده خوښکلې ده مرغانو کې   ډېره نازولې ده مرغانو کې

کاشکې توتکۍ او يا بلبله وای
هيڅ خبر له ځان او نه له بله وای

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۴)

دا ده توتکـــي راغلــه بهـــار شـــولو   بيـا د پسـرلي د ګـلو وارشـولو !
راغلـه اباسـيند بـاندې راتـپـره شـوه   يخـه ده ځيلـه خو رانه هېره شوه !
زېـــــري د بهـــــار د تـــــازګيو دی   وخـ ، د اېښودلو دنيـا لګېـو دی
ښکـلې توتکــی هـر کلـه راشـې تـه   کاشکې د زړه درد لـره دوا شـې تـه
نښـې د وفــا درکـــې محکمـــې دي   دا پـه انســانانو کــې لاکمــې دي
ځپلـه جالکــی دريـاندې ګـرانه ده   تينـګه غريـزه دې لـه انســانه ده
راشــه ځپلـه جالـه کــې بچـي وکـه   ورانه جالـه جوړه که خوارې وکه
ستا ښکـلې سـندرې خونـدورې دي   شـات دي، څوهـارې دي ياشکرې دي
ستاسو د جوړې ژوند ځومره ښکلی دی   مونـږ ته د تقليد او د ستـائيلو دی
شـور مخـالفت او جـنګ مـو يا دنـه دی   خوشې چټي کار د ننګ مويادنه دی

کاشکې توتکی او يا بلبله وای !
هيڅ خبر له ځان او نه له بله وای

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۵)

وګوري مرغۍ څومره هوښیارې دي   څومـره مهذبـې فـدا کـارې دي
ځالې تـه پردې ورته راتلی نه شي   نر او ښځـه بل یو سره تللی نه شي
کوز کې توتکۍ باغ کې بلبله ده   هلته په دبره کـې یوه بلـه ده
ټولـې تـرانې وایـي نغمـې کـوي   ځارکـا پـه خوارانواوبیـرې کـوي
ټولـې ثـناخوانې پرهیـزګارې دي   واړه د ظـالم مخکښې تیارې دي
کله په بانـه باندې راپنډې شي   کله دګونګې په مخکښې وندې شي
نـه پربږدي ظـالم د ظـلم کـار لـره   نـه کـوم ازاري د چـا ازار لـره
وګـوري تقـوی یـې سیاسـي نـده   نغوتـه د فطـرت ده لباسـي نـه ده
شـعر او شـاعري نـده تعـلیم کـوي   ټول قوي مرغان ورته تعظیم کوي
وګوري ملت یې لـه قومونو دی   ځـای د تـأمل او د فکـرونو دی

کاشکي توتکۍ او یا بلبله وای
هیڅ خبر له ځان او نه له بله وای

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۶)

هیڅ به خبر نه وای چې دنیا څه ده　　قام، وطن، ذلت او ارتقا څه ده
نه به وای سرګومه په کلیاتو کې　　تل به وای سرګرمه په جزیاتو کې
زړه به مې خوږېن نه ؤ ګرېدای به نه　　پټ پټ به خپل زړه کې ژړېدای به نه
رنځ به د اعصابو راته پېښ نه ؤ　　غم به مې د زړه په سر کې مېخ نه ؤ
نه به د حسادو دام کې ګیرومه　　نه به په خپل فکر کې اسیر ومه
نه به وای د علم او د کتاب پسې　　ټول عمر اخته د اکتساب پسې
نه به مې زیار داسې بې ثمره وای　　خلاص به د علم او ادب له شره وای
فکر د خدمت به خوږولای نه　　غم به د لوېدلي قام خوړلای نه
نه به مې انبار د قلم پاتې وای!　　نه به مې خواري داسې میراتې وای
نه به وای راګیر په شاګردانو زه　　نه به هم سنګسار په مریدانو زه

کاشکې توتکۍ او یا بلبله وای
هیڅ خبر له ځان او نه له بله وای

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۷)

ای توتکی ما څوک ازار کړی دی ؟ دکی مې دچا لــه جـالې وریـدی
ای بلبـلې زه هـم نغمـه خـوان یمـه تـا غـونـدې د سپین سحراڈان یمـه
زه هم پـه مـلت بـاندې مفـتون یمـه پـاک یمـه سپېڅلی یم پښتون یمـه
دارد حق پـه کـارکې پېژنـدی نـه شـم گوریٔ د کارغانو صف کې تلی نه شم
جالـه کې زمـا هـم ذخیـره نـه شـته بـل چاتـه بې حقـه مې اسـره نه شته
ولې بـې اثـره دي نغـمـی زمـا ؟ څلـه ناخـبره دي کوڅـې زمـا ؟
جار دې شم څه عیب څو راتـه ووایـه څه بنکاره او غیب څو راتـه ووایه
تاسو بې تغموتـه نور څه کړي دي؟ ولـې مـې خـځـلې اویـو وري دي؟
ولې قـام خبر نـه شـو پـه غـم زمـا؟ ولې مـلت نـه شـولو همـدم زمـا ؟
زه قـسـم پـه سـترگـه د سـحر خـورمـه نـه بـه یـم انسـان کـه غـم د زرخورمه

کاشکې توتکې او یا بلبله وای
هیڅ خبر له ځان او نه له بله وای

۱۵ د حمل ۱۳۵۵

جلال اباد – خادم مېنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پښتنو تاريخ

چې مې وکتو تاريخ واړه غلط وُ   خپل پردي وريانديې کړي تجارت وُ
د پښتون د مفاخرو لوی تاريخ ټول   اړولی مسخ کړی سياست وُ
ډېر افسوس مې په خان راغی او په قام خپل   چې د علم په نوم شوی پرې غارت وُ
مونږ لوستل به مورخ دې بې طرف وي   مګر دا يې کې پخپله سياست وُ
د افغان په تاريخ هسې لوبې شوي   چې د علم و نسري په خيانت وُ
دا انځېره به هم وسپړي په فکر   د خادم په نوم ليکلی دا خدمت وُ
په دې باب مې هم څلور کتابه ښکل کړل   ډېر افسوس دی چې د چاپ يې هيڅ فرصت وُ
پښتنی تاريخ پوهنه يې اول دی   چې پوهانو ورته کړی ډېر حيرت وُ
بيا لرغوني پښتنانه قومونه ګوره   مستند په روايت او درايت وُ
له دې پسه بيا غلمي پښتنولي ده   هريو باب يې انکشاف د حقيقت وُ
څلورم کتاب پښتون پښتنولي ده   چې رد کړی د رقيب يې هر حجت وُ

په محشر کې مو هم فکر د خپل قام وُ
که نه ټول عمر فرصت په مونږ حرام وُ

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی استعمار

لوی استعمار دی درپسې کمبخته پوه یې که نه
خونې ښامار دی درپسې کمبخته پوه یې که نه
تا چې ازار دی رسولی د بادار غلام ته
دغه ازار دی درپسې کمبخته پوه یې که نه
په هره ورځ کې نوې نوې تماشه جوړوي
دغه ټګمار دی درپسې کمبخته پوه یې که نه
په سل تورتو کې د افغان یوه تورته پاتې ده
لا انتشار دی درپسې کمبخته پوه یې که نه
غوږ یې کړه واوره هغه مزي چې ملت جوړوي
همدغه کار دی درپسې کمبخته پوه یې که نه
په تفرقه او اختلاف کې چې دنیا منلې
دا ابتکار دی درپسې کمبخته پوه یې که نه
قافله لاړه د نه زوې ته یوازې دروم چې؟
ګوره ښکار دی درپسې کمبخته پوه یې که نه
منلې حق ست د کولتور درځخه اخلي په زور
دا ستمګار دی درپسې کمبخته پوه یې که نه
دیموکراسي خو شیطاني ده وایې څه یې کوې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغــه هوښيــار دي دريـــــې کمبخـــته پــوه يــې کــه نــه
چــې ســـتا د پــلار او د نيکــه ويــنې يــې هــم څښــلې دي
هغــه خونخــوار دی در پــــې کمبخــته پــوه يــې کــه نــه
دنيــا تــــه وګـــوره خپـــل ځـــان تــه دې بيــا هـــم وګـــوره
دا څــه در وشــــول خپـــل جهـــان تــه دې بيــا هـــم وګـــوره

* * * * *

۲۲ د حوت ۱۳۵۵

ومن الله توفيق

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

مولینا قیام الدین خادم

شاعر او لیکوال، د دري پنځوسو کتابونو ، رسالو او سلګونو مقالو لیکونکي د زیري، اتحاد مشرقي، طلوع افغان جریدو، د کابل مجلې او د اصلاح د ورځپاڼې چلونکی، د هیواد د موسسې رئیس، د ادبیاتو د فاکولتې استاذ، د پارلمان د مشرانو د جرګې غړی، د افغان ولس او د افغان ملت د ګوندونو موسس او د ویښ زلمیانو د ګوند مؤسس او غړی و.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library